

1 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte den 23–24 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag börjar med att be om överseende med min skrovliga stämma. Den beror inte bara på att jag gjorde många inlägg i Bryssel förra veckan, utan också på att något slags förkylning har drabbat mig. Jag ska ändå ta mig igenom den textmassa som jag har lovat att leverera till kammaren och svara på era frågor så tydligt som möjligt.

Ibland sägs lite svepande att EU:s toppmöten handlar för lite om sådant som faktiskt påverkar människors vardag och att det finns en klyfta mellan samtalet på högsta politiska nivå och det som engagerar vanligt folk. Jag tycker att förra veckans toppmöte är ett bra bevis på motsatsen.

Europeiska rådets möte den 23–24 mars går inte till historien som ett av unionens mest dramatiska. Det bjöd inte på några provande nattmanglingar eller laddade konflikter inför öppen ridå. Toppmötet utmärktes av två andra kännetecken som på sikt nog är mer betydelsefulla.

För det första var det ett normalt toppmöte med arbetsro. Efter ett tidvis tumultartat 2005 med ovisshet kring EU:s nya fördrag, som fortfarande råder, och en uppsplitande diskussion om EU:s budget var det tydligt vid förra veckans toppmöte att vi har återfått en mer normal situation i EU:s interna arbete – ett slags återgång till normaliteten.

Det är oerhört viktigt för att EU ska kunna koncentrera sin politiska kraft på de utmaningar som vi inom unionen delar och måste reagera samfällt på.

För det andra handlar det om relevans. EU-maskineriet kan ibland kännas fjärran från människors vardag. Om man granskar toppmötets dagordning förra veckan inser man att ämnena är i högsta grad relevanta. Hur ska vi bekämpa arbetslöshet bland ungdomar? Vad måste vi göra för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män – inte minst på arbetsmarknaden? Hur ska vi på sikt säkerställa en stabil energitillförsel inom EU samtidigt som vi motverkar klimatförändringar? Vilken roll spelar forskning och utveckling för EU:s konkurrenskraft? Hur kombinerar vi en friare tjänstehandel inom EU med respekt för enskilda länders val av till exempel arbetsrätt och trygghetssystem?

Det är bara några av de frågor som diskuterades vid toppmötet och som omsatts i slutsatserna.

Jag börjar min redovisning med några ord om Lissabonprocessen.

För ett år sedan beslutades att alla medlemsstater skulle utarbeta nationella handlingsplaner för Lissabonstrategin. Så har skett. Vid detta möte låg planerna på bordet och vi kunde utvärdera dem. De är ofta ambitiösa och visar på ett starkt engagemang för Lissabonstrategin. Många länder har redan påbörjat genomförandet av handlingsplanerna. Det båd-
dar gott.

Jag kan också konstatera att den breda ansats som Sverige förordat där ekonomiska reformer, välfärdspolitik och miljöpolitik tillsammans anses driva på tillväxt och ökad sysselsättning har vunnit brett gehör. Alltfler talar om den sociala trygghetens betydelse för att möta globalisering och ekonomiska förändringar.

Jag tror inte att det på något annat toppmöte varit så lätt att få en positiv diskussion om miljödriven tillväxt. Det är i sanning ett politiskt klimatskifte som sker. Om det sedan också sker i handling i Europas länder återstår att se.

Ingen tar i dag längre debatten utifrån att det är en nyliberal politik som ska lösa Europas problem. Det finns ingen regering som står upp för det längre. För fem år sedan fanns de. Då var det den enkla lösning som var tillgripbar. I dag förstår man också att den nonchalans som av och till har funnits i miljöfrågorna inte heller är konstruktiv. Det är inte bara här hemma i Sverige som välfärdspolitik, välfärdssamhälle och social trygghet är något som ses som en god förutsättning för ekonomisk utveckling. Det är inte bara här hemma i Sverige som den striden tycks vara vunnen utan också i ett europeiskt sammanhang. Över det är jag självklart mycket glad, herr talman.

De här aspekterna finns väl speglade i slutsatserna.

Det finns förstås flera orsaker till dessa framsteg. Jag är övertygad om att en av dem är den starka utveckling som Sverige och övriga nordiska länder kan visa upp. Vår modell fungerar. Våra länder kommer nästan undantagslöst väl ut när Lissabonstrategin utvärderas och när försök görs att mäta länders konkurrenskraft på global nivå.

Bland de konkreta sakfrågor som behandlades vid toppmötet vill jag lyfta fram följande:

Forskning och utveckling är en nyckelfråga. EU varken kan eller ska möta den skärpta konkurrensen med låga löner. Det är genom ny teknik och avancerade produkter som vi ska hävda oss. Det övergripande EU-målet att 3 % av bnp ska satsas på forskning och utveckling 2010 ligger fast. Samtliga EU-länder har nu också antagit nationella mål på detta område.

Livslångt lärande lyfts fram som en förutsättning för att möta globaliseringens utmaningar och möjliggöra för människor att nå en ökad sysselsättning, särskilt personer mellan 55 och 64 år.

Framsteg har gjorts mot det EU-mål som finns, men ytterligare ansträngningar krävs. De handlingsprogram för livslångt lärande som ska tas fram på nationell och EU-nivå under detta år kommer att bidra till denna utveckling.

Ett dynamiskt näringsliv förutsätter ett aktivt nyföretagande. Toppmötet enades bland annat om att tiden för att starta ett nytt företag ska vara nere i en vecka i alla EU:s medlemsstater senast 2007. Arbetet med att förenkla regelverket, särskilt för små och medelstora företag, ska påskyndas. Vi enades om att redan nästa år ska arbetslösa ungdomar

erbjudas praktikplats, beredskapsjobb eller utbildning inom sex månader. Den tiden ska senast 2010 ha krympts till fyra månader.

Det ljusnar nu för den ekonomiska utvecklingen i Europa. Tillväxten ökar och arbetslösheten pressas sakta tillbaka. Samfällida prognoser förutspår att cirka två miljoner nya jobb skapas inom EU i år. Det ger ett gynnsamt läge för att genomföra de ambitiösa satsningar som finns i de nationella handlingsplanerna.

Mot den bakgrunden enades toppmötet om att målet bör vara att uppnå en sysselsättningsökning på cirka två miljoner nya jobb per år fram till 2010.

Toppmötet antog också en pakt för jämställdheten inom EU. Den tog jag själv tillsammans med fem EU-kolleger initiativ till tidigare i år efter att först ha tagit initiativ till en ungdomspakt med samma inriktning och upplägg. Efter att ha diskuterat den i EU-nämnden fick jag ett gott råd av bland andra Karin Thorborg i EU-nämnden om att vi borde göra samma sak på jämställdhetssidan. Nu har det gjorts och vi har vunnit gehör för detta i EU-sammanhang.

Det är ett gott uttryck för hur en konstruktiv dialog mellan regering och EU-nämnd kan utvecklas för att förbättra Europas politik.

Jämställdhet mellan kvinnor och män har länge varit ett eftersatt område i Europa. Sverige har under sin tid i EU konsekvent verkat för att lyfta upp frågan på den politiska dagordningen. I grunden handlar det om rättvisa. Att underlätta för kvinnor på arbetsmarknaden är också en ekonomisk nödvändighet. Fler människor måste helt enkelt arbeta för att våra välfärdssystem ska klara de påfrestningar en åldrande befolkning innebär. I och med antagandet av jämställdhetspakten slår Europeiska rådet fast att jämställdhetspolitik är av vital betydelse för tillväxt, välstånd och konkurrenskraft i Europa.

Till de konkreta frågor som lyfts fram hör tillgång på bra barnomsorg, vikten av att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män, främjande av kvinnligt företagande och jämställdhetsplaner på arbetsplatserna.

Det är en viktig framgång. Jämställdhetsfrågorna kommer nu att finnas med vid varje utvärdering av Lissabonstrategin såväl på EU-nivå som på nationell nivå. Det kommer att sätta välbehövlig press på kommissionen och på många medlemsländer inklusive vårt eget att gå från ord till handling.

Herr talman! Den andra frågan som jag vill uppehålla mig vid särskilt i dag är energifrågan. Europeiska rådet hade en mycket bra middagsdiskussion om energin. Det var ett samtal mellan stats- och regeringschefer med olika utgångspunkter och erfarenheter.

Vissa länder är helt beroende av energiimport, till exempel av rysk naturgas. Andra är relativt självförsörjande. Vissa har kommit långt i användningen av förnybar energi. Andra har ett stort inslag exempelvis av kärnkraft i sin energimix. Det säger sig självt att någon gemensam EU-politik som över huvudet på nationalstaterna styr denna typ av val inte är aktuell. De enskilda länderna bestämmer själva över primära energikällor och energimix. Varken den rättsliga grunden eller kompetensfördelningen mellan EU och nationalstaterna har ändrats.

Grunden för energipolitiken inom EU vilar fortsatt på de tre gemensamma målen försörjningstrygghet, konkurrenskraft och miljö. Däremot

Prot. 2005/06:97

29 mars

*Information från
regeringen*

har vi nya ingångsvärden som motiverar en mer samlad diskussion inom EU.

Klimatförändringarna och de fossila bränslenas ändlighet tvingar fram en diskussion om alternativa energikällor. Turerna i vintras i vårt grannskap kring den ryska gasen ställde frågan om ensidigt importberoende och vikten av diversifiering på sin spets. EU:s medlemsländer har denna komplicerade verklighet gemensam och behöver samverka där det är möjligt och motiverat.

Jag är nöjd med att toppmötets slutsatser reflekterar såväl balansen mellan det gemensamma och det nationella. Det är alltså inte fråga om att ändra unionens kompetens, utan den är oförändrad. Detta är en nationell fråga vad gäller energimix.

Dessutom innehåller slutsatserna ett antal konkreta områden som jag fäster stor vikt vid. Särskilt betydelsefull är tonvikten vid de förnybara energikällorna. Mer förnybar energi är trefalt bra – för klimatet genom att den underlättar utfasning av fossila bränslen, för försörjningstryggheten genom att den bidrar till diversifiering och minskar risken för ensidigt beroende av energiimport och för sysselsättningen genom att den bland annat kan bidra till nya arbetstillfällen i det europeiska jord- och skogsbruket.

Toppmötet enades också om konkreta mål för förnybar energi. 15 % av all energi ska 2015 komma från förnybara energikällor, medan 8 % av bränsleförbrukningen ska utgöras av biodrivmedel. En långsiktig strategi för bioenergi för tiden efter 2010 ska utvecklas. Toppmötet lyfter också fram potentialen i energieffektivisering med 20 % till 2020.

Europeiska rådet välkomnade kommissionens avsikt att 2007, sannolikt inför vårt toppmöte, presentera en så kallad strategisk energioversyn. Jag tror också att vi under de kommande åren kommer att se en intensifierad dialog mellan EU och Ryssland i energifrågan, något som toppmötet betonade betydelsen av.

Herr talman! Låt mig säga att målen på energiområdet inte är särskilt långtgående eller imponerande, men det är ändå mål som för första gången sätts upp på väsentliga områden. Vi kommer klart att överträffa dessa mål. Det ska inte hålla oss tillbaka, utan vi sätter naturligtvis djärvare mål och kan gärna tänka oss att gå före, inte minst vad gäller förnybar energi.

Herr talman! Jag vill kortfattat kommentera ytterligare två viktiga delar i Europeiska rådets slutsatser.

Först och främst ska jag ta upp tjänstedirektivet. I mitten av februari genomförde Europaparlamentet en första behandling. Och i nästa vecka väntas kommissionen presentera ett reviderat förslag baserat på parlamentets överenskommelser. Att det råder lite olika uppfattningar inom EU kring tjänstedirektivets utformning är väl känt. För svensk del har vi alltid betonat vikten av att ett direktiv kommer på plats för att maximera tillväxtpotentialen inom tjänstesektorn samtidigt som nationella lösningar för till exempel arbetsrätt och offentliga monopol fullt ut ska och måste respekteras.

Jag är övertygad om att en lösning inom EU finns ungefär där Europaparlamentet nu har lagt sig. I toppmötets slutsatser lyfts också resultatet från Europaparlamentets omröstning särskilt fram. Toppmötet har nu

skickat en viktig politisk signal om att arbetet med tjänstedirektivet skyndsamt ska fortgå.

Till sist ska jag ta upp Vitryssland. Från mötet i Bryssel kunde de samlade stats- och regeringscheferna följa det dramatiska förloppet på gatorna i Minsk efter det vitryska valet den 19 mars. Både inför och efter valet visade president Lukasjenkos regim sitt icke-demokratiska repres-siva ansikte.

Vitryssland är nästgårds. Det är ett grannland till de nya medlemslän-derna Polen, Litauen och Lettland och därmed också ett grannland till oss – en timmes flygresa från Stockholm.

För EU är utvecklingen i Vitryssland av stor strategisk betydelse. EU måste upprätthålla ett aktivt engagemang, stödja de demokratiska kraf-terna i landet och med olika konkreta insatser visa på fördelarna med ett mer öppet samhälle.

Från svensk sida verkade vi för ett resolut budskap från Europeiska rådet. Det fick vi också. I uttalandet konstaterades att valen i Vitryssland inte levde upp till internationella normer och att EU avser att införa sanktioner mot de ansvariga inklusive president Lukasjenko.

Herr talman! Det är i korthet vad som diskuterades vid det toppmöte som avhölls i Bryssel i förra veckan.

Anf. 2 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Tack, statsministern, för återrapporten. Trots det något dova tonläget gick det ju bra. Jag ser att statsministern nu förbereder sig för repliker.

Jag skulle till att börja med vilja ta upp en sak, nämligen tjänstedirek-tivet. Det är en kompromiss som toppmötet ställde sig bakom. Och vi tycker inte att det är en bra kompromiss, vi tycker att det är en dålig kompromiss. Vi hade velat ha en mer frihandelsvänlig lösning med färre undantag och den så kallade ursprungslandsprincipen kvar.

I valet mellan den här dåliga kompromissen och ingen lösning alls under överskådlig tid är vi dock beredda att acceptera detta, ställa oss bakom detta och se det som ett viktigt steg på vägen. Men detta är en kompromiss mellan socialdemokrater och konservativa i Europarlemen-tet och med tysk uppbackning. När man läser texten ser man att det är väldigt många motstridiga texter som nästan står bredvid varandra, och det kräver en uppstädning. Och det är en lång rad undantag som också devalverar värdet av denna kompromiss. Om det inte sker en effektiv uppstädning kommer resultatet att bli dels att direktivet blir ineffektivt, dels att Europadomstolen i fall efter fall långsamt får definiera innebör-den av direktivet. Och det antar jag att varken statsministern eller jag tycker är bra. Därför tycker jag att det vore välkommet om statsministern kan medverka till att det sker en effektiv städning av kommissionen när det gäller texterna i direktivet så att direktivet också kan fungera på ett sätt som främjar en fri tjänstehandel i Europa.

Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tycker nog att det var ganska bra att parlamentet för-sökte komma fram till en kompromiss och att man hade kraft att göra det. Sedan vet ju alla som har ingått kompromisser att dagen efter börjar en

Prot. 2005/06:97

29 mars

*Information från
regeringen*

diskussion om vad den egentligen innehåller. Så är det alltid med en politisk kompromiss.

Jag tror nog ändå att kompromissen i de avgörande frågorna är av en sådan tydlighet att vi kan gå vidare med tjänstedirektivet utan att vi ska behöva känna oro för exempelvis svenska kollektivavtal, rätten att ha monopol som har en social utgångspunkt, till exempel i fråga om apotek och alkoholvaror, och vår möjlighet att hantera tjänster för vård och skola utanför marknadskrafternas ram. Detta sorterade man väl ut på ett ganska bra sätt. Sedan är inte allt kristallklart.

Men det är klart att det sämsta som kan inträffa nu är att vi inte får något direktiv alls därför att tjänstehandeln finns där lika fullt. Och även utan ett direktiv kommer en praxis att växa fram. Och denna praxis kan sticka åt vilket håll som helst. Även om jag aldrig skulle drömma om att kritisera EU:s rättsliga organisation kan man ändå inte utesluta att det en och annan gång kan komma att fattas ett felaktigt beslut också och att det kanske får en viss tendens i beslutsfattandet som går åt mer konservativt håll, vad vet jag.

Så det är bra om vi får ett direktiv och får klarhet. Men det är också nödvändigt att säga att denna klarhet inte kommer att kunna skapas om man inte respekterar grundläggande intressen som är av social karaktär och som finns kopplade till tjänsteområdet. Och det tycker jag att parlamentet förstod.

Skulle parlamentet ha lagt grunden här – vilket vi ännu inte vet, men vi hoppas det – är detta för parlamentet en väldigt stor politisk framgång som saknar motstycke. Då kan man väl bara beklaga att inte också den tredje parlamentsgruppen av betydelse orkade vara med.

Anf. 4 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag sade att i sista hand, i valet mellan inget direktiv och det här, står vi bakom det här steget mot en friare tjänstehandel.

Låt mig återge vad statsministern sade i konstitutionsutskottet år 2005 när vi diskuterade toppmötet. Då sade statsministern: Det händer på nästan varje toppmöte att någonting dyker upp som man inte förutser. Så var det också här – vid det toppmöte som då diskuterades. Man måste vara vaken och alert när man går igenom framför allt slutsatserna.

Nu har statsministern uppenbarligen varit väldigt förkyld så man kan bli lite orolig för om statsministern kunde vara så ”vaken och alert”. Jag ser mig därför tvungen att ställa frågan: Var det någonting som dök upp på det här toppmötet som statsministern inte hade förutsett och som kanske bör rapporteras till kammaren?

Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Något var det väl men inte av sådan betydelse att jag skulle vilja ta kammarens tid i anspråk för att berätta om det. I så fall hade jag gjort det i min inledning.

Anf. 6 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Tack, herr statsminister, för din återrapport! Det är givetvis glädjande för en miljöpartist att höra att ni ordentligt har tagit upp klimatfrågorna på agendan och diskuterat dem.

Dock kan man väl bli lite orolig. I slutsatstexterna är det väldigt mycket prat om att man ska ha ett fördrag om energigemenskap. Man ska inräkna teknikinstitut och utveckla en genomgripande stödpolitik.

I alla fall EU-kommissionen tycks vilja ha en gemensam EU-politik när det gäller energifrågorna. Det är väldigt oroande. Enligt TT sade till exempel EU-kommissionens ordförande Barroso att det är absurt att EU-länderna har var sin energipolitik.

Därför är jag väldigt glad över att statsministern så tydligt gav besked om att Sverige till exempel kan gå före när det gäller målen om förnybara energikällor etcetera. Det är en tydlig markering av att vi kan gå före och av att man ska ta hänsyn till de nationella förutsättningar som finns.

Sedan beklagar jag givetvis upprättandet av globaliseringsfonden. Men jag tackar för att ni kunde fortsätta med jämställdhetspakten och hoppas att man nu kan gå vidare med detta arbete.

Det jag särskilt vill fråga om är givetvis hur man nu går vidare nationellt när det gäller energipolitiken för att inte få mer överstatliga drag beträffande den politiken utan att det i stället blir en samordning mellan länderna och ett utbyte av erfarenheter etcetera.

Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är lätt att hålla med Ulf Holm om nästan allt han säger. Det är klart att när kommissionens företrädare är ute och talar om energipolitik gör de säkert sin roll lite större än vad den är. Det är mänskligt, och det ligger i opinionsbildningens karaktär att man ibland överdriver. Men när vi sitter i överläggningar mellan Europeiska rådet och kommissionen är det ingen tvekan om att utgångspunkten är bibehållen kompetensfördelning, vilket inte bara jag underströk, utan det försäkrades också från Barrosos sida att så var fallet – så måste det vara; allt annat är en omöjlighet.

Det är klart att det finns ett utrymme för kommissionen att agera med pilotprojekt och forskningsinsatser. Men de kommer alltid att vara på marginalen; också det måste vi komma ihåg. Vi har en oerhörd tendens att överdriva EU:s resurser. Kom ihåg att EU:s budget är 1 % av våra samlade ekonomiska resurser! Av denna procent använder vi ungefär hälften till jordbrukspolitik. Nästa stora merpart använder vi till regionpolitik. Sedan blir det en liten smatt över till forskning. Av den lilla smatten använder vi en liten liten del till energiforskning. Kanske kan det ha en betydelse, men den ska inte överdrivas. Det är mest fråga om en signalverkan.

Goda exempel är viktigt. Det tror jag att det är centralt att säga. Vi ska gå före. Den ambitionen måste vi ha. Några av de här målen är satta på ett sådant sätt att vi redan har nått dem – exempelvis förnybar energi och de 15 procenten. Räknar vi dit vår stora andel av vattenkraft har vi redan passerat det, så det är en för låg ambition.

Om jag har någon förhoppning så är det den om att få ett skifte i attityd till de förnybara energikällorna. Det håller på att komma. Men alltför länge har det beskrivits som något slags halvstolligt drömmeri om en tid som har varit baserad på några byfånars sätt att hålla på och dra i gång något slags vindsnurra ute på landet. Alltför ofta har det beskrivits på så sätt. Det är precis tvärtom. Detta är hightech; det är högteknologi. Det

kommer att visa sig att vi i Sverige ligger i framkanten just därför att vi har varit modiga och tidiga nog. Det känner jag en stolthet över.

Anf. 8 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Tack så mycket, herr statsminister! Det låter väldigt be-
tryggande att vi har möjligheter att gå vidare. Jag tror att det är väldigt
viktigt att ni fortsätter att kämpa för att EU inte ska försöka ta åt sig mer
makt i denna fråga. Vad folket vill se är förändringar. Det tror jag att
medlemsstaterna till stora delar kan sköta själva.

Precis som Carl B Hamilton vill också jag fråga lite om det som hän-
der vid sidan om. Trots allt pågår ju i korridorerna en diskussion om
fördraget om konstitutionen, om hur det arbetet i reflexionsgruppen på-
går och hur medlemsstaterna för de här diskussionerna. Något måste ha
sagts i korridorerna om detta.

Jag vet att det österrikiska ordförandeskapet ger lite signaler om att
man kanske ska försöka jobba vidare med detta på något sätt. Om det
sades något av intresse där som du kan förmedla till kammaren så vore
jag tacksam att få höra det.

Anf. 9 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Nu blev frågan riktigt kvalificerad – först om den var av
intresse och sedan om den kunde förmedlas till kammaren. Det är klart
att det som var av intresse inte kan förmedlas till kammaren, eller tvär-
tom att det som kan förmedlas till kammaren inte var av särskilt stort
intresse. Nej, frågan var inte stor, Ulf Holm. Det förekommer alltid att
man pratar om det här. Men ingenting nytt har skett i frågan som har
gjort att den rört sig framåt.

Jag tillhör dem som gör bedömningen att denna fråga ligger väldigt
fast förankrad i inte minst Nederländerna men också i Frankrike som ju
måste ha ett bra svar på hur de ska hantera sitt nej i folkomröstningen.
Till dess att de kan säga någonting annat än att nej-ligger fast är det
naturligtvis ett nej till författningen. Därmed tror jag att reflexions-
perioden kommer att löpa ett tag till.

Anf. 10 LARS LINDBLAD (m):

Herr talman! Utvidgningen är ett av de mest framgångsrika projekten
som EU-länderna har genomfört. Det är viktigt att utvidgningen kan
fortsätta med Sveriges fulla stöd. Tyvärr finns det inom EU-kretsen en
grupp länder som under senare tid har agerat mera återhållsamt när det
gäller EU-utvidgningen.

I anslutning till toppmötet fanns ju även utvidgningen med som en in-
formell dagordningspunkt som, såvitt jag förstår, inte landade i några
förtydliganden. Såvitt jag kunde höra nämnde statsministern inte detta i
sin inledning här. Därför skulle det vara intressant att höra hur regeringen
uppfattade de diskussionerna.

I ljuset av detta vill jag också fråga statsministern hur regeringen
kommer att säkerställa att det tydligt och konsekvent i EU-kretsen fram-
går att det för svensk del inte finns någon tveksamhet till den fortsatta
EU-utvidgningen.

Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Den sista punkten behöver Lars Lindblad inte vara orolig för. Vi är nog det land som tydligast och mest konsekvent har stått för utvidgningen av EU – och tänker fortsätta att göra så. Däremot tycker en del andra länder att det har gått för fort. De behöver för den skull inte nödvändigtvis vara motståndare till utvidgningen. Det gäller att göra den nyanseringen, för jag tror att den politiskt är mycket central.

Det motstånd som har setts i en del länder mot ytterligare utvidgning kan mycket väl handla om takten snarare än om processen som sådan.

Det fanns ingen större utvidgningsdiskussion vid det här mötet heller, utan det var, som jag sade förut, Lissabonstrategin, tjänstedirektivet och energifrågan som stod i centrum. Vi har all anledning att fortsätta att verka för utvidgningen.

Ett uttryck för utvidgningens tanke är ändå att ordförandeskapet frångår sin idé i slutet av toppmötet och tar på toppmötets dagordning upp uttalandet om Vitryssland. Hur kopplar jag det till utvidgning? Helt enkelt på så sätt att unionen har ett ansvar som sträcker sig långt utanför unionens gränser. Ju närmare unionens gränser som länder kommer, desto starkare blir engagemanget. Vitryssland är ett grannland till oss i unionen och en fullständigt naturlig framtida medlem i en europeisk union. I en sådan kontext kan man naturligtvis också föra utvidgningsdiskussionen. Det var det närmaste vi kom den här gången. Men från svensk sida finns ingen tvekan.

Anf. 12 LARS LINDBLAD (m):

Herr talman! Även de informella diskussionerna i anslutning till toppmötena är väldigt viktiga. Där ser man ofta tendenserna, vad som kan komma inför nästa toppmöte. Ett toppmötes slutsatser är viktiga, men det är även de slutsatser som inte dras.

Jag är nöjd med innehållet i svaret. Det är ingen nyhet att vi har en bred samsyn i riksdagen i själva frågan. Det är egentligen inte i sak utan snarare kanske lite grann när det gäller engagemang som jag blir bekymrad.

Jag ställde frågan beroende på att jag noterade att Sverige representerades på en ganska låg nivå i de diskussioner som var i Bryssel. Sverige representerades på ambassadörsnivå, inte av den tillförordnade utrikesministern Bosse Ringholm, som dessutom är Europasamordningsminister, om jag uppfattat det rätt. Det kan sända en viss signal.

Jag ställde frågan också beroende på att vid ett tidigare möte, när utrikesministrarna diskuterade utvidgningsrelaterade frågor, satt Laila Freivalds knäpptyst. Det kan sända signaler till dem som driver i en riktning som Sveriges regering och riksdag inte tycker är bra. Det var därför jag tyckte att det var intressant att höra hur Göran Persson nu vill se framåt, hur vi ska intensifiera diskussionen om utvidgningen och förtydliga ståndpunkterna framöver.

Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tycker väldigt illa om den här typen av påståenden om folk som inte längre kan försvara sig. Satt Laila Freivalds knäpptyst? Det är inte min bild av fallet. Jag skulle i så fall vilja att Lindblad styrkte det på något sätt. Jag tar gärna upp en diskussion därefter.

Anf. 14 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Det är ingen tvekan om att Lissabonstrategin har haft en stor betydelse vid varje toppmöte under de gångna fem åren. Det är glädjande med nystarter och med att energin nu på ett helt annat sätt har kommit i fokus. Det är bra att man lägger tonvikt vid den förnybara energin och nödvändigheten av att inte göra sig beroende av ett enda dominerande energislag.

Visst måste man vara självkritisk inom unionen. Det går bra för de nordiska länderna, det får vi rapporter om hela tiden. Men vi vet också att det finns länder inom unionen som inte når upp till de mål som sattes upp 2000. Det måste naturligtvis granskas vidare. En del av verksamheten är att man måste lära känna varandra och ta del av varandras svårigheter, problem och även av det som gör att man har lyckats. Den sociala tryggheten kan inte minst i det sammanhanget betonas.

Jag tycker att det är jättebra med pakten om jämställdhet, med klimatfrågorna och inte minst fou-frågorna. Det är frågor som också går ut på att man ska minska klyftorna i samhället. Ändå finns det en oro för utvecklingen, oro för jämställdheten, för ungdomar, för arbetstillfällena.

Min fråga till statsministern blir: Hur ser man på oron och möjligheterna, om man inte klarar den sociala tryggheten, som är en viktig dimension i det hela? Var detta uppe vid toppmötet?

Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Som jag sade inledningsvis finns det ingen som längre tar debatter utifrån utgångspunkten att ökade sociala klyftor skulle vara någonting som ekonomin mår väl av. Det är inte så länge sedan som det var en uppfattning som gällde. Öka löneskillnaderna och skärp kraven, och du kommer att se ett samhälle som växer snabbare. Det finns ingen längre som säger det.

Det här toppmötet genomfördes i skuggan av en stor social konflikt, demonstrationer på Paris gator, som också har fortsatt i natt och som ju är ett uttryck för vad som händer i ett samhälle där människor upplever en grundläggande social trygghet ifrågasatt. Om man tror att man löser arbetslöshetsproblemet genom att försämra de sociala förmånerna för unga människor, då får man en våldsam folklig reaktion tillbaka. Det fanns naturligtvis som en bakgrund i toppmötet utan att vi för den skull utbytte uppfattningar om det. Men det är en god illustration till vad som händer i ett samhälle där de sociala motsättningarna skärps.

Anf. 16 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Jag tackar för den redogörelsen och återrapporteringen. Nu är det väl upp till oss allihop att se till att vi också kan vidareutveckla Lissabonstrategin i en anda och i en gemenskap som det är så viktigt att få att fortleva.

Anf. 17 PER BILL (m):

Herr talman! När vi talade energipolitik senast, herr statsminister, var det en uppsluppen statsminister. Vi hade nästan ett energiseminarium. Mitt intryck är att toppmötet ändå gick ganska väl på den här punkten. Det var resonerande övergripande diskussioner, ingen som på en gång grävde ned sig i skyttegravar, en bra fortsatt idé om att kompetensen

mellan EU och medlemsstaterna ska vara densamma som den har varit tidigare, det vill säga ingen glidning.

Men det finns en annan kompetens som sakta men säkert förändras, och det är kompetensen mellan nationer och marknader. Lika mycket som Sverige eller Tyskland funderar över sin energimix funderar Vattenfall, Eon eller Fortum över sin energimix. Då blir det sakta men säkert allt viktigare att man i en del regleringar och en del konkurrenspolitiska frågor har en så EU-gemensam syn som möjligt.

Min fråga är om man diskuterade den här förskjutningen mot en alltmer europeisk marknad och vilka implikationer det får i form av regleringar, utsläppsrätter och eventuella subventioner. Det som åtminstone var en bubbla innan toppmötet var: Vad händer på en sådan här fragmenterad marknad? Jo, det sker en ganska snabb fokusering mot allt större företag. Då är det viktigt att konkurrensvårdande myndigheter är med från start och ser till att det inte byggs upp oligopol och monopol.

Anf. 18 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag kan hålla med Per Bill om att vi hade ett intressant möte med EU-nämnden som hade en energiseminariekaraktär och som jag satte stort värde på. Jag kunde fortsätta den seminarieövningen vid middagsmötet med Europeiska rådet. Det var samma typ av diskussion. Ingen har naturligtvis svaren på alla de frågor som finns. Men några frågor kommer tillbaka, inte sällan utifrån ett väldigt nationellt perspektiv.

Vi har en väldigt förhoppning kring våra möjligheter att med biobränslen tillföra ny energi. Andra har inte alls den förutsättningen och ser det över huvud taget inte i sin mix. Återigen: Andra har solen, andra har vinden och andra har en tradition i gasen, med stort importberoende ibland, andra en väldigt stor andel kärnkraft. Det ser olika ut, och det påverkar naturligtvis och färgar vår uppfattning om vad som bör göras.

Är det någonting som flera stats- och regeringschefer har bekymmer med är det den snabbt pågående koncentrationsprocessen inom energisektorn. Karl Marx skulle nog känna igen sig om han såg vad som nu pågick. Det är en väldigt snabb koncentration. Just nu när vi sitter här är det vad som händer ute i Europa.

Det handlar om att i det läget kräva ytterligare liberaliseringar, avregleringar och öppningar samtidigt som man ser att antalet aktörer blir allt färre, inte sällan ägda av stater utanför Europeiska unionen. Det är ibland Ryssland och ibland någon annan stor energiproducent.

Här håller på att växa fram en situation som inte är hållbar och som kommer att kräva sin lösning. Det är lätt att förstå. Det är inte bara Per Bill som är orolig över den bristande konkurrensen och fåtalskonkurrens, utan den oron finns brett i Europa.

Det kanske ger en viss bromsande effekt på de mest fundamentalistiska liberaliseringsivrarna.

Anf. 19 PER BILL (m):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret.

Vi har väldigt goda förutsättningar i Sverige. Vi har vattnet och en skog som blir alltmer intressant inte bara för trä och papper utan också

Prot. 2005/06:97

29 mars

*Information från
regeringen*

för biobränsle. Vi har föräldrar och farföräldrar som gjorde kloka investeringar både i energinät och i kärnkraftverk.

Det sammantaget gör att det finns alltför inom EU som tycker att Sverige borde bli en större nettoexportör till övriga unionen. I dag kommer 50 % av unionens energi från länder utanför unionen, och det är på väg mot kanske 60–70 % import från länder utanför unionen.

Fanns det några diskussioner under toppmötet om att Sverige borde bli en större bidragsgivare av energi både från skogen och från vattnet?

Anf. 20 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Nej. Jag tror att det vore en ganska tveksam strategi om vi gick den vägen. Trots allt är Sverige ett litet land med begränsade resurser jämfört med hela Europas behov. Visst kan vi bidra mer. Men det skulle inte på ett avgörande sätt förändra situationen.

Vårt bidrag är och kommer att vara att vi kan utveckla en ny teknik och ett nytt sätt att producera energi som andra kanske kan ta efter eller köpa av oss. Inte minst gäller det inom de sektorer som är av förnybar karaktär. Där menar jag att vi ska lägga vår kraft och inte minst på det som åkrar och skogar kan producera.

Tack vare att vi lever på en plats på jorden där det regnar är det också en säker årligt återkommande skördemöjlighet också för energi. Hur ska det högteknologiskt förädlas och föras vidare? Hittar vi de bra lösningarna där tror jag att vi bidrar på mycket väsentligare sätt till Europas energisäkerhet än om vi exempelvis bygger ut vattenkraften.

Anf. 21 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! På EU-nämnden inför toppmötet ställde jag frågan hur vi kan bidra till en sund konkurrens på en fri elmarknad. Statsministern har redan varit inne lite på de frågorna. Jag blev dock inte riktigt klok på vad svaret var eller vilken linje som statsministern drev på mötet.

Problembeskrivningen var väldigt tydlig, men förordade statsministern en återreglering eller en avreglering av den europeiska marknaden? Vi vet sedan förra veckans nationella debatt att statsministern sade sig vara möjligen inte avvisande till en återreglering. Vilken var huvudlinjen på toppmötet?

Anf. 22 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har aldrig dolt att jag från allra första början har varit tveksam till den avreglering vi gjorde av elmarknaden i Sverige, men den är gjord. Sådant som är gjort går inte att göra ogjort. Däremot kan man när man i Europa diskuterar hur man ska gå vidare med ytterligare avregleringar fundera på i vilken takt man kan ta dem innan man har försäkrat sig om att det också finns aktörer som kan upprätthålla ett konkurrenstryck på de system som blir öppna för väldigt stora aktörer att gå in och konkurrera inom. Det är vad det handlar om. Jag tror inte att det finns en chans att vrida klockan tillbaka. Däremot behöver man inte säga att allt det vi har gjort har varit klokt, för så har det inte varit.

Anf. 23 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret att vi inte ska vrida klockan tillbaka. Det är en viktig information för aktörerna på marknaden.

Sedan vill jag ta upp en helt annan fråga. Det gäller det statsministern var inne på tidigare om Vitryssland och utvecklingen där. Vad kan unionen och Sverige ytterligare göra för att främja en fredlig demokratisk utveckling i det landet?

Anf. 24 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jan Andersson säger att det var en viktig information för aktörerna på marknaden. Problemet är att de inte är fler, höll jag på att säga, än att de ryms i en folkvagnsbuss.

Man kanske inte ska trösta dem så väldigt mycket, dessa aktörer på marknaden. De borde hållas i ett tillstånd av viss oro. Vi har ett problem här med konkurrensläget i Sverige, och det har vi i Europa i övrigt också, och det blir inte bättre.

Jag har ingen ambition att lugna dessa aktörer. Min tankeverksamhet borde rimligen gå ut på, liksom Jan Anderssons: Hur ska konkurrenstrycket skärpas?

Utvecklingen i Vitryssland är naturligtvis allvarlig. Det steg som EU tog med de sanktioner vi inför är en tydlig signal om hur vi betraktar valet och hur vi betraktar den regim som har blivit vald. Det innebär att vi går in i en ny relation med Vitryssland efter detta som kommer att präglas mer av politiskt tryck och mer av uppmärksamhet på situationen i Vitryssland.

Förhoppningsvis innebär det också att inte bara Sverige utan också andra länder stöder bilateralt den vitryska demokratiska kraften som finns. Vi är nr 2 i Europa i det stödet trots vår litenhet. Det ska kammaren veta.

Anf. 25 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! En europeisk energipolitik kan bestå av att man vid sammanträdesborden utbyter erfarenhet om hur man i de olika länderna producerar och använder sin energi och vilken mix man har, det vill säga ett erfarenhetsutbyte.

Det kan också gå ett steg längre, vilket oftast är normalt inom EU, nämligen att man utbyter även fysiskt över nationalgränserna varor och produkter, det vill säga att man levererar energi över gränserna.

Hur ser den bilden ut? Jag inser att var och en ska producera sin energi. Men finns det en rörlig marknad i det här sammanhanget?

Jag vill egentligen ställa frågan med utgångspunkt från svensk landsbygd. Vi har trots allt stora åkerarealer i Sverige per person. Vi har möjlighet att producera ganska mycket bioenergi som är rätt i tiden.

Vi har svenska bönder som plågas av ekonomisk nedgång därför att vi importerar mycket livsmedel. De ser en chans att kanske vara med och producera här. Finns den chansen? Ser statsministern ökade möjligheter för svensk landsbygd?

Anf. 26 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tror att jag har talat om detta vid säkert tio tillfällen det senaste året. Det har inte minst skett vid EU-nämndens sammanträ-

den men också här i kammaren och vid de offentliga hearingar som varit med Oljekommissionen.

Allt börjar i den lyckliga omständigheten att Sverige inte behöver ha konstbevattnings för att det ska växa i vårt land. Så fort man behöver ha det är energiproduktion på åkrar inte så där alldeles lyckat längre. Det gäller i stora delar av världen, i USA, Kina och Indien. Där får de bevattna för att få fram exempelvis sitt vete. Det är fossilt vatten de använder. Det är alltså vatten som återskapas efter mycket lång tid. Det är också en allvarlig miljöfråga som inte särskilt ofta är uppmärksammas. Vi har särskilt goda förutsättningar för detta.

Jag har också sagt att jag inte ett ögonblick tror att Sveriges jordbrukare kommer att nöja sig med att ha uppgiften att bara hålla landskapet öppet i största allmänhet. De vill producera någonting. Är livsmedelsproduktion inte längre konkurrenskraftig ska man söka sig någon annan typ av gröda eller produktion. Då är energifrågorna mycket intressanta. Det passar väl in och fyller ett behov. Det kan med relativt små justeringar hos den enskilde jordbrukaren bli ett väsentligt tillskott i hennes eller hans ekonomi.

Skogen är redan på gång. Det finns ju i regel betydligt större kapital i skogen och stadigare företag. Skogsindustrin har på sina håll förstått det här och varit snabbt ute, och man utvecklar nu betydande energiproduktion. Södra Skogsägarna gör det exempelvis i sina anläggningar.

Jag är inte bara hoppfull om detta – jag är övertygad om att detta är en framtidsbransch för Sverige och för svenskt skogs- och jordbruk. Och det fina är att råvarorna räcker. Det finns ingen sådan konflikt runt hörnet, exempelvis att vi skulle ta massaveden från industrin. Träet räcker både till detta, till att öka byggandet i trä och till att höja energiproduktionen. Det är inget annat som stoppar detta än att hitta vägen från energiproduktion på åkern till marknaden – det är snarast infrastrukturen. Lön-samheten är heller inte så tokig.

Vi bör använda vårt LBU-bidrag, som vi nu har fått hyfsat framförhandlat på sista EU-toppmötet, till att stimulera den här produktionen enligt min uppfattning.

Anf. 27 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Ja, den sista delen var precis vad jag ville komma in lite ytterligare på här. Vi hade ju budgetmanglingar där EU-nämnden deltog, och vi hade direktkontakter med statsministern på natten. Statsministern gjorde förtjänstfulla insatser som faktiskt handlade om 800 miljoner, nästan en miljard, till svensk landsbygd.

Men nu är det så att för att de där ska falla ut till verklig produktion så att vi ska kunna skapa en produktion så behövs det också svenska budgetmedel för att man så att säga ska få loss pengarna. Är statsministern beredd att medverka till detta?

Anf. 28 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi ska ha svenska budgetmedel därtill, naturligtvis. Jag sade redan vid det tillfället att i samma utsträckning som tidigare ska vi nu också ha svenska budgetmedel därtill. Det är en motfinansiering. Det vore ju roligt om vi kunde få hem de där pengarna och kunde använda dem på ett klokt sätt, ska jag också säga. Det är inte alltid säkert att stora,

tillkommande, nya resurser snabbt fördelas ut i det ekonomiska systemet på ett klokt sätt. Det kan bli en del "slack" också, om jag uttrycker mig så. Men med den restriktionen, att det ska vara rationellt använt, vill vi självklart ha hem pengarna.

Prot. 2005/06:97
29 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 29 KENNETH G FORSLUND (s):

Herr talman! Som statsministern sade i sin återrapport från toppmötet diskuterades valet i Vitryssland som hade ägt rum helgen innan. Det beslutades också om sanktioner mot Vitryssland. Men i det här beslutet sade man att man skulle återkomma till utformningen av de här sanktionerna under de närmaste dagarna.

Min fråga till statsministern är: Vilka sanktioner skulle statsministern kunna se att det är möjligt att ta till? Har det gjorts några framsteg de senaste dagarna vad gäller utformningen av de här sanktionerna?

Anf. 30 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det har inte gjorts några konkreta framsteg de gångna dagarna. Vi får vänta ett tag till. Jag räknar med att EU-nämnden och riksdagen får information så fort vi känner närmare till hur detta ska utformas. Kommissionen arbetar med det. En sak som har nämnts är ju restriktioner för resandet. En annan sak som har nämnts är hur man ser på banktillgodohavanden i andra länder än Vitryssland för den vitryska elitens del. Det gäller den typen av åtgärder, men ingenting är nu bestämt. Vi får återkomma om det.

Anf. 31 KENNETH G FORSLUND (s):

Herr talman! Jag tackar för det svaret och vill bara framhålla vikten av att ha sanktioner som är smart utformade så att de drabbar just den vitryska ledningen så hårt som möjligt men så långt det är möjligt skonar den vitryska befolkningen.

I övrigt vill jag bara tillönska statsministern ett snart tillfrisknande. Tyvärr kan jag säga av egen erfarenhet att de här vintersnuvorna är olidligt sega.

Anf. 32 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är klart att vi ska utforma sanktionerna på ett sådant sätt att de träffar rätt. Man behöver väl inte vara alltför djärv om man gissar att om man lägger restriktioner riktade mot dem som har skaffat sig de största ekonomiska tillgångarna så lär man väl också träffa makteliten i Vitryssland.

Anf. 33 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag var i Vitryssland och övervakade presidentvalet för OSSE:s räkning. Tyvärr visade det sig ju att det valet inte gick rätt till.

Jag är oerhört imponerad av de 10 000 människor som vågade samlas och demonstrera sitt missnöje med valet och kräva rättvisa val. Att de vågade detta i Europas sista diktatur är jätteimponerande. Jag tycker att det är bra att EU-toppmötet tydligt fördömde det övervåld som sattes in mot de här fredliga demonstranterna. Nu väntar flera hundra av dem på att dömas till fängelsestraff. En del har blivit dömda. Ännu fler, som inte

döms till fängelsestraff, väntar snarare på att kanske kastas ut från universitetet eller från sin arbetsplats för att de vågade sätta sig upp emot Lukasjenko.

Jag tycker att det är mycket bra att EU-toppmötet också sade att man ska stärka stödet till det civila samhället och till demokratiseringen i Vitryssland. Europeiska unionen har ett ansvar att arbeta för mänskliga rättigheter runtom i världen och särskilt i ett grannland. Där har jag faktiskt inte varit riktigt nöjd med EU:s insatser tidigare. Vi har ju drivit på från svensk sida. Därför är jag väldigt förhoppningsfull nu, när det kom sådana starka uttalanden från alla ledare i Europa.

Jag skulle vilja fråga statsministern: Diskuterade ni någonting om vad det ökade stödet skulle kunna innebära konkret? Kom ni så långt i era diskussioner? Kommer det att innebära att de oberoende tv- och radiosändningarna från Europa kommer att permanentas? Innebär det att ni kommer att ge direkt stöd till Milinkevitjs breda demokratiörelse? Innebär det att ni på något sätt kommer att stödja ungdomar som nu hindras att få utbildning i sitt eget land?

Min sista fråga är: Diskuterade ni någonting om Rysslands roll när det gäller Vitryssland? Det är ett problem att Ryssland så tydligt stöder Lukasjenko. Är ledarna beredda att också ta upp detta med Ryssland?

Anf. 34 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ingen av de frågorna diskuterades på toppmötet. Däremot fick jag tillfälle att göra det några dagar före toppmötet, därför att då hade jag som gäst här i Stockholm Polens premiärminister. Den nya polske premiärministern och jag kom då överens om att Sverige och Polen ska inleda ett fördjupat samarbete för att bilateralt stödja den demokratiska utvecklingen i Vitryssland, till exempel folkliga rörelser och seminarieövningar. Vi sade båda – det var kanske framför allt jag som var drivande vid det tillfället – att vi ska använda samma modell som vi använde i Sverige och Polen när vi stöttade de demokratiska krafterna i Ukraina. Vi har erfarenhet från den tiden. Det var framgångsrikt, och vi var båda trovärdiga.

Någon närmare diskussion om innehållet och formerna för det fördes alltså inte vid toppmötet, men jag kan föreställa mig att det här finns ett stort utrymme att ta olika typer av initiativ, och att vänta på att andra ska göra det brukar vara en dålig lösning. Då kan vi göra det själva.

Anf. 35 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för svaret. Det låter positivt att Sverige och Polen nu ska jobba mer tillsammans bilateralt. Polen har ju varit väldigt drivande inom Europa för att EU ska engagera sig i Vitryssland, och jag ser fram emot att regeringen nu ännu mer aktivt stöder Polens arbete i EU med detta.

Anf. 36 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! Vi är några som är med i EU-nämnden som besökte ordförandeskapet i Wien. Vi kom hem i går kväll och fick en sammanfattning av toppmötet, och den stämmer mycket väl överens med det som statsministern har redogjort för. Det sägs att det har varit ett lugnt topp-

möte och att man är mycket nöjd. Det sägs också att till och med fransmännen var glada efter toppmötet, och det är ett gott betyg, tror jag.

De frågor som togs upp, till exempel satsning på ungdomar, välkomnar vi också i mitt parti. Situationen är ju väldigt oroande i Frankrike. Jag och mitt parti välkomnar också den energidiskussion som hölls på toppmötet. Det behövs en ökad satsning på förnybara energikällor, och vi behöver också ta ett ökat ansvar för klimathotet. Det här är verkligen viktiga frågor.

Det överraskar mig att frågan kom upp redan på toppmötet, eftersom grönboken kom för en månad sedan, men jag välkomnar den diskussionen. Jag hoppas också att vi kan diskutera hur dialogen om underifrånperspektivet ska fördjupas. Jag tror att den är viktig. Det är viktigt med attitydförändringar och att vi diskuterar. Det kanske är som 1980, då vi hade en folkomröstning i Sverige. Vi behöver lite av den framtidsdiskussionen även i Sverige. Jag välkomnar också att statsministern ger en signal om att vi kommer att göra mer i Sverige.

Det ligger några frågor i pipelinen, bland annat finansiella perspektivet och tjänstedirektivet. Vad gäller finansiella perspektivet gavs vi information om att parlamentet ligger 12 miljarder euro över, och ordförandeskapet kan därför tänkas höja budgeten med 1,8 miljarder euro. Tror statsministern att vi utan högre åtagande kan ha en budget i hamn under april? Jag förmodar att även detta diskuterades på toppmötet.

Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Nej, det diskuterades inte. Jag tror att det enkla skälet var att förra toppmötet helt och hållet handlade om denna sak. Att då vid detta toppmöte ta upp en diskussion under finansiella perspektivet som skulle bygga på att vi frångick den kompromissen och lyfte taket för utgifterna ytterligare hade varit en *non-starter*. Det hade kanske tagits emot av några, gissar jag, men vi som var drivande bakom den tidigare kompromissen hade omedelbart avvisat det.

Jag tycker att det österrikiska ordförandeskapet ska ställa in sig på att den kompromiss som vi strax före jul träffade om EU:s budget också bör vara den kompromiss som tas hem efter förhandlingarna i parlamentet. Att nu börja sända signaler om att lyfta taket skulle bara innebära en ytterligare förhandlingsomgång som inte gjorde resultatet bättre.

Där känner Sven-Erik Sjöstrand den svenska regeringens position. Vi är några länder som har likartad uppfattning, men det finns säkert betydligt fler länder som har en annan uppfattning. Den kompromiss som träffades i december gick på denna punkt vår väg, och vi ska inte släppa detta.

Anf. 38 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Herr talman! För två år sedan försökte Österrike ta initiativ till vad de kallade en gemensam skogspolitik. Det skulle ha inneburit att Sveriges självbestämmande över våra skogar minskat ned till 2 % eftersom vi då lämnat ifrån oss 98 % till de övriga EU-länderna. Det är så spelreglerna ser ut. Den gången misslyckades Österrike, men de sade att de skulle komma tillbaka när de blev ordförandeland. Och det är de nu. De ska efterträdas av Finland.

Vår regering, med statsministern i spetsen, har sagt att Sverige måste gå med på en gemensam skogspolitik om övriga EU-länder vill det. Eftersom Sverige råkar vara EU:s absolut största skogsnation är frågan oerhört betydelsefull, inte bara för skogsägarna utan för alla som över huvud taget har med skogen att göra och vistas i skog och mark. Därför bör denna fråga diskuteras före valet.

Hur bedömer statsministern sannolikheten för att EU försöker införa en gemensam skogspolitik inom de närmaste tre–sex åren?

Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag bedömer det inte som sannolikt, dock icke heller som uteslutet – så ska jag säga.

Finnarna innehar nästa ordförandeskap. Finland är ju en betydande skogsnation, en av de allra största i världen. De är ohyggligt framgångsrika, nästan lika duktiga som vi, vilket också säger en del om den svenska skogens betydelse för den svenska ekonomin.

Man kan ha två synsätt på detta. Det ena är att man säger: Håll tassarna borta. Det här är vårt. Skogen växer i Sverige, och över den bestämmer ingen annan. Det lägger ni er inte i! Det är den ena hållningen. Den andra kan vara: Skogen den växer, precis som det växer på åkrarna. Ska vi med gemensamma program och resurser stötta det som växer på åkrarna borde även det som växer i skogen kunna få ett gemensamt stöd. Då skulle ju Sverige få tillbaka någonting av betydelse, i ekonomiska termer, från EU. Så kan man också resonera. Det är den andra skolan.

Jag tycker att vi ska lyssna på båda argumenten. Jag tillhör ju inte dem som tycker att det är roligt att lämna ifrån sig någon typ av kompetens över huvud taget, och jag har heller aldrig drömt om att det skulle vara något slags vision att släppa ifrån oss detta till EU. Det kan finnas fördelar, och vi ska pröva det noga, men hittills har den svenska regeringen varit skeptisk. Men, som sagt, det finns också saker och ting i den positiva vågskålen.

Låt oss se hur finnarna kommer att göra. Det ska bli mycket intressant att se. Finnarna är duktiga vad gäller skogen och också väldigt skickliga på att utnyttja EU:s samlade styrka för egna, nationella intressen. Där kanske vi har en del att lära.

Anf. 40 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Herr talman! Detta med gemensam EU-politik är väldigt tveksamt, och statsministern har själv tidigare kastat fram tanken att man kanske tvingas åternationalisera jordbrukspolitiken. Jag kommer ihåg att statsministern sade det i något sammanhang förra året.

Det handlar emellertid inte bara om skogspolitiken. Vi har hört att även energipolitiken är på gång. Då är faran att ett fördrag som ingen talat om, men som vi godkänt, aktualiseras, nämligen Euratomavtalet. Enligt detta avtal ska EU gemensamt förvalta all produktionskapacitet för el som finns inom EU. Det betyder allt från flis och vattenkraft till uran. När det gäller just uran har vi 80 % av EU:s tillgångar, och enligt Euratomavtalet ägs detta uran av EU.

Mycket få svenskar känner till det, vare sig de är politiker eller inte. Det kan dock vara värt att titta på det avtalet när vi nu börjar tala om

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi ska naturligtvis vara analytiska i alla avseenden. Självklart är det så. Dock har jag gjort klart här i dag, och också på toppmötet som vi nu återrapporterar från, att någon gemensam europeisk energipolitik inte ska utvecklas. Kompetensen i den frågan är klar och ska icke förändras. Det gjordes klart på toppmötet, och det fick starkt bifall, inte minst från kommissionens president José Manuel Barroso.

Anf. 42 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för en i det närmaste trivselrapport från det senaste toppmötet. Jag är också tacksam för att statsministern är så insiktsfull, närmast grön, vad gäller behovet och värdet av förnybar energi. Därför har jag en fördjupande fråga beträffande kärnkraften.

Kärnkraften är ju inte en förnybar energikälla, och den är lika onödig, dyr och farlig som den alltid har varit. Brytningen är förenad med lika stora miljö- och hälsoproblem som den alltid har varit, och avfallsfrågan kommer aldrig att bli möjlig att lösa. Därför är Miljöpartiet självklart mycket nöjt med att vi påbörjat en avveckling av våra reaktorer och att regeringen står upp för det både hemma och borta.

Min fråga är: Vilken hållning har de andra 24 statsministrarna, särskilt i ljuset av den mycket kraftiga kärnkraftslobbyism som vill hävda att kärnkraften är en del i diversifieringen, att kärnkraften på något sätt skulle vara miljören eller ha klimatpositiva effekter?

Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är ingen tvekan om att det just nu pågår en kampanj för kärnkraft. Den kanske inte är lika tydlig i Sverige som i andra länder. För många är det en ganska enkel lösning. Det är stort, det är fråga om en känd teknik, och för närvarande kommer kärnkraften inte i konflikt med klimatmålen. Den accepteras, rentav gillas, rakt av i industrin, och det finns heller inget stort folkligt motstånd just nu. De politiker som talar om detta i Europa har i dag en ganska lätt resa – tills någonting händer, brukar jag säga.

Det som vi förknippat kärnkraften med, att avfallsbekymret inte är löst, finns dock fortfarande kvar. Vi har också förknippat den med att det naturligtvis är en storskalig och därmed sårbar teknik som lätt kan, så att säga, rubbas och därmed förlora väldigt mycket av sitt förtroende. Vi har sett förut vad som har inträffat vid de stora olyckorna. Det kan hända igen. Jag tror inte att det ska hända, men det kan hända igen. Och det leder mig då fram till den slutsatsen att det bara gör oss ännu mer sårbara att lösa dagens energiproblem i Europa med en storsatsning på kärnkraft.

Titta på Sverige! Vi har hälften av vår elström producerad i kärnkraftverk. Är det en lösning på våra energiproblem att producera ytterligare 5 eller 10 % i kärnkraftverken? Det är det naturligtvis inte. Vi måste se till att vi sprider sätten att producera energi så mycket som möjligt så att vi blir osårbara i den meningen att det är många olika, inte så storskaliga, produktionssätt. Sedan ska det göras samtidigt som vi har en tung

industri som kräver just säker storskalig tillförsel av inte minst el, så att det finns massor med svåravvägda tekniska problem och målkonflikter inbyggda i detta.

På detta toppmöte var inte kärnkraftens vänner särskilt högljudda; det kan jag väl säga. Det skedde ingen positionsförflyttning där. För min del och för Sveriges del har vi gjort det klart. Vi har vår energipolitik fastlagd. Vi ska avveckla vår kärnkraft när vi kan ersätta den med annat som på ett säkert och miljömässigt sätt levererar el, inte minst till den svenska industrin. Men att vi ska bygga ut den är inte politiken i dag.

Anf. 44 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Tack för svaret! Jag tolkar statsministern så att hans position i EU-kretsen är ungefär som Miljöpartiets har varit i den svenska energidebatten de senaste 25 åren. I ljuset av det är min följdfråga: Hur ser statsministern på Euratomfördragets fortlevnad som ett bihang till en eventuellt kommande ny konstitution?

Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är inte över huvud taget förberedd på att diskutera Euratomavtalet i dag. Det är för tidigt. Och även om min position i EU av Lotta Hedström beskrivs som den som Miljöpartiet har haft i Sverige de senaste 25 åren kan jag försäkra Lotta Hedström om att ingen förväxlar mig med Per Gahrton, inte ens i Europa.

Anf. 46 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Inom EU finns det ett arbete som kallas för Barcelona-processen. Man arbetar med samarbetet över Medelhavet, med våra partnerländer söder och öster om Medelhavet. I denna process finns det också en parlamentarisk församling som på engelska heter Euro-Mediterranean Parliamentary Assembly. Den sysslar med dialog över Medelhavet. Den sysslar med att granska regeringarnas insatser i Barcelona-processen, och den sysslar med att diskutera konflikten Israel–Palestina.

I den här församlingen deltar palestinier, israeler, syrier och många andra. I helgen hade vi vår årliga församling i Bryssel. Till denna församling gavs inte den palestinske parlamentsledamoten från Hamas inresevisum av Belgien. Det påstås att det inte var Belgien som var bakgrund till det här, utan det var ett annat EU-land som blockerade inresan. Det förstärkte naturligtvis kraftigt spänningarna mellan EU-länderna och partnerländerna i den här församlingen, som ju redan var minst sagt komplicerad på grund av de här Muhammedkarikatyerna.

Min fråga till statsministern är: Hur ser statsministern på frågan om tillträde för Hamasrepresentanter till mötena i Barcelona-processen, fortsättningsvis, när det gäller såväl regeringssidan som den parlamentariska sidan?

Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är över huvud taget inte förberedd på den frågan. Den diskuterades inte heller på toppmötet, herr talman. Jag föredrar att

svara på frågor som har diskuterats på toppmötet. Jag återkommer gärna i annat sammanhang när jag har bättre bakgrundsinformation.

Prot. 2005/06:97
29 mars

Anf. 48 TOMAS ENEROTH (s):

Herr talman! Tack statsministern för en bra information från toppmötet! Det är glädjande att arbetet med Lissabonstrategin är framgångsrikt. Det är inte minst glädjande att Sverige innehar en tätposition när det gäller både sysselsättningsutveckling och tillväxt och utbildningssatsningar. Det är också viktigt att vi deltar i det gemensamma europeiska arbetet som handlar om att stärka vår kompetenskraft och konkurrenskraft.

Det är också glädjande att höra att det finns en insikt bland övriga europeiska länder om att ungdomars tillträde på arbetsmarknaden måste vara föremål för politiska åtgärder, så att vi stärker ungdomars rätt till arbete. Det nämnde också statsministern i sin redovisning. Och på svensk hemmaplan har ju regeringen aviserat ett flertal förslag.

Dock kan vi nu dagligen se franska protester, hur tusentals ungdomar och fackföreningsrörelser i Frankrike protesterar mot den franska högerregeringens förslag om att man ska försöka lösa ungdomars situation på arbetsmarknaden genom att helt enkelt ta bort trygghetssystemen och anställningstryggheten för ungdomar på arbetsmarknaden. Motsvarande förslag har också hörts från Centerpartiet här i Sverige.

Min fråga till statsministern är: Förekom den här diskussionen på toppmötet, det vill säga fanns det viljeyttringar från länder om att ta bort anställningstrygghet och trygghetslagar för ungdomar på arbetsmarknaden?

Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Nej, det lyfts inte längre fram sådana förslag. En gång i tiden fanns det de som tog upp detta, och då förklarade de det i omskrivningen att man skulle vara mer flexibel, som man sade. Inte ens det kommer längre upp som diskussion, utan nu är det den andra ansatsen som gäller. Det är forskning. Det är utbildningssatsningar. Det är en insikt om att människor känner en oro i en tid av globalisering. Det är därifrån hela diskussionen kommer. Och inte minst ses de nordiska länderna som förebilder, så något sådant förslag har inte rests i europeiskt sammanhang. Jag tror att de som lägger fram sådana förslag i dag, efter de franska erfarenheterna, är väldigt politiskt tondöva.

Anf. 50 TOMAS ENEROTH (s):

Herr talman! Tack för svaret! Det känns tryggt att höra att det uppenbarligen finns en tveksamhet bland övriga europeiska länder i fråga om att följa det franska exemplet.

Men jag vill ställa en fråga för säkerhets skull. På svensk hemmaplan har regeringen agerat starkt genom Hans Karlsson, arbetslivsministern, mot de förslag som har lyfts upp i den svenska debatten. Har regeringen motsvarande beredskap, om frågan ändå skulle lyftas upp på europeisk nivå, att agera starkt, gärna tillsammans med övriga länder, för att inte urholka anställningstryggheten för ungdomar i Europa?

*Information från
regeringen*

Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ja, jag förutsätter att EU-strukturerna håller sina fingrar borta från detta. Det är nationella frågor. Jag skulle bli upprörd om de skulle börja lägga sig i på den detaljeringsnivån, men skulle det ske är det klart att vi kommer att säga ifrån, förhoppningsvis med ett enhälligt stöd från riksdagen, som inser vad som rimligen borde vara rätt för Europa och också för Sverige.

Anf. 52 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! I Lissabonstrategin har kommissionens ordförande Barroso lyft upp ett förslag om att man skulle inrätta ett European Institute of Technology, ett toppuniversitet för teknologi. Jag tyckte att det lät som ett mycket bra initiativ när det kom. Det har utvecklats och möjligtvis mognat till att mer bli någon typ av nätverk, som jag har förstått det, mellan universitet i Europa. Det är kanske klokt, men även då måste forskare och studenter i Europa mötas ansikte mot ansikte på arbetsmöten och seminarier och ibland stora konferenser.

I Europaparlamentet finns det en hel del ledamöter som är väldigt entusiastiska över den här idén. De är till och med så entusiastiska att de är beredda att ge upp sin byggnad i Strasbourg och låta EIT, eller European Institute of Technology, flytta in där i stället, och de är beredda att nöja sig med att enbart sammanträda i Bryssel.

Jag undrar om statsministern är beredd att stödja den här idén i Europeiska rådet.

Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vilken idé är det som jag är beredd att stödja? Är det EIT, eller är det att man ska sammanträda bara i Bryssel? Det sista kan jag faktiskt vara med på. Det kunde vara klokt om de minskade sina kostnader. Men den första idén om EIT är jag fortfarande skeptisk till av det enkla skälet att det redan borde vara möjligt att skapa, troligen i något medlemsland. Det borde redan finnas. Det finns säkert redan. Men så kommer man på från kommissionens sida att man kanske skulle vilja sätta ett avtryck på det här området, och så tar man det här initiativet, som i och för sig inte är särskilt upphetsande eller kan anses vara särskilt störande. Jag tvivlar på att det bidrar särskilt mycket till en utveckling. Men kommissionen har fått i uppgift att titta vidare på detta och fortsätta sitt analysarbete och får sedan komma tillbaka.

Det finns, herr talman, en hållning i EU som ibland är av det slaget att om vi tar någon hundradel av vår lilla hundradel av europeisk ekonomi och sedan inrättar något slags institut någonstans så rycker vi plötsligt upp europeisk forskning. Det är naivt. Det kan möjligen ha en signaleffekt.

Vi är försiktigt avvaktande, och kommissionen arbetar vidare med frågan. Om de ska flytta till Bryssel? Gärna för mig.

Anf. 54 KENNETH KVIST (v):

Herr talman! Jag har två frågor som jag vill beröra med statsministern.

Mycket som statsministern har förmedlat från toppmötet är väldigt positivt. Jag tycker dock att betydelsen av de gemensamma initiativen på

energiområdet tonas ned. Det är utomordentligt viktiga mål som statsministern har redogjort för. Han har säkert ingen annan mening än att man ska satsa på förnybara energikällor, att man ska uppnå 15 % år 2015 och så vidare.

Jag skulle inte lika starkt betona detta motstånd mot gemensamma tag på energipolitikens område, för jag ser här ett samband med Lissabonstrategin för att hävda den europeiska ekonomin globalt sett. Vi har ett gemensamt ansvar i Europa för att lösa de långsiktiga problemen när det gäller energin, därför att den utgör ju ändå en av grunderna för den ekonomiska tillväxten.

En annan fråga som jag vill ta upp gäller konstitutionen. Jämställdhetspakten, som statsministern tog upp, är väldigt bra. Konstitutionen, som ju är vilande för tillfället, hade liknande formuleringar, en så kallad *mainstreaming* om jämställdhetsfrågorna, på alla politikområden. Jag tror att det är nödvändigt att reflexionsperioden fortsätter, att vi utöver de initiativ som ändå tas får en fortsatt diskussion och behandling av initiativ som plan D och så vidare. Men det får inte bli en väntan på Godot.

Jag vill bara fråga statsministern: Vi ska ta hänsyn till nej, men är det aldrig någon som på något toppmöte ställer frågan hur vi ska hantera förväntningarna hos de folk som har sagt ja till konstitutionen?

Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är aldrig någon som ställer den frågan, särskilt inte de 13 som har sagt ja – jag tror att det är 13 som har värkt fram just nu. Det är väl av det enkla skälet att man inser att för att fördraget ska ratificeras och godkännas ska alla vara med. Det har en obönhörlighet över sig som är dramatisk.

Nu har den stolta franska republiken med ett rungande nej sagt att detta vill de inte ha. Om det då inte går att ändra på – och det vore svårt att se hur det skulle gå till, men man vill ju reflektera över det hela – får ju de 13 som har sagt ja ändå inte sin vilja igenom. Så det är en väldigt låst situation. Men den saken diskuteras inte utifrån de 13, för jag tror att de 13 nog trots allt tycker att de har ett mindre politiskt problem än de två kolleger har som inte har ratificerat i meningen sagt ja i en folkomröstning. Vi andra som finns däremellan och ännu inte tagit ställning till frågan är heller inte i samma bekymmersamma läge. Verkligt svåra situationer har de två som har fått nej i folkomröstningar. Det ligger där.

När det gäller kompetensfrågorna har jag ingenting emot att kommissionen är aktiv, men vad jag är stenhård på är kompetensfördelningen. Exempelvis är energimix sådant som staterna beslutar om. Kommissionen har en annan kompetens, och den får inte förändras. Sedan är ju kommissionen från tid till annan mer eller mindre aktiv i olika frågor, och att man kommer att vara mer aktiv i energifrågan tror jag är helt naturligt. Det hjälper säkert till, men det innebär inte att kompetensen förändras mellan medlemsländerna och unionen. Det är det som jag har försökt framhålla.

Anf. 56 KENNETH KVIST (v):

Herr talman! Jag vet så klart att nej är det stora politiska problemet, men man måste ju också ta hänsyn till den andra sidan. Det är ändå människor som har ett engagemang för konstitutionen. Jag tycker att det

verkar som om det är en ganska passiv väntan på att någonting ska ske av de två länderna. Det finns ju en rad problem i EU-samarbetet som konstitutionen skulle ha löst och som unionen lever med, och man måste gräva i dessa för att komma fram till konstruktiva lösningar.

Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag kan bara önska Kenneth Kvist all framgång i att försöka övertyga den franska valmanskåren och det franska politiska etablissemanget med presidenten i spetsen om att man snabbt ska ändra ståndpunkt så att vi andra kan ratificera fördraget. Det är ju så det ser ut. Låt oss icke vara naiva på den punkten. Det är en ordentlig politisk lösning med ett reellt politiskt bekymmer som på inget sätt har kommit närmare sin lösning.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 23 mars.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2005/06:286

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:286 av Maud Olofsson (c)

Fungerande polisverksamhet i hela landet

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 24 april 2006.

Skälet till dröjsmålet är att interpellanten inte kunnat ta emot svaret vid tidigare utsatt datum.

Stockholm den 27 mars 2006

Justitiedepartementet

Thomas Bodström

Interpellation 2005/06:310

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:310 av Yvonne Andersson (kd)

Ostindiefararen Götheborg

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 april 2006.

Skälet till dröjsmålet är att interpellanten inte kunde ta emot svaret den tid jag föreslog.

Stockholm den 28 mars 2006

Utrikesdepartementet

Thomas Östros

Enligt uppdrag

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:
2005/06:FPM64 Direktiv om regler och standarder för klassificerings-
sällskap inom sjöfarten KOM(2005)587 till trafikutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2005/06:149 till justitieutskottet
2005/06:196 till finansutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Näringsutskottets betänkanden 2005/06:NU9 och NU13
Försvarsutskottets betänkanden 2005/06:FöU6–FöU8

*Genomförande av
vissa EG-direktiv*

7 § Genomförande av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening, och Genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU8
Genomförande av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt
vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening (prop. 2005/06:72) och
socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU9
Genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom
EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (prop. 2005/06:77).

Anf. 58 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till den moderata reservationen nr 1 i betänkande SfU8 och den moderata motivreservationen nr 2 i betänkande SfU9.

Herr talman! Riksdagen ska i dag avgöra frågan om hur två direktiv från den europeiska unionen ska införlivas med den svenska lagstiftning-

en. Det är viktigt att redan från början förklara att vi själva i Sverige äger utformningen av de förändringar som direktiven innebär. Det finns kort sagt olika sätt att göra saker och ting på.

Jag ska börja med den del av betänkandet som handlar om familjeåterförening och därefter fortsätta med de övriga frågorna.

Enligt i dag gällande lagstiftning får uppehållstillstånd ges till makar och sambor som stadigvarande har sammanbott utomlands. Detsamma gäller för makar och sambor som inte stadigvarande har sammanbott utomlands under förutsättning att förhållandet framstår som seriöst och inga särskilda skäl talar mot att tillstånd ges. Sådan är lydelsen i lagtexten.

Regeringen har nu föreslagit att seriositetsprovningsen slopas för makar och sambor och att så kallad uppskjuten invandringsprövning för dessa ska begränsas till att gälla för makar som inte stadigvarande har sammanbott utomlands. Från moderat sida tycker vi att det är bra att de här förändringarna sker. Men som jag antydde tidigare har jag i uppgift att presentera ett antal invändningar och synpunkter som vi har på det här upplägget.

Problemet med regeringens synsätt är att det nu skapas en tyngdpunkt på vad som har hänt i förhållandet innan dess att man kom till Sverige och inte efter det att man har passerat gränsen. Frågan är om detta är rättvist. Ger det en bra grund för skäliga bedömningar? Det kan givetvis bli problem med att reda ut hur pass seriöst ett förhållande 1 000 kilometer ifrån Sverige har varit, precis som det kan bli problem med den dokumentationsproblematik som finns närvarande i många migrationsfall.

En annan svårighet ligger i att förhållandena i det enskilda landet kanske inte alltid möjliggör att man skaffar fram sådana dokument som styrker att ett förhållande faktiskt har varit seriöst eller att man ordnar någon annan form av bevisning. Det borde leda till slutsatsen att det är när man väl har kommit till Sverige som innehållet i förhållandet blir intressant.

Därför föreslår vi moderater, som enda parti i denna kammare för övrigt, att de uppehållstillstånd som makar och sambor beviljas vid det första beslutstillfället alltid ska vara tidsbegränsade och att detta ska gälla oavsett om man har sammanbott utomlands eller inte. Vi vill flytta tyngdpunkten i bedömningen från tiden innan dess att man kom till Sverige till efter det att man har valt att bosätta sig här. På så vis vill vi skapa ett i vårt tycke mycket mer rättvist system som både garanterar att skenförhållanden kan upptäckas och att människor som vill återförenas i Sverige ges bra möjligheter. Vi är uppriktigt sagt ganska förvånade över att fler inte har uppmärksammat den märkliga konstruktion som regeringen presenterar tillsammans med sina stödpartier.

Herr talman! Den bästa vägen till delaktighet i det svenska samhället är att få möjligheter att arbeta och att försörja sig själv och sina närmaste. Vi moderater anser att alla människor i Sverige i arbetsför ålder oavsett nationalitet eller härkomst som huvudregel själva ska stå för försörjningen av sig och sina närmaste. Detta är en viktig princip som på olika sätt redan kommer till uttryck i vår svenska lagstiftning, bland annat i socialtjänstlagen eller i äktenskapsbalkens regler om en lagstadgad underhållsskyldighet mellan makar. Av det skälet tycker vi att den som beviljas

uppehållstillstånd bör underteckna en försörjningsförsäkran som innebär att man har tagit del av och förstått den i Sverige rådande principen om försörjningsansvar för sig och sina närmaste. Man kan bara förundras över att regeringen inte gör mer i det här avseendet, eller rättare sagt: Regeringen gör ingenting alls trots att den enligt texterna i utredningar och betänkanden som har åtföljt denna proposition är väl medveten om denna möjlighet att ställa tydligare krav på dem som kommer till Sverige. Regeringen avstår helt från den möjlighet som vi förespråkar från moderat sida. Den bryr sig inte ens om att försäkra sig om att människor som kommer till vårt land känner till detta avsnitt i vår lagstiftning, i all synnerhet när de kommer i återföreningsärenden mellan makar.

Detta vittnar naturligtvis om regeringens mycket svaga integrationspolitik, och tyvärr också om att den inte bryr sig om den jämställdhetspolitiska aspekten på problemet. Inte minst skulle det vara mycket värdefullt för många kvinnor att få information om den uppfattning som Sverige står för när det gäller makars gemensamma ansvar. Även på denna punkt finns det anledning att vara förvånad över att inte fler har reagerat.

Herr talman! Regeringen föreslår också att frivillig DNA-analys införs i familjeåterföreningsärenden. Det är bra. Vi tycker att det är utmärkt från moderat sida. Men även här finns det problem. Ett problem som Socialdemokraterna och stödpartierna avstår från att beröra i propositionen är hur situationen ska bedömas då övrig utredning är otillräcklig men då den sökande ändå avböjer erbjudandet om att genomgå DNA-analys. Vår uppfattning i denna fråga är mycket tydlig: Vägrar man att medverka till att genomföra DNA-analysen när övrig utredning är otillräcklig ska detta påverka bedömningen av om huruvida uppehållstillstånd ska beviljas eller inte. Det ska vara lika regler, och de ska vara lika för alla.

Herr talman! Jag övergår nu till nästa betänkande, SfU9. Regeringens förslag innebär att riksdagen även här infogar EG-direktiv i svensk lagstiftning. Ändringar som föreslås i utlänningslagen innebär bland annat att systemet med uppehållstillstånd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar avskaffas. I stället inför man begreppet uppehållsrätt, det vill säga en självständig rätt att uppehålla sig i Sverige. Det är en ny rättsfigur. Vi tycker att det är bra, för det befämjar rörligheten inom unionen.

Däremot har vi en motivreservation till betänkandet eftersom vi anser att frågan om försörjningskravet bör sambehandlas med Kommittén för arbetskraftsinvandrings slutbetänkande och inte brytas ut som en enskild angelägenhet. Vi vill inte hantera EES-medborgarna i särskild ordning utan som en del av den helhet som en reformerad svensk lagstiftning om arbetskraftsinvandring bör vara.

I detta betänkande kommer regeringen också fram till att det inte behövs några som helst åtgärder för att EU:s lagar inte ska vara diskriminerande mot den EU-medborgare som vill ta med en registrerad partner eller sambo till Sverige. I dag finns som bekant inte någon generell rätt i detta avseende.

De fyra partierna i alliansen menar i vår gemensamma reservation att den svenska regeringen bör verka för att regelverket om fri rörlighet i EU blir icke-diskriminerande med avseende på sexuell läggning. Det ska inte spela någon roll vem man väljer att älska; det ska vara lika stor rörlighet

inom unionen för den sakens skull. Därför måste en likabehandling ske fullt ut för EU-medborgare som väljer att bosätta sig i ett annat EU-land. Det är mycket anmärkningsvärt att inget av regeringens två stödpartier upplever den diskriminering som nu finns i lagstiftningen som stötande.

Dessutom köper både Vänsterpartiet och Miljöpartiet regeringens och Socialdemokraternas formulering om att man förutsätter att Sverige även fortsättningsvis verkar för att regelverket fullt ut görs icke-diskriminerande. Det är ju lätt att göra, trots att Sverige bevisligen inte har intagit denna position i framttagandet av precis den proposition som riksdagen nu står i begrepp att behandla.

Anf. 59 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag ska berätta om tre kvinnor i dag. Vi kan kalla dem för Sara, Fatima och Kristina. De heter i verkligheten någonting annat. Jag har själv träffat två av dem, och jag har fått den tredjes historia omsorgsfullt berättad för mig.

Herr talman! Sara från Irak gifte sig med en man som var svensk medborgare men som ursprungligen kom från Irak. Saras man behandlade inte Sara väl. I klartext misshandlade han henne rejält. Till slut stod hon inte ut längre, utan lämnade honom. Hon fick stöd och hjälp av andra. Hon fick till och med hjälp med skyddat boende. Men problemet var att hon inte hade varit i Sverige i två år. Migrationsverket ville inte ge henne uppehållstillstånd, utan föreslog att hon skulle återvända till Irak och där vända sig till ett kvinnohus. Dessutom blev hon av med det skyddade boendet. Hon fick också brev om att hon omedelbart skulle återvända till Irak.

Herr talman! Det är märkligt att myndigheterna föreslår en ensam kvinna att återvända till Irak. Dels behöver ingen ofrivilligt återvända dit, dels riskerar en kvinna som har varit gift och lämnat sin man att råka illa ut och stötas ut från samhället när hon återvänder. Hon riskerar kanske till och med att dödas.

Herr talman! I dag måste den utlänning som har gift sig med en svensk medborgare lämna landet om relationen upphör. Det finns dock undantag om kvinnan eller hennes barn har utsatts för våld. För Sara borde det ha varit självklart att hon skulle ha fått en ny chans i Sverige.

Sara är inte den enda som har råkat illa ut. Bara några dagar senare fick jag höra talas om en annan kvinna som hade råkat ut för något liknande. Och det finns många fler.

Herr talman! Folkpartiet har kritiserat att man inte följer lagen som det var tänkt. Det är därför glädjande att socialförsäkringsutskottet nu föreslår en översyn av tillämpningen av lagen. Om det visar sig att den inte följs ska regeringen återkomma till riksdagen med förslag till lagändring. Folkpartiet anser att det behövs tydliga motivuttalanden i lagtexten, vilket vi också har påtalat i ett särskilt yttrande till betänkandet.

Herr talman! Det är också viktigt att alla som kommer till Sverige får information om den värdegrund som genomsyrar det svenska samhället och den betydelse som jämställdhet och respekt för alla människors lika värde har. Därför anser vi att de som kommer hit som make eller sambo till någon som är bosatt i Sverige ska få ta del av en introduktion till det svenska samhället. Hade Sara fått en sådan introduktion hade hon kanske

haft lättare att klara sig. Hon skulle inte ha varit helt utlämnad till sin man.

Herr talman! Den andra kvinnan som jag ska berätta om är Fatima. Hon kommer ursprungligen från Afghanistan. Hon förlorade tidigt sin mamma och fick ta hand om sina mindre bröder och sin pappa i hemlandet. Hon gifte sig och kom så småningom till Sverige som flykting. Efter mycket krångel fick hon hit sina bröder, men pappan fanns kvar i ett flyktingläger i Pakistan. Till att börja med hade han en ny familj, men de lämnade honom och han blev ensam kvar i flyktinglägret. Han var gammal och inte särskilt frisk.

Jag tror att ingen här skulle vilja vara med om den ångest och oro som Fatima har genomlevt. Hon höll fullständigt på att gå under för att hon inte kunde få hit sin gamla ensamma pappa. Vid ett tillfälle kom hon till mig och sade att nu kommer det att lösa sig. Hon talade om en röd bok där det stod att även ensamma föräldrar skulle kunna få komma hit, och det skulle börja gälla den 1 juli 2003.

Men verkligheten är en annan. Den här utredningen har aldrig blivit verklighet. Vi har kommit en liten bit på väg i dag, men dessförinnan har den ersatts av en ny utredning. Vart tog möjligheten för anhöriga utanför kärnfamiljen, och då särskilt kvarvarande ensamma föräldrar i hemlandet, vägen? Vart tog möjligheten att kunna få återförenas med sina anhöriga i Sverige vägen?

Herr talman! Det EG-direktiv som vi behandlar i dag och som vi ska implementera i den svenska lagstiftningen ger faktiskt utrymme för att även personer som inte tillhör den nära kärnfamiljen ska kunna återförenas med sina anhöriga. Det är ofattbart att man inte har tagit med detta i det förslag som vi ska fatta beslut om i dag.

I dag talar vi mycket om äldreomsorg i Sverige. Vi blir upprörda när gamla människor inte får ett värdigt bemötande. Det finns säkert någon här i salen som oroar sig för hur hans eller hennes gamla mamma eller pappa har det. Tänk då på hur Fatima hade det med sin pappa långt bort på andra sidan jordklotet!

Att känna oro för gamla föräldrar i hemlandet motverkar också integrationen. I stället för att lägga fokus på jobb och språk går mycket av energin åt till att oroas för sina föräldrar.

Herr talman! Den tredje kvinnan jag vill berätta om är Kristina som blev kär i en kille från Afrika. Och som det går ibland när man blir kär så blev Kristina med barn. Pappan till hennes barn fick avslag på sin asylansökan och skulle tvingas lämna sin höggravida flickvän. Oavsett om beslutet i asylutredningen var fel eller inte borde han ha fått möjlighet att stanna och ta hand om sitt barn och sin flickvän. Han skulle inte behöva återvända till hemlandet för att ansöka om att få återvända till Sverige. Det kan aldrig vara rätt att splittra familjer. Och varför ska man göra saker mer komplicerade än vad de är?

I dag ger inte lagen någon möjlighet att söka uppehållstillstånd när personen redan finns i Sverige. När kvinnan i förhållandet väntar barn eller det redan finns barn i förhållandet borde det vara möjligt att söka uppehållstillstånd i Sverige. Det är inte humant att den ena parten ska behöva lämna landet och inte få träffa sina barn och överlämna vårdnaden till den som är kvar i Sverige. Det borde aldrig ha varit någon diskussion om att Kristinas kille från Afrika skulle få stanna.

Prot. 2005/06:97

29 mars

*Genomförande av
vissa EG-direktiv*

Herr talman! Jag har berättat om Sara, Fatima och Kristina, tre kvinnor vars problem vi måste ta på allvar. Ingen kvinna, och ingen människa över huvud taget, ska behöva lida som de här tre kvinnorna har gjort på grund av stelbenta regler.

Som jag sagt är det glädjande att tillämpningen av lagen ska ses över när det gäller misshandlade kvinnor. Förhoppningsvis verkställer också regeringen riksdagens tillkännagivande. Det är ju inte alltid brukligt. Var tog till exempel lagförslaget om *trafficking*-offer vägen?

Inte heller i framtiden kommer Fatima att få hit sin gamla pappa eller Kristinas man att slippa lämna sin nybildade familj för att söka anknytning från hemlandet. Folkpartiet anser att även dessa frågor borde ha lösts i samband med det här betänkandet.

Herr talman! Till sist vill jag ta upp några andra frågor i betänkandet. Barn ska vara barn. Vi i Folkpartiet anser inte att det är förenligt med det svenska samhällets syn på jämställdhet och rättigheter att barn gifter sig. Därför vill vi också gå längre än regeringens förslag, och för den skull också EG-direktivet. Vi vill påpeka hur viktigt det är. Barn måste få vara barn. Därför vill vi att ansökan vid barnäktenskap alltid ska avslås, medan det nu föreslagna innebär att det ska kunna avslås. Samma sak gäller vid skenförhållanden.

Herr talman! Folkpartiet är också för att även en annan nära anhörig ska kunna komma till Sverige oavsett om man bott tillsammans eller varit beroende av varandra i hemlandet under förutsättning att det också införs ett försörjningsansvar för dessa, sjukvård och skola undantagna.

Vi är också positiva till möjligheten att göra DNA-analyser i familjeåterföreningsärenden. Det kan säkert rädda barn från att bli utnyttjade av personer som säger att de är deras föräldrar men inte är det. Men vi har framhållit, och det har också utskottet tagit till vara, att det är viktigt att inhämta barns åsikter i frågan, naturligtvis med hänsyn till ålder och mognad.

Herr talman! Till sist står jag bakom alla våra reservationer men yrkar bifall till reservation 2 i SfU8.

Anf. 60 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! Även om det är två EG-direktiv vi diskuterar här i dag och ska besluta om är det trots allt inte bara formalia, utan vi äger i hög grad att bestämma om tillämpning och praxis.

Som alltid när vi debatterar det här politikområdet handlar det om särskilt utsatta människors verklighet. Det handlar verkligen om utsatthet. Så är det i princip varje gång vi diskuterar migrationspolitik, och det gäller också dagens två betänkanden om familjeåterförening och om tredjelandsmedborgares ställning.

Som alltid bör vi beträda det här området med varsamhet. De beslut vi fattar griper in i människors liv, ofta på ett livsavgörande sätt. Jag ska belysa och utveckla några av de reservationer som vi kristdemokrater står bakom.

Vi motsätter oss en migrationspolitik som leder till familjesplittring. Effekterna av nuvarande lag och praxis får dessvärre de konsekvenserna. När anhörigbegreppet förändrades 1996 innebar det en inskränkning i jämförelse med vad som hade gällt fram till dess. Den så kallade sista-länken-bestämmelsen togs bort, och det innebar att gamla föräldrars

möjlighet att återförenas med barn i Sverige försvann. Vi anser att sistalänken-bestämmelsen bör återinföras.

Redan 1998, alltså två år efter det att sistalänken-bestämmelsen togs bort, gjorde socialförsäkringsutskottet ett tillkännagivande om att det borde göras en utvärdering av lagstiftningen vad gäller anhöriginvandring. Man borde alltså titta närmare på de särskilt ömmande fallen, och här nämndes sistalänken-fallen och andra speciella anknytningar. En sådan utvärdering borde ske skyndsamt tyckte utskottet då för sex år sedan. Sedan kom Anhörigkommitténs betänkande 2002, och även där talas det om särskilt ömmande omständigheter, till exempel sistalänken-anknytningar. Det kom också en utredning till 2005 om uppehållstillstånd för familjeåterförening. Här lämnades en del förslag med samma innebörd som Anhörigkommitténs.

Herr talman! Det saknas alltså inte förslag på åtgärder, men från regeringen kommer ingenting. Efter årtals passivitet nöjer sig utskottets majoritet i dag med att avvakta att en proposition i ämnet snart kan föreläggas riksdagen. Vad menas med "snart" med det tidsperspektiv vi kan se tillbaka i den här frågan? Vi kristdemokrater nöjer oss inte med det utan kräver avsevärt mer handlingskraft av regeringen på det här området, liksom för den delen på många andra områden.

Herr talman! Vi får en ny utlänningslag om bara ett par dagar, även om det har tagit sin rundliga tid. Dock hälsar vi det med tillfredsställelse. Vi har länge krävt lagändringar och en ny instans- och processordning. Nu är det snart bara timmar kvar till ikraftträdandet, och det är viktigt att vi visar tilltro till den nya rättsordningen. Vi är många som knyter stora förhoppningar till den. Vi är också nöjda med många av de lagändringar som nu träder i kraft, men inte med alla.

Enligt den nya utlänningslagen får uppehållstillstånd, liksom tidigare, ges till en utlänning som är nära anhörig till anknytningspersonen, detta om man ingått i samma hushåll som anknytningspersonen och om det funnits ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna redan i hemlandet.

Vi kristdemokrater menar att kravet på hushållsgemenskap och särskilt beroendeförhållande kan innebära en alltför snäv begränsning av vilka som kan beviljas uppehållstillstånd som nära anhöriga. Det oavvisliga kravet bör därför inte ställas. Man ska kunna återförenas med sina nära anhöriga här i Sverige även om man inte bodde i samma hushåll i hemlandet. Kravet på ett särskilt beroendeförhållande till anknytningspersonen bör inte ställas i det här sammanhanget.

Reglerna för familjeåterförening bör alltså vidgas. Det förhållandet att till exempel en kristen irakier som beviljats asyl i Sverige kan vägras återförening med familjemedlemmar som finns i ett annat land, trots att familjen borde ha samma skyddsbehov, är inte acceptabelt, men det blir konsekvensen av den politik som gäller i dag. Den regeln bör alltså ändras.

Herr talman! Enligt regeringens förslag ska uppehållstillstånd vägras när det gäller äktenskap mellan underåriga. Tillstånd får ges endast om det föreligger särskilda skäl, till exempel att det underåriga paret väntar barn.

Barn och tvångsäktenskap är naturligtvis inte förenliga med vår syn på jämställdhet och barns rättigheter. Av det skälet menar vi att man

alltid ska vägra uppehållstillstånd på grund av anknytning när det gäller äktenskap mellan underåriga. Det gäller också att äktenskap som ingås utomlands av underåriga inte accepteras i Sverige. De här äktenskapen ska naturligtvis inte vara grund för anhöriginvandring.

Regeringen föreslår också att uppehållstillstånd ska vägras vid skenförhållanden eller om en ansökan grundar sig på oriktiga uppgifter. Enligt vår uppfattning bör det vara en obligatorisk regel, det vill säga att uppehållstillstånd alltid ska vägras i de här fallen.

För att utreda om det finns skäl att misstänka att en anknytningsperson kan förgripa sig på en sökande bör man göra en kontroll genom registerutdrag. Det kan gälla för att fastställa att personen inte tidigare har förgripit sig på sambo eller maka, och utdrag ur belastnings- och misstankeregister bör hämtas in vad gäller samtliga anknytningspersoner. Det gäller också eventuella meddelanden om besöksförbud. Därutöver bör man kontrollera tidigare anknytningsförfrågningar både i folkbokföringsregistret och i Migrationsverkets register, detta för att skydda utsatta människor och hindra de övergrepp som vi tyvärr ser alltför många exempel på. Om det framkommer att en anknytningsperson tidigare dömts för misshandel eller övergrepp mot tidigare maka eller sambo ska ansökan om uppehållstillstånd avslås. Här bör alltid försiktighetsprincipen tillämpas.

Enligt utlänningslagen ska ansökan om uppehållstillstånd göras före inresan till Sverige, och vissa undantag kan göras. Även om det är viktigt att hålla på principen om ansökan före inresa måste det finnas en möjlighet att frångå de här reglerna i vissa fall. Därför vill vi att regeringen lägger fram förslag som tydliggör undantagen från huvudregeln. Det kan gälla när personen har barn i Sverige, när kvinnan i förhållandet väntar barn eller när sökanden med all sannolikhet skulle få sin ansökan beviljad. Då vill vi ta bort det onödiga krånglet.

Herr talman! Till sist: Vi kristdemokrater har motionerat om att se över praxis när det gäller misshandlade kvinnor som söker uppehållstillstånd. Vi menar också att man behöver se över lagstiftning och praxis i anknytningsärenden där förhållandet har upphört på grund av misshandel eller kränkning, detta genom tvåårsregeln för uppskjuten prövning. Vi är glada att utskottet tillstyrker kraven på den punkten. En översyn ska nu krävas, enligt betänkandets text. Det är positivt och bra. Vi kommer naturligtvis att följa hur frågan utvecklas. Det är bokstavligen av livsavgörande betydelse för ett antal utsatta kvinnor.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer men nöjer mig här med att yrka bifall till reservation 6 i SfU8 och reservation 3 i SfU9.

Anf. 61 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Så möts vi än en gång för en flyktingpolitisk debatt, denna gång med de inte oansenligt långa namnen på betänkanden: SfU8, *Genomförande av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening*, och SfU9, *Genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning*. Det är viktiga beslut, och de långa namnen kanske antyder bland annat detta.

Vi har ett läge i den flyktingpolitiska debatten där vi under lång tid har sett en rad försämringar komma. Men vi har också kunnat se en del förbättringar pressas fram. Jag ska återkomma till det senare i mitt anförande.

Det vi här kan konstatera är att vi har EG-direktiv att införa. Två kommentarer är på sin plats.

Sveriges möjligheter att inte genomföra dessa EG-direktiv är väldigt begränsade. Det kan vara intressant att minnas det, mot bakgrund av den debatt vi hade inför svenskt medlemskap i EU. Vi var många som då sade att Sverige kommer att bli skyldigt att anta EG-direktiv. Vi fick som motargument: Nej då, inte alls – vi kommer aldrig att behöva genomföra något vi inte står bakom själva.

Nu är det nog väldigt svårt för Sverige att inte genomföra dessa EG-direktiv. Tyvärr har vi alltså på den punkten fått våra farhågor bekräftade.

Samtidigt, vilket är betydelsefullt för den här debatten, finns det stora möjligheter att inom de ramar som ges göra så mycket som möjligt för att genomförandet ska bli så smidigt som möjligt och så bra politiskt som möjligt. Att vi alla utnyttjar den möjligheten, utifrån våra politiska värderingar, är också exempel på att vi gör vad vi kan utifrån dessa för att påverka EU och EG-direktiven utifrån just de värderingar vi har.

Det vi ser här när det gäller SfU8, om familjeåterförening, är att det nu blir bättre möjligheter för dem som är gifta och har sammanbott länge utomlands. Man får i praktiken en rätt att återförenas i Sverige. Det är i grunden positivt, förstås, att det inte är samma ifrågasättande av dessa relationer som det tidigare har varit. Det är vidhäftat med en del problem, och vi har en del reservationer där vi ser över detta. Jag ska återkomma till det.

Vi välkomnar också att man nu vill se över misshandlade kvinnors möjligheter att få stanna i Sverige trots att de inte har varit här tillräcklig tid för att annars få permanent uppehållstillstånd. Vi hade gärna, liksom flera partier redan har tagit upp, sett att det gjordes en lagändring redan nu. Vi kommer med stor noggrannhet att följa hur den här översynen går till, därför att vi är övertygade om att det kommer att behöva genomföras en lagändring. Jag hoppas att vi får fel på den punkten – det vore välkommet – men jag är rädd för att så inte blir fallet.

Detta är delar av det positiva i detta betänkande. Vi har också ett antal invändningar.

Vi skulle vilja se en omförhandling av direktivet, därför att vi anser att det är alltför inskränkt i förhållande till vad som är rimligt.

I det sammanhanget står jag bakom samtliga våra reservationer i detta betänkande men yrkar bifall till reservation nr 4.

Vi tycker också att det är åldern vid ansökan som ska vara avgörande, inte om man därefter passerar 18-årsgränsen. Vi vill, liksom Sven Brus från Kristdemokraterna väl har redogjort för, att den så kallade sistalänken-bestämmelsen, som tidigare fanns, ska återinföras. Det är en tragedi att ofta gamla människor lämnas helt ensamma i ett land långt borta från de släktingar som får möjligheten att stanna i Sverige. Det finns också möjligheter att göra någonting åt detta. Det finns en reservation från fem partier gemensamt som det går utmärkt för den i kammaren som så önskar att ansluta sig till.

Vi motsätter oss också återkallande av tillfälliga uppehållstillstånd, och vi tycker att de krav man ställer på hushållsgemenskap i hemlandet är alltför strikta. Det är att missförstå hur människors möjligheter att leva ser ut i dag, och kan se ut i vissa delar av världen, att kräva den typ av mycket skarpa formuleringar runt hushållsgemenskap som görs i betänkandet.

Vi är ensamma på en punkt, nej flera, men på en ganska viktig punkt i det här betänkandet. Det handlar om DNA-analysen som nu görs frivillig för den sökande att på statens bekostnad få genomförd när det råder oklarheter runt identitet eller huruvida en relation är den påstådda. Det är enkelt att säga. Så länge det bevaras som frivillighet vore det väl en ganska enkel sak. Men i en i övrigt väldigt restriktiv flyktingpolitik där beviskraven på den enskilde är väldigt omfattande finns det en uppenbar risk att detta i praktiken blir det som moderata företrädare har företrätt, nämligen att man måste genomföra det. Annars riskerar ens bevismöjligheter att vara mycket lägre. Tobias Billström behöver nog inte vara så orolig för att hans politik inte får genomslag. Det är snarare en stor risk att den får det redan med det förslag som alla andra partier utom Vänsterpartiet står bakom. Därför är detta också en angelägen invändning för oss. Vi kommer att hålla er vid era ord under den kommande tiden och se efter om det inte riskerar att bli precis på det sätt vi är oroliga för.

Det finns också några punkter som är gemensamma i de två betänkanden vi nu diskuterar. Vi tycker att det är rimligt att säkerhetsärenden ska kunna överklagas till domstol. Vi tycker att man ska ha någon form av sanktionsmöjligheter när man överträder tidsgränser. Vi har reservationer på dessa punkter. Vi avvisar, liksom en majoritet i båda betänkandena faktiskt gör, de krav som finns från borgerliga partier på försörjning för att en anhörig ska få komma till Sverige. Det är lite märkligt att rätten att återförenas ska vara beroende av om en person som redan bor i Sverige kan försörja en och åta sig det försörjningsansvaret eller inte. Det borde vara en annan utgångspunkt, nämligen utgångspunkten att man har rätt att återförenas med sina nära och kära, som det brukar heta. Därför är det viktigt att vi nu med tyngd avslår förslagen om försörjningskrav.

Jag skiftar till SfU9, nästa betänkande. Vi har också där en reservation som vi vill yrka bifall till. Också där står vi bakom samtliga men yrkar bifall till reservation 4. Vi ser helt enkelt ingen anledning till att EES-medborgares familjemedlemmar om de inte själva är EES-medborgare i fortsättningen ska behöva pass och inte ID-kort när de reser in i landet. Vi förstår inte riktigt vad den diskriminering som man här bygger in i systemet egentligen syftar till, i alla fall inte varför den genomförs.

Herr talman! Det är en intressant utveckling som sker, om än också förfärande. Det som från början var frågor som inom EU var fullständigt nationella och helt och hållet för den lagstiftande församlingen i respektive land att fatta beslut om börjar nu alltmer att bli gemensam politik. En del ser positivt på detta. En del ser positivt på det i princip såväl som i sak. Dit får nog regeringen hänföras, och Moderaterna i många avseenden också. Jag tänker på transportörsansvar och annat där man har ställt sig skuldra mot skuldra med regeringspartiet. Andra ser positivt på detta i princip men nästan aldrig i sak. Det är en annan märklig utgångspunkt. Flera borgerliga partier hör ju till den kategorin. Det är bra med en ge-

mensam flyktingpolitik egentligen. Det är bara det att den gemensamma flyktingpolitik som nu genomförs är dålig.

Vi väljer att se det här på båda sätten. Vi ser principen, nämligen att de regler som vi i denna församling vill ska gälla i Sverige är de som ska gälla. Det är en självklar utgångspunkt, tycker vi. Vi anser dessutom att det finns mycket få exempel på att den EU-gemensamma politiken har inneburit några förbättringar för svenskt vidkommande. Så både i princip och i sak har vi invändningar mot den utveckling som nu sker.

Herr talman! Jag inledde med att säga att det är viktiga frågor, och det är det. Det gör också att vi kommer att få återkomma till dem flera gånger igen. Det är synd att man inte på några viktiga punkter kunde ta några steg till. Det hade inte varit så svårt att göra lagändringen för miss-handlade kvinnor nu. Det hade inte heller varit så svårt att se till att den mamma eller pappa som finns långt borta i ett annat land skulle kunna få återförenas med barnen genom ett återinförande av sistalänken-bestäm-melsen. Men man ska samtidigt se de positiva delarna. De välkomnar vi.

Anf. 62 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Jag börjar mitt anförande med att yrka bifall till reservation nr 6 i socialförsäkringsutskottets betänkande nr 8 och till reservation nr 3 i betänkande nr 9.

Under min tid i socialförsäkringsutskottet har jag nog aldrig haft så många debatter som har berört just migrations- och integrationsområdet som det här riksdagsåret. Det är ett viktigt område som berör och ibland också upprör en del människor. Nu är det flera talare före mig som har beskrivit vad som finns i betänkandet och en hel del annat, så därför väljer jag att vara ganska kort i det här anförandet.

När det gäller de olika reservationer som vi finns med på står jag givetvis bakom dem men yrkar för tids vinnande bifall bara till de två som jag har nämnt.

Det är viktigt att de personer som kommer till Sverige och som har en ambition att bosätta sig här också har en bred kunskap om vad som gäller i vårt land, de lagar och förordningar som finns, de rättigheter och skyldigheter man har. Det är viktigt att de ganska snabbt när de kommer hit får den kunskapen med sig, att de får den introduktion som gör att de vet vad som gäller när de finns här hos oss.

En annan fråga som nästan alla har berört före mig här är familjeåter-förening. Vi känner till familjer som har splittrats för att den ena föräl-dern har varit tvingad att ge sig iväg på grund av politisk åsikt eller annat. I många fall är det mamman och flera barn som finns kvar i hemlan-det. De får då problem på många olika sätt. Det är viktigt i alla de ären-den där det finns familjer med barn att hanteringen sker snabbt så att de inte behöver vänta så länge som de får göra i dag. Vi har beskrivit det i motioner från Centerpartiets sida, och vi väntar också på förslag från regeringen när det gäller anhöriginvandring att det ska ske bättre och snabbare än det gör i dag.

Det krävs att man har en hushållsgemenskap eller ett särskilt beroen-deförhållande för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Kravet på hushållsgemenskap innebär att man ska ha bott i samma hushåll i hem-landet i nära förestående tid innan personen som finns i Sverige lämnat landet. Även kravet på särskilt beroendeförhållande måste ha uppfyllts

Prot. 2005/06:97
29 mars

*Genomförande av
vissa EG-direktiv*

redan i hemlandet. Det tycker vi är fel. Vi anser att det är en alldeles för stor begränsning. Det är ju så många andra olika parametrar man behöver väga in. Jag har träffat olika personer som har berättat om hur de syskon som fanns kvar i hemlandet och tog hand om föräldrarna inte finns i livet längre: Jag är den enda som finns kvar. Min mamma och min pappa måste få komma hit. Många gånger är det ju bara en förälder, och den har det då väldigt svårt att klara sig i landet. Där är det viktigt att vi får ett förslag från regeringen som bygger på de förslag som finns från Anhörigkommittén.

Sven Brus har tidigare berättat om när de här förslagen lades fram. Vi var många partier som stod bakom dem. Det finns reservationer där man ställer försörjningskrav, och jag var med på det förslaget i Anhörigkommittén där vi skulle ställa ett visst krav på försörjningen, att man svarar för ekonomin när man får hit sina anhöriga. Jag är inte med på någon reservation när det gäller det, men vi har som parti sagt att vi ansåg det som rimligt att det skulle kunna gälla i två år.

Nästa reservation handlar om återinförande av sista länken. Åtskilliga personer har hört av sig också till mig, faktiskt – kvinnor som ringt och berättat om sina nära anhöriga som är ensamma kvar i sina hemländer. De behöver hjälp från någon anhörig, och det finns ingen kvar. Det är bara jag som kan hjälpa, säger man, och jag finns här och har svenskt uppehållstillstånd. Måtte detta förslag komma, och komma ganska snart!

Vi har också en reservation som handlar om de personer som kommer hit och inte har uppehållstillstånd och inte får möjlighet att söka här i landet, vilket vi förordar att man ska kunna göra. Flera andra har också nämnt detta. Många gånger har det handlat om män som skickats tillbaka till sina länder för att därifrån ansöka om uppehållstillstånd. Det kan ju ta väldigt lång tid innan man får sitt ärende behandlat, och då kan det finnas kvinnor med barn eller kvinnor som väntar barn kvar här i Sverige. Det är inte human flyktingpolitik eller human hantering av denna typ av ärenden att låta människor åka tillbaka för att söka. Det måste gå att ordna här i Sverige. Vi tycker att det är oerhört viktigt att regeringen verkligen återkommer till detta.

Sedan är det verkligen glädjande, tycker jag, att vi i betänkande 8 är helt överens när det gäller de kvinnor – det är nämligen nästan uteslutande kvinnor – som kommer hit och hanteras på ett felaktigt sätt och utsätts för misshandel i Sverige. Om de inte har varit tillräckligt lång tid i Sverige har de hittills inte fått stanna. Men nu är vi alla överens om detta, och det tycker jag känns väldigt glädjande. Här står att regeringen ska återkomma med förslag till lagändring. Jag kan hålla med Kalle Larsson: Det hade inte varit fel om vi hade kunnat komma så långt i det här betänkandet. Men detta är ett steg i rätt riktning, och det står vi helt bakom.

Anf. 63 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! Nu är det återigen dags att införliva ett par EG-direktiv i svensk lag. Det första betänkandet gäller genomförandet av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening. Här anser vi i Miljöpartiet att direktivet strider mot de principer som fastslogs vid Europeiska rådets möte i Tammerfors 1999, det vill säga att de så kallade tredjelandsmed-

borgarnas rättigheter ska göras så lika EU-medborgarnas rättigheter som möjligt.

I utlänningslagen står: ”Med barn avses ... en person som är under 18 år.” Vi anser att ett barn som inte bor i Sverige har rätt att återförenas med sina föräldrar. Fortfarande förekommer det att man nekas rätten att återförenas med sina föräldrar om man hunnit fylla 18 år under tiden en ansökan prövas, trots att ansökan lämnats in innan personen fyllt 18 år. Förhållandet har kritiserats av Justitiekanslern, och vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att åldern vid ansökan ska vara avgörande för barnets rätt att få stanna i Sverige.

Vi anser också att den så kallade sistalänken-bestämmelsen ska återinföras, detta på grund av att den nuvarande politiken leder till familjesplittring. År 1996 gjordes en förändring av anhörigbegreppet som innebar en inskränkning jämfört med tidigare bestämmelser. Möjligheten för gamla föräldrar att återförenas med barn i Sverige togs då bort. Vi i Miljöpartiet vill inte ha en migrationspolitik som splittrar familjer. Vi vill också se vidgade regler för familjeåterförening vad gäller äldre syskon som trätt i föräldrars ställe. Det kan vara just detta syskon som är tryggheten för ett barn, och därför bör man kunna återförenas.

I propositionen föreslås att det införs en möjlighet att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för en person som tänkt gifta sig eller inleda ett samboförhållande. Detta är en försämring jämfört med i dag och kan leda till att personer inte vågar berätta om missförhållanden av rädsla för att tillståndet ska återkallas.

Miljöpartiet ser positivt på att det nu ska göras en översyn av tillämpningen av den bestämmelse som kan ge rätt till fortsatt uppehållstillstånd för de kvinnor som misshandlats eller kränkts i förhållanden med svenska män. Kvinnor har hittills riskerat att utvisas under de två år som är provotid.

Herr talman! Det är viktigt att hålla på principen att uppehållstillstånd ska ha sökts före inresan till Sverige, men det måste finnas en möjlighet att i vissa fall frånga dessa regler. Det kan handla om en person som har stark anknytning till en person bosatt här. Vi i Miljöpartiet anser att det är nödvändigt att regeringen lägger fram förslag som tydliggör att undantag från huvudregeln ska kunna göras när en utlänning har barn i Sverige eller om kvinnan i ett förhållande väntar barn.

Det andra betänkandet handlar om genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. Miljöpartiet anser att EES-medborgares familjemedlemmar som själva inte är EES-medborgare även i fortsättningen bör kunna använda identitetskort i stället för pass vid inresa. Att kräva pass av dessa personer skulle ytterligare förstärka tredjelandsmedborgarnas känslor av utanförskap och diskriminering. Reglerna om folkbokföring bör vara fullt tillräckliga.

Jag stöder givetvis alla de reservationer som Miljöpartiet står bakom, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 5 under punkt 4 i SfU8.

Anf. 64 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Herr talman! De två betänkanden som vi nu behandlar rör EG-direktiv och implementeringen av dessa i svensk lagstiftning. SfU8 be-

Prot. 2005/06:97
29 mars

*Genomförande av
vissa EG-direktiv*

handlar, precis som Kalle Larsson tidigare redogjorde för, rätten till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening. SfU9 behandlar unionsmedborgares rörlighet inom EU och varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. Det är långa rubriker men också viktiga frågor.

Jag kan inledningsvis konstatera att svensk lagstiftning redan i dag stämmer väl in med de direktiv som föreligger. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag i båda betänkandena och avslag på samtliga reservationer.

I en alltmer global värld med stor rörlighet över gränser är det av stor vikt att familjer kan hålla samman i så stor utsträckning som möjligt. Den uppsplittring som sker då folk tvingas lämna sina länder för skydd i annat land eller då man av andra skäl kan komma att hamna i ett land innebär en svår situation för de berörda. Det kan handla om EU-medborgare eller om personer från tredje land. Frågan har ofta lyfts upp i den svenska debatten och politiken men också i EU-debatten. De betänkanden vi i dag behandlar är därför ett välkommet inslag i att öka möjligheten till rörlighet över nationsgränserna.

I Sverige har en rad utredningar behandlat frågor kopplade till dessa båda betänkanden. Beredning sker nu på olika nivåer inom Regeringskansliet.

Inom EU antogs under hösten 2003 ett direktiv som utmynnar i den proposition som behandlas i betänkandet SfU8. Jag kan efter beredningen av betänkandet konstatera att svensk lagstiftning redan ligger väl i linje med EG-direktivet och på flera områden går längre än de föreslagna miniminivåerna. Trots de reservationer från olika partier som finns kan jag också konstatera att det tycks finnas en bred majoritet för betänkandena.

Herr talman! Jag vill ändå belysa några av de reservationer som föreligger.

Ett direktivs framarbetande bygger på en process mellan medlemsstaterna och är härigenom ofta en kompromiss utifrån de olika medlemslänternas syn på situationen. Att föreslå omförhandling i denna typ av ärenden kan därför innebära en lång och fördröjande process men också att utfallet kan bli mindre fördelaktigt än dagens förslag. Jag ser därför inte omförhandling av direktivet som någon offensiv handling i detta komplicerade ärende.

För många som kommer till Sverige är frågetecknen många rörande en rad områden i det nya samhället och det nya landet. Inom såväl Migrations- som Integrationsverket bör därför informationsinsatser göras för att förtydliga och tydliggöra på dessa områden. Det sker i dag, men kan säkert ske på olika sätt och det kan förbättras och utvecklas. Det civila samhället har också en stor möjlighet att finnas till hands som stöd. Någon formell introduktionsutbildning kan därför inte anses nödvändig.

Gruppen som kan omfattas av begreppet "familjen" har varit föremål för utredningar, som tidigare har påpekats. Utskottet har i tidigare betänkanden hänvisat till den beredning av Anhörigkommittén som sker inom Regeringskansliet, och vi kan konstatera att denna beredning fortfarande pågår. Det finns därför skäl att invänta beredningen och eventuella förslag före ställningstagande i enlighet med några av reservationerna.

Frågan om försörjningskrav lyfts fram i två reservationer. Jag kan instämma i de skrivningar som påtalar värdet av att man som individ känner sig stärkt av att ha arbete och försörjning och härigenom kunna försörja sig själv och de närmaste. Frågan har noggrant belysts i slutbetänkandet *Anhörigåterförening*, SOU 2005:103. Såväl för- som nackdelar lyfts fram i utredningen. Utredaren har dock landat i att försörjningskrav enligt reservationsförslaget ej ligger i linje med svenska traditioner inom området. De berörda personerna och redan utsatta grupper skulle drabbas hårt av försörjningskrav, enligt utredaren. Utskottsmajoriteten finner därför inte skäl att nu lägga fram förslag om försörjningskrav.

I direktivet och betänkandet föreslås nu en uppmjukning av hanteringen vid familjeåterförening vad gäller makar och samboförhållanden. Utskottet välkomnar förslaget men pekar också på att detta kan innebära vissa problem i form av tidigare kända förhållanden vad gäller våld och kränkningar, ett förhållande som oftast, precis som tidigare har berörts, rör kvinnor och barn. Utskottet konstaterar att detta förhållande måste hanteras inom ramen för annan lagstiftning men anser att det likväl finns skäl att närmare följa utvecklingen och studera om skyddet uppnår godtagbar nivå. Om inte så är fallet förutsätter utskottet att regeringen återkommer till riksdagen med förslag.

Herr talman! I reservation 16 föreslås att uppehållstillstånd ska kunna sökas inifrån landet. Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande att ansökan ska göras från hemlandet och att det ankommer på den tillämplande myndigheten att inom ramen för gällande praxis göra de individuella prövningar som behöver göras.

I fråga om DNA-analys för att underlätta familjeåterförening finns reservationer som vill utöka respektive begränsa möjligheten till utnyttjande av analysmetoden. Utskottet ser värdet i att på frivillig basis kunna utnyttja DNA-analys. Jag vill därför avstyrka reservationerna 19 och 20.

I betänkandet SfU9 om unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning ges en bild av den ökade rörligheten i Europa och världen. För att möta det så kallade rörlighetsdirektivet föreslås några nya begrepp i lagstiftningen. Uppehållsrätt och varaktigt bosatt är begrepp som ska användas när det gäller de grupper som betänkandet behandlar.

I betänkandet föreslås även några justeringar i lagförslagen av mer redaktionellt slag, liksom att ändring i en av paragraferna görs samlat i betänkandet SfU8. Utskottet ser inga problem i de föreslagna förändringarna, varför jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet.

Herr talman! Till betänkandet fogas 6 reservationer. Vad gäller förslag om försörjningskrav har jag i anslutning till SfU8 belyst grunderna för utskottets avstyrkan av förslaget.

Utskottet har vid tidigare behandling av yrkanden om fri rörlighet för EU-medborgare och registrerad partners rätt att flytta med som make beklagat att det inom unionen inte generellt accepteras att registrerad partner likställs med make. Utskottet uttalar därför att rörlighet ska bygga på likabehandling med avseende på sexuell läggning och förutsätter att Sverige även fortsättningsvis verkar för att regelverk inom unionen fullt ut görs icke-diskriminerande.

I direktivet tas frågan om tidsåtgång för prövning i ärenden upp. I reservation 5 föreslås en sanktionsmöjlighet mot myndigheter om pröv-

ningstiden skulle överskrida sex månader. Utskottet ser inte behov av denna sanktionsmöjlighet då Migrationsverket bland annat står under tillsyn av såväl JO som JK.

I frågan om rättslig prövning av säkerhetsärenden, som tas upp i reservation 6, vill jag hänvisa till det ställningstagande som gjorts här i kammaren i samband med behandlingen av betänkandet om den nya utlänningslagen.

Sammantaget, herr talman, konstaterar jag att de två betänkanden om EG-direktiv som vi nu behandlar i stor utsträckning har sin grund i den lagstiftning som vi redan har i Sverige. En viss utvidgning föreslås, och jag ser inga problem utan yrkar bifall till förslagen i båda betänkandena och avslag, som sagt var, på alla reservationer.

Anf. 65 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Göte Wahlström sade i sitt anförande, om jag nu citerar rätt, att ”i en globaliserad värld är det av stor vikt att familjer kan hållas samman i så stor utsträckning som möjligt”. Det är ju riktigt. Det är vi överens om – i ord.

Samtidigt vill jag av den anledningen ställa en fråga när det gäller sistalänken-bestämmelsen. Jag läser innantill i betänkandet, och jag har hört argumenten tidigare. Det kommer en proposition, sägs det. Men, när då? När tycker Göte Wahlström att det är hög tid att regeringen kommer fram med ett förslag om förändring utifrån Anhörigkommitténs förslag? De presenterade trots allt sitt betänkande 2002. Det finns ingen självklar tidsgräns som måste passeras innan regeringen måste lägga fram förslag.

Man måste inte lägga fram förslag som kommittéer kommer fram till alls. Men här verkar vi ju vara överens om att det är av stor vikt att familjer kan hållas samman i så stor utsträckning som möjligt. Och jag tror också att en ensam kvarvarande mamma eller pappa i ett land långt borta kan sägas tillhöra en familj i både Göte Wahlströms och min värld.

Det är den första frågan. När tycker Göte Wahlström att det är dags att denna proposition föreläggs riksdagen?

Den andra handlar om DNA-analysen. Jag läser att det är frivillighet som ska gälla. Men jag undrar om Göte Wahlström kan ge oss ett tydliggörande i dag. Vilka garantier kan Göte Wahlström lämna för att det inte i praktiken kommer att innebära att man får sämre möjligheter att återförenas i Sverige om man inte genomför en DNA-analys när det är oklarheter om vem som tillhör vilken familj? Vilka garantier finns det för att det som nu är frivillighet inte i praktiken blir ett tvång?

Anf. 66 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Kalle Larsson och jag, liksom jag upplever hela denna kammare, är överens om det positiva i att kunna hålla samman familjer i de situationer som beskrevs av Kalle Larsson. Men vi har kanske inte samma uppfattning när det gäller problematiken och de olika synsätt som finns när det gäller att kunna genomföra detta på ett rimligt sätt. Jag tror därför att det är viktigt att vi för tilltron till helheten i politiken när det gäller att kunna exempelvis klara integrationsfrågorna också ser till värdet av att vi har kvar en reglerad invandring som också bygger på att vi ska kunna hitta formerna för familjeåterförening.

Kalle Larsson och jag tycks alltså vara helt överens om det här när det gäller den delen. Men i den praktiska politiken är det också viktigt att man håller fokus på den andra delen av politikområdet. För min del tycker jag att det är viktiga frågor.

När är det då dags för propositionen på det här området? Jag är säker på att detta noggsamt bearbetas i Regeringskansliet. Men där överväger man också de olika komponenter som behöver utredas när man ska komma med ett så brett förslag som det här handlar om. Därför har jag naturligtvis förhoppningen att det ska ske snarast. Men den exakta tidpunkten har inte jag möjlighet att här delge Kalle Larsson.

När det gäller frivilligheten för DNA-analyserna utgår jag naturligtvis från att det ska lösas. Jag tror inte att vare sig Kalle Larsson eller jag kan garantera det ena eller det andra förhållandet. Det kommer att lösas på ett traditionellt och bra sätt för de berörda räkning.

Anf. 67 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Min fråga avsåg inte att ifrågasätta den reglerade invandringen. Min fråga gällde inte integrationsproblem. Min fråga gällde när en ensam kvarvarande mamma i ett land långt borta ska få möjlighet att återförenas med sin familj i Sverige. Vi verkar vara överens om att det handlar om det.

De har fått vänta länge. Betänkandet med förslaget om att återinföra den så kallade sistalänken-bestämmelsen kom, som jag nämnde i min första replik, 2002. Man behöver säkert göra noggranna avväganden inom Regeringskansliet. Det behöver man alltid göra när man lägger fram viktiga förslag så att det inte finns brister i dem, och så vidare. Jag får väl så småningom ställa frågan till migrationsministern om hon har ett bättre besked att ge om när denna lagändring kommer.

Vi har stora uppgifter framför oss när det gäller integration, men jag tror inte att det ska påverka möjligheten för familjer att återförenas i Sverige. Det är möjligt att göra båda dessa saker samtidigt.

Göte Wahlström säger att ingen av oss kan garantera någonting när det gäller DNA-analys. Man får utgå från att det blir så som det står i betänkandet – om man ska sammanfatta hans svar. Problemet för Göte Wahlström är att jag säger – Vänsterpartiet säger – att eftersom vi inte kan garantera att det inte i praktiken blir en press eller ett tvång på DNA-analys, menar vi att det inte ska genomföras. Där finns det en viss logik. Men när Göte Wahlström säger att han inte kan garantera att det inte blir en press eller ett tvång, men ändå vill införa detta, öppnar han för att det också ska bli framtidens melodi. Logiken i mitt fall är rimlig. Vi säger därför nej till DNA-analys. Men hur är det med logiken för Göte Wahlström? Vill du genomföra ett förslag i dag som du inte kan ge några garantier för hur det kommer att slå i praktiken?

Anf. 68 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Utgångspunkten för hantering och behandling av just DNA-prover i det här sammanhanget framgår klart i betänkandet. Det är inte fråga om tvångsmässig verksamhet utan ska vara på frivillig basis. Det borde Kalle Larsson ha läst på, och han borde också utgått från att det förhållningssätt som Sveriges riksdag markerar är det som ska genomföras i verksamheten.

Jag sätter Kalle Larssons anförande i samband med de repliker Kalle Larsson har haft mot mig. I det anförande som Kalle Larsson hade utmålade han en oro för att vi i allt större utsträckning ska ha EU-gemensamma synsätt på en rad viktiga områden inom politikområdet. Jag förutsätter att Kalle Larsson i sin ingång i det synsättet har uppfattningen att Sverige ligger i spetsen när det gäller flyktingpolitik. I annat fall skulle inte Kalle Larsson ha den rädsla som han uttrycker i debatten för EU-gemensamma ståndpunkter. Det är naturligtvis glädjande att Kalle Larsson i sitt anförande utmålade Sverige som ledande på området. Jag utgår också från att Kalle Larsson i den fortsatta retoriken i debatten också kan värdera det svenska förhållningssättet gentemot EU-perspektivet och se Sverige som det föredöme som vi i internationella sammanhang anses vara.

Anf. 69 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Vi har under flera år fokuserat våra ansträngningar på att förändra och förbättra flyktingpolitiken. Det har också varit nödvändigt. Det har funnits brister som vi har varit tvungna att åtgärda.

Vad vi nu diskuterar är inte flyktingpolitik utan migration. Vi ser i världen i dag, glädjande nog, att antalet flyktingar minskar medan däremot migrationen – människor som flyttar av andra skäl – ökar för varje dag som går. Det handlar om människor som flyttar från sitt hemland till ett annat land därför att de vill arbeta, studera eller bilda familj någon annanstans än i hemlandet. Migrationen är naturligtvis en del av globaliseringen, den globaliserade värld vi lever i. Vissa människor har uttryckt det som att migrationen är globaliseringens ansikte. Migranterna, människor som flyttar från ett land till ett annat, personifierar det som är svårt att förklara vad det är men som handlar om just globaliseringen. Det finns naturligtvis en enorm utvecklingspotential i detta både för enskilda människor som flyttar från ett land till ett annat men också för länder som människor lämnar och också länder som människor kommer till.

I dag påverkas i stort sett alla länder i världen på ett eller annat sätt av den ökade migrationen. De flesta människor som i dag invandrar till Sverige gör det av andra skäl än att de är förföljda. I en globaliserad värld där människors rörlighet ökar för varje dag måste reglerna vara enkla och det måste finnas en snabb handläggning. Människor måste ha rätt att förenas med varandra. Samtidigt ska vi naturligtvis också se till att det finns skydd inbyggda i detta, framför allt skydd för barn. Det är det som betänkandet om familjeåterförening handlar om. Det handlar om människors vilja att förenas med sina nära och kära.

Tillsammans med andra EU-länder slår vi nu fast att en person som är bosatt i Sverige har rätt att återförenas med sin make, maka, sambo, partner och sina barn. Vi gör det enklare genom att vi tar bort det som man kallar seriositetsprövning för make, maka och sambo som vill återförenas. Är man gift så är man. Då har man rätt att återförenas eller komma till sin make eller sambo. Men vi accepterar inte barnäktenskap. Vi accepterar inte skenäktenskap eller tvångsäktenskap. Det är också tydligt i lagstiftningen.

Även när det handlar om människor som inte är gifta men som avser att gifta sig, som vill gifta sig eller flytta ihop med någon som bor här, förenklar vi handläggningen så att väntetiderna kortas ned. Vi har hittills

haft en ordning där båda parter i ett nytt förhållande ska intervjuas, både den som bor i Sverige och den som finns i ett annat land. Sådana intervjuer har skett även när det har varit uppenbart att det har handlat om ett seriöst förhållande och att ingen heller riskerar att råka illa ut. Resultatet av det känner vi alla till. Det har i vissa fall lett till extremt långa handläggningstider. Det handlar om människor som ibland har fått vänta ett år, kanske ännu längre, på att få komma hit och bilda familj. Det kommer det nu att bli ändring på.

Samtidigt måste vi se till att människor inte utnyttjas, vilket många har tagit upp i sina inlägg. Det handlar framför allt om kvinnor som kan råka illa ut i dessa helt nya förhållanden där parterna kanske inte har levt tillsammans. De känner kanske inte varandra så väl. I förslaget ingår också att i den registerkontroll av misstanke- och belastningsregister som görs av den person som bor här i Sverige ska också ingå kontroll av barnpornografibrott. Dessutom ska det vara möjligt att utöka kontrollen till att omfatta flera personer.

Herr talman! När det gäller återförening med barn känner vi alla tyvärr till att det finns barn som har kommit till Sverige tillsammans med vuxna som har påstått sig vara barnets föräldrar men som inte har varit det. En del av dessa barn har farit illa. Det finns exempel på barn som har utnyttjats, misshandlats eller utsatts för olika typer av övergrepp. Det har hänt att barnen har övergivits av de vuxna. Socialtjänsten har fått ta hand om övergivna barn.

Det har också hänt att barn som har vuxit upp i Sverige och är svenska medborgare har skickats tillbaka till det ursprungliga hemlandet. Det är ett hemland som de knappt känner, ett hemland där de kanske inte kan göra sig förstådda och där de kanske inte heller hittar sina riktiga föräldrar eller sin släkt.

Att detta har kunnat ske beror på att Migrationsverket inte har kunnat få fram tillräckligt bra dokumentation som styrker släktskap. Nu kommer alltså Migrationsverket att kunna erbjuda – jag betonar *erbjuda* – DNA-test i sådana fall där det inte finns tillförlitliga handlingar.

På så vis menar jag att vi stärker skyddet för barnen. Vi minskar risken för att barn utnyttjas, och vi minskar risken för att barn utsätts för övergrepp samtidigt som vi gör familjeåterföreningen enklare. I vissa länder är det svårt att styrka släktskap. Man kanske har en väldigt bristfällig folkbokföring. Man har bristfälliga födelseattester, om de över huvud taget finns. I sådana situationer kan ett DNA-test skynda på handläggningen.

Möjligheten till DNA-test finns redan i dag i de flesta EU-länder. De erfarenheter som man har från till exempel Norge och Finland visar att man i de allra flesta fall har kunnat styrka släktskap med hjälp av DNA. Men det har också visat sig att ett ganska stort antal har dragit tillbaka sina ansökningar eller inte dykt upp vid provtagningen.

Jag menar att det här är förändringar där vi tar ett väldigt viktigt steg för att stärka skyddet för barn i familjeåterföreningsärenden.

Herr talman! Sammanfattningsvis innebär det här förslaget alltså att vi stärker rättigheterna för människor som vill förenas med någon som bor i det här landet eller i något annat EU-land. Vi förenklar reglerna och kan därigenom korta handläggningstiderna. Handläggningstiderna har varit väldigt betungande för dem som har velat återförenas med sin fa-

milj. Vi stärker rättssäkerheten och skyddet för barn och kvinnor så att vi bättre kan förebygga att någon utnyttjas eller utsätts för övergrepp.

Det andra betänkandet ska jag inte säga så mycket om. Det innebär ju förändringar som är i samma anda. Det handlar om att förenkla rörligheten. Vi lever i dag i en värld där rörlighet är mycket vanlig. Vi förenklar rörligheten mellan EU:s medlemsstater.

En ny status kommer att införas, varaktigt bosatta. Det ger också uttryck för det som redan gäller, nämligen unionsmedborgares rätt att vistas här.

Anf. 70 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Frågan ligger i luften. Anhörigbegreppet förändrades 1996. Två år senare gjorde utskottet ett tillkännagivande där man tyckte att regeringen borde utvärdera lagstiftningen när det gäller anhöriginvandring. Man pekade särskilt på de särskilt ömmande fallen, alltså sistalänken-fallen.

Jag vill ta tillfället i akt och fråga statsrådet om leveranstiden på översynen.

Det är i dag tio år sedan man gjorde inskränkningen i anhörigbegreppet och tog bort sistalänken-bestämmelsen. Två år senare gjorde socialförsäkringsutskottet sitt tillkännagivande. Det är alltså åtta år sedan. För fyra år sedan kom anhörigkommitténs betänkande. Där talas också om de särskilt ömmande omständigheterna, till exempel sistalänken-anknyttningen.

I utskottets majoritetstext i dag står det att man bör avvakta en proposition från regeringen så snart som möjligt.

Jag vill fråga statsrådet: Vad är en rimlig leveranstid på förslagen? Det är alltså tio år sedan vi tog bort sistalänken-bestämmelsen. Det är åtta år sedan utskottet gjorde ett tillkännagivande. Det är fyra år sedan Anhörigkommittén lade sina förslag. Vad är den rimliga leveranstiden?

Anf. 71 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror att vi alla är eniga i det som Sven Brus säger, nämligen vikten av att leva nära, vara nära och hålla kontakt med nära anhöriga. Jag talar också av egen erfarenhet. Jag har två barn som lever på andra sidan jordklotet. Att kunna hålla nära kontakt är väldigt viktigt.

Vi har en utredning som har presenterat sitt betänkande. Det är nu ute på remiss. Regeringen kommer att bereda det. Under hösten kommer vi att ha en diskussion om sista länken.

Sven Brus gjorde en historieskrivning över olika betänkanden. Sven Brus vet ju att Anhörigkommittén jobbade parallellt med det direktiv som vi arbetade med inom EU. Vi sade att vi måste invänta det.

Nu har vi tillsatt den här utredningen som har tittat på möjligheten att utvidga kretsen till att omfatta inte bara maka, make, barn när det gäller rätt till familjeåterförening utan också gamla mamma och äldre föräldrar.

Vi har sagt att utredningen ska titta på möjligheten att också införa ett försörjningsansvar kopplat till detta och titta på fördelar och nackdelar med ett sådant försörjningsansvar. Om utredningen inte tycker att vi ska ha ett försörjningsansvar måste vi också titta på kostnaderna för att öppna kretsen och samtidigt inte ha ett försörjningsansvar.

Detta är ute på remiss. Vi återkommer till den diskussionen.

Anf. 72 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Vi är säkert väldigt överens om det goda syftet och inriktningen. Jag upprepar ändå min fråga. Det är nu tio år sedan den här förändringen gjordes. Det är åtta år sedan utskottet gjorde ett tillkännagivande och det är fyra år sedan Anhörigkommittén lade sitt förslag.

Det pågår en beredning och statsrådet säger att det kommer ett förslag i höst. Vi hoppas på det. Jag upprepar min fråga: Är det en rimlig leveranstid? Fyra år har ändå gått sedan Anhörigkommittén lade fram sina förslag. Visst ska man tänka igenom den här frågan noga, men jag ifrågasätter att man behöver fyra år för att fundera över sådana här frågor som vi egentligen är ganska överens om.

Vi säger i betänkandet att det finns skäl att titta närmare på tillämpningen av bestämmelsen som gäller skydd för utsatta kvinnor. Den ska ha en godtagbar nivå.

Om det visar sig att översynen föranleder åtgärder vill vi att regeringen ska komma tillbaka med förslag till lagändringar. Vilken leveranstid kan man förvänta sig för den översynen?

Anf. 73 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Eftersom Sven Brus i sin inledning ställde samma fråga blir det samma svar. Vi har en utredning som är ute på remiss. Vi kommer att bereda det på Regeringskansliet så snart som möjligt. Vi kommer att ha en diskussion om fördelarna och nackdelarna med försörjningsansvar, kostnaderna ställt mot detta och vikten av att kunna leva nära varandra. Det är en viktig diskussion. Den kommer att föras under hösten.

När det gäller den andra delen ska vi göra en utvärdering av reglerna. Det tror jag är väldigt viktigt att göra. Den kommer vi att sätta i gång så snart det är möjligt. När den utvärderingen är klar återkommer vi till riksdagen.

Anf. 74 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att man kan dra tre slutsatser av statsrådets föredragning här i kammaren. Regeringen ser uppenbarligen inte några som helst problem med att inte ställa krav i samband med DNA-analysen. Man tycker uppenbarligen inte att det ska få konsekvenser för bedömningen av trovärdigheten vid beviljandet av uppehållstillstånd om man tackar nej. Vi moderater har en motsatt uppfattning mot regeringen i det avseendet.

Min fråga till statsrådet är om hon har bättre och tyngre argument än de hon presenterade nyss.

Jag undrar varför regeringen helt, och alltså inte delvis, avstår från att ställa några som helst försörjningskrav i samband med anhörigåterförening. Det tycker vi moderater är en grundläggande fråga för trovärdighet i både migrations- och integrationspolitiken. Det är också därför vi har reserverat oss. Jag vill gärna höra en utveckling från statsrådet på den punkten.

Slutligen måste jag också ställa frågan: Är det verkligen en förbättring när det gäller frågan om beviljande av uppehållstillstånd för makar och sambor att tyngdpunkten nu helt förskjuts från hur förhållandet ser ut i Sverige till vad som har hänt i ursprungslandet? Det blir ju konsekven-

sen av den lagändring som riksdagen på regeringens uppmaning står i begrepp att genomföra. Är det verkligen en förbättring att man i dag får ett beviskrav som egentligen inte handlar om huruvida man lever tillsammans i Sverige utan om huruvida man har levt tillsammans i ursprungslandet? Det tycker i alla fall vi att man inte kan uppfatta som en förbättring.

Anf. 75 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag anser att detta innebär förbättringar. Vi gör nu ändringar som innebär att vi förenklar detta. Jag tycker att man kan se det på följande sätt. Vad vi gör är att vi utgår från att människor gifter sig av egen fri vilja och att det är någonting positivt. Vi utgår från att om man är gift eller om man har flyttat ihop med någon har man tagit ett stort steg. Det är utgångspunkten. Samtidigt säger vi att vi inte tolererar barnäktenskap, skenäktenskap eller tvångsäktenskap.

Hittills har vi utrett alla, även när vi ser att det är fråga om två människor som vill gifta sig med varandra. Nu fokuserar vi våra utredningsresurser till att omfatta just de människor där vi kan misstänka att det kan finnas problem när det gäller skenäktenskap eller tvångsäktenskap och så vidare. Jag tror att det är ett betydligt bättre sätt att använda resurserna.

Men jag tror att vi är eniga i grunden om att man måste gå in i detta på ett positivt sätt och samtidigt se att det säkert finns problem, och då måste vi fokusera våra ansträngningar just där.

Anf. 76 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag är inte så förvånad över att statsrådet anser att förslaget är bra. Det hade varit märkligt annars.

Men jag måste säga att vi vidhåller vår motsatta uppfattning. Detta är inte bara fråga om en förenkling. Detta kan faktiskt leda till rätt så stora problem när det gäller dokumentationskravet.

Hur ska en iransk pojke och flicka som har flytt – där den ena parten har flytt till Sverige och där det till exempel har varit anklagelser om otrohet, det vill säga att de har levt tillsammans utan respektive släkts medgivande – kunna skaffa fram dokumentation om detta? Hur ska man kunna klara av ett sådant beviskrav? Hade det inte varit mycket bättre att i stället se till vad som händer efter det att man har kommit till Sverige och efter det att man de facto har börjat leva tillsammans och då göra bedömningen huruvida förhållandet är seriöst eller inte? Det tycker vi i alla fall från moderat sida.

Sedan fick jag inget svar på de andra två frågorna om DNA-analysen och försörjningskravet. Men statsrådet har lite mer tid att utveckla dessa saker i nästa inlägg.

Anf. 77 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag ska gå direkt till frågan om problem med DNA. Jag är inte riktigt säker på att jag förstod vad Tobias Billström menade med problem. Det är klart att det problem som vi i dag ser när det gäller familjeåterförening är att kunna styrka släktskapet. Vad vi gör här är att vi låter Migrationsverket erbjuda människor ett DNA-test så att de kan styrka sitt släktskap. Självklart kan man också se att DNA-test också handlar om identitetsfrågor. Men detta måste också vägas mot barnets

rätt till sina riktiga föräldrar. Då menar jag att barnets rätt och skyddet för barnet måste väga över.

Så det är klart att ingenting är enkelt. Men jag menar att DNA-test är oerhört viktiga i familjeåterföreningsärenden för barn.

Anf. 78 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Mycket i detta betänkande är bra. Det är bra att den som är gift sedan tidigare i hemlandet får det lättare. Och det är bra att man fokuserar på att förhindra barnäktenskap och skenförhållanden.

Jag vill fokusera på dem som inte har varit gifta i hemlandet utan kommer hit genom anknytning. Det är också bra att man får en bättre utredning än detta brottsutdrag. Men när kvinnan – det är oftast en kvinna – väl är här är det viktigt att man undviker att hon råkar illa ut och blir misshandlad av sin man. Risken finns ofta eftersom hon blir ganska utlämnad åt mannen då hon kanske inte deltar i introduktion eller svenskundervisning och så vidare. Vi har föreslagit att man ska erbjuda någon form av introduktion även för dem som kommer hit genom anknytning och att man fokuserar mycket hårdare på det. Jag vet inte om man kan göra den obligatorisk. Jag skulle vilja att den blev obligatorisk för att kvinnan ska kunna veta vilka rättigheter och skyldigheter som hon har och vad hon kan göra om hon råkar illa ut.

Har statsrådet några kommentarer till detta?

Anf. 79 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Tyvärr ser vi i vårt samhälle att det förekommer våld mot kvinnor. Det handlar om människor som kommer från andra länder, och det handlar om människor som har levt här i hela sitt liv. Våld mot kvinnor måste naturligtvis förebyggas, och brotten måste beivras. Jag tror inte att våld mot kvinnor är någonting som vi kan åtgärda genom migrationspolitik. Men naturligtvis ska migrationspolitiken också vara utformad så att man också i möjligaste mån kan förebygga att kvinnor råkar illa ut.

Vi har en uppskjuten invandringsprövning, som det heter, det vill säga att man får ett uppehållstillstånd i två år. Upphör förhållandet innan dess får man återvända till sitt hemland. Det är ett sätt och ett instrument för att upprätthålla en reglerad invandring. Men vi har sagt att om det handlar om kvinnor som har råkat illa ut så luckrar vi upp den här tvåårsregeln. Det tror jag är ett sätt att ge kvinnor det skydd som de behöver, så att kvinnan inte blir totalt beroende av mannen i sådana förhållanden.

Självklart måste kvinnor få information, och det får de, om de förhållanden som gäller i Sverige i fråga om lagar och regler. Det ges information av Migrationsverket. Men framför allt när man kommer till Sverige får man information via kommunen och andra instanser i samhället.

Anf. 80 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Tack för svaret, migrationsministern. Det har visat sig att när det gäller våld mot kvinnor som just har kommit till Sverige har lagen inte fungerat. Och vi är överens om att vi ska se över den. Men jag menar att det är viktigt att man kanske utvidgar denna introduktion och gör den obligatorisk på något sätt så att kvinnorna inte hindras att gå till denna introduktion.

Prot. 2005/06:97
29 mars

*Genomförande av
vissa EG-direktiv*

Jag skulle vilja ställa en annan fråga till migrationsministern. Den gäller ansökan före ankomst. I dag splittras ju familjer därför att den ena parten måste återvända till sitt land för att söka uppehållstillstånd med hänvisning till anknytning.

Men dagens handläggningstider i asylprocessen och det faktum att många får avslag innebär det att man hinner träffa någon här, gifta sig och kanske få barn. Jag och flera med mig menar då att det borde finnas en möjlighet att göra undantag så att man inte ska tvingas återvända till hemlandet om kvinnan är med barn eller om barn finns i förhållandet. Hur ser migrationsministern på detta?

Anf. 81 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Anne-Marie Ekström säger att lagen inte har fungerat. Så långt vill inte jag gå. Det vet vi inte riktigt än. Vad som nu är viktigt är att vi ska genomföra en utvärdering av reglerna. Den utvärderingen kommer att göras så snart som det är möjligt.

Jag ska säga något när det gäller ansökan före ankomst. När det handlar om invandring till Sverige eller till andra länder ansöker man innan man kommer till det landet.

Om jag ska åka och hälsa på min dotter eller min son ser jag till att jag har alla handlingar färdiga – för visering och så vidare. Och vill jag flytta dit ser jag till att jag har de papper som krävs för att göra det. Den typen av regler har vi i Sverige, och det har man också i andra länder.

Som Anne-Marie Ekström säger har vi asylsökande som kommer hit och som träffar någon och så vidare. Då måste den personen åka tillbaka och söka från hemlandet. Det är huvudregeln. Men det finns också – detta som ett svar på Anne-Marie Ekströms fråga – undantag. Ibland är det inte rimligt att ha de kraven. Om man till exempel väntar barn är det inte rimligt. Då finns alltså undantag i de regler som vi i dag har.

Anf. 82 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! I mitt anförande beskrev jag hur politiken på svensk nivå också har hanterats på EU-nivå. Poängen med det resonemanget handlade om att vi på flera punkter har varit tvungna att anpassa oss till regler som vi – i alla fall från vårt håll – egentligen inte anser har varit de bästa.

Finns det positiva exempel, och det gör det, i andra delar av världen kan vi mycket väl nationellt bestämma hur de reglerna skulle kunna användas. Både i princip och i sak är vi alltså mot den utveckling vi nu ser när det gäller flyktingpolitiken på EU-nivå.

Min replik till statsrådet gäller – eftersom en tidigare fråga om sista länken redan berörts väntar också jag på det svar som så småningom kommer på den frågan – DNA-analyserna. Jag tycker mig skönja en något bristande logik i argumentationen från statsrådet. Det som här sägs är ju att det finns exempel på barn som tidigare farit illa helt enkelt därför att de har tagits till Sverige av personer som inte är de biologiska föräldrarna och som därmed också betett sig på ett sätt mot barnen som inte är rimligt.

Samtidigt – och detta vill statsrådet särskilt betona – är det fråga om frivillighet; en DNA-analys ska erbjudas. Jag undrar hur stor sannolikheten är att den som vill utnyttja ett barn godtar erbjudandet om en DNA-

analys och därmed säger: Okej, det var visst inte mitt barn. Jag har inte
anledning att låta detta barn få återförenas med mig i Sverige.

Prot. 2005/06:97
29 mars

Tyder inte den argumentation som statsrådet och betänkandet faktiskt med ganska stor tydlighet ger uttryck för på att det handlar om någonting annat än om frivillighet? Annars kommer man ju inte åt de problem som det från statsrådet och i betänkandet sägs vara de man vill komma åt.

Anf. 83 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! När det gäller EU och Sverige blev jag faktiskt riktigt glad över Kalle Larssons anförande. Det lät ungefär som att ingenting gott kommer från EU, utan vi måste slå vakt om vår flyktingpolitik. Det måste det betyda att vi har en väldigt bra flyktingpolitik i Sverige – åtminstone som Kalle Larsson uttrycker det.

Naturligtvis förhandlar vi om olika direktiv. Jag tror att Sverige, som har en bra flyktingpolitik och som har en bra migrationspolitik, fyller en otroligt viktig funktion i de förhandlingarna. När man pratar med varandra och när man förhandlar med varandra måste naturligtvis också kompromisser göras, men jag tror att det man måste se är helheten. Det är oerhört viktigt att vi, om vi nu pratar om flyktingpolitik, får en gemensam flyktingpolitik i de 25 EU-länderna. Det är viktigt för flyktingar att se att det är ett helt stort område, en hel kontinent i stort sett, som har en gemensam flyktingpolitik och som tar ett gemensamt ansvar för de frågorna. Det tror jag alltså är oerhört viktigt.

När det sedan gäller DNA vet jag inte om jag riktigt förstår Kalle Larsson. Om de som uppger sig vara barnets föräldrar inte kan styrka det är det ett problem. Så är det för väldigt många föräldrar som, som jag tidigare sagt, kanske inte har handlingar. Då erbjuder man ett test och säger: Det här är väldigt bra. Det här kan du använda. Då kan man väldigt snabbt styrka sitt släktskap.

De som påstår sig vara barnets föräldrar får alltså det här erbjudandet och kan styrka hur det är. Kan man inte det påverkas naturligtvis bedömningarna i de här ärendena. Självklart är det den enskilde individen som fattar det beslutet.

Anf. 84 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Det är synd att jag gjorde statsrådet glad; det var inte min avsikt i det här fallet.

(Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s): Jag förstår det.)

Det jag beskrev var hur Sverige på punkt efter punkt har varit tvunget att förändra vår flyktingpolitik till det sämre. Det innebär förstås att vi ibland har haft en nationell lagstiftning som är bättre än den som genomförs på EU-nivå – så är det – men det innebär alls inte att vi på alla punkter är bättre än alla andra länder i världen.

I dagsläget ger vi på Genèvekonventionens grund uppehållstillstånd till 1–1 ½ % av dem som söker det i Sverige. Motsvarande siffra på EU-nivå är runt 10 %, så visst har vi en del områden där vi behöver förbättra vår politik.

Poängen är att vi kan göra det genom förbättringar av nationell lagstiftning. Vi behöver inte tvingas till just försämrade regler på överstatlig nivå. Både i sak och i princip är vi alltså mot den harmonisering som nu sker på EU-nivå. Regeringen är för både i princip och i sak. Det är åt-

minstone en logisk ståndpunkt, även om den leder till en sämre politik än vad vi skulle vilja se.

Sedan har vi detta med en DNA-analys. Nu börjar det klarna. Vi har haft ett problem som vi kan vara överens om. Det finns ju ett antal exempel på att människor till Sverige har fört med sig barn som inte varit deras egna varefter dessa barn har farit illa. Sådan är situationen i dag.

Nu säger statsrådet: Låt oss införa ett erbjudande om en DNA-analys. Om man inte går med på det påverkar det förstås utfallet i frågan. Jaha, nu börjar vi närma oss det som Tobias Billström reserverade sig till förmån för, nämligen att erbjudandet inte alls är ett erbjudande utan mer är något av en press eller ett tvång. Det stämmer dock dåligt överens med det förslag till beslut vi i dag har. Det står där: Någon skärpning av beviskravet är således inte avsedd.

Jag tror, herr talman, att vi här har att göra med en bristande logik, och den syns. På våra bord ligger nämligen ett betänkande där avsikten är att öppna för att sätta en ökad press på den sökande att avlämna ett DNA-prov i de fall där man hittills varit tveksam om identiteten. Dock kläs det i ord om att vara ett erbjudande – därav vår reservation och vår farhåga.

Anf. 85 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Det är glädjande att Kalle Larsson börjar förstå.

Nej, anledningen till att människor har kunnat återförenas med barn som inte är deras riktiga barn är att man har sänkt just beviskraven. Människor har kommit och sagt: Vi vill återförenas med make eller maka i Sverige. Vi kan kanske inte styrka identiteten, och vi kan inte styrka att alla de här barnen är våra barn. Men vi vill komma till Sverige och återförenas som en hel familj.

Det har varit svårt för Migrationsverket att utreda. Det har inte funnits födelseattester och papper. Vad ska man då göra? Till slut har det blivit så att man, för att inte förhindra en återförening, sakta men säkert har sänkt kraven.

Vad vi menar nu är att vi måste ha de krav på bevisning som vi från början bestämt. Då är DNA-test ett instrument för att människor ska kunna visa att det påstådda släktskapet faktiskt är ett släktskap.

Anf. 86 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Först vill jag uttrycka min uppskattning över att migrationsministern finns med oss här i debatten. Jag tycker att det är viktigt att ministern är här när vi debatterar dessa frågor.

När man är den som sist har replik är de flesta frågorna ställda. Frågorna från Sven, Tobias och Anne-Marie hade också jag nedskrivna på mitt papper. Men jag kan ta upp frågan om försörjningsansvaret.

Jag satt med i Anhörigkommittén. Där var vi ganska överens om att det skulle kunna vara en möjlighet för dem som vill ta hit sina föräldrar och som kan åberopa att de verkligen vill ställa upp och hjälpa sina föräldrar att visa att man också tar ett ekonomiskt ansvar. Frågan är om inte det skulle kunna vara en möjlighet. Det är många som har hört av sig om just det och sagt att de är beredda till det bara de får möjligheten att ta hit sina nära och kära.

Prot. 2005/06:97
29 mars

*Genomförande av
vissa EG-direktiv*

Sedan är det frågan om rimlig tid. Hur lång tid är det egentligen?
Det är lätt att man gömmer sig bakom fraser där man inte riktigt kan greppa vad det innebär i tid.

Den sista fråga som Anne-Marie Ekström ställde var om möjligheten att få söka uppehållstillstånd i Sverige. Där behöver vi verkligen bli generösare. Jag känner till åtskilliga fall där det handlat om ungdomar där kvinnan har varit gravid och mannen har fått åka tillbaka och haft stora svårigheter i sitt hemland att få de tillstånd som krävs för att få vara här. Det är inte rimligt. Det är viktigt att migrationsministern verkligen vidtar åtgärder så att detta inte upprepas.

Anf. 87 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag möter många människor som säger till mig: Jag vill att min gamla mamma ska komma till Sverige och få ett uppehållstillstånd i Sverige. Jag är beredd att betala för det och försörja henne.

Jag antar att Birgitta Carlsson också har mött sådana människor.

Det är enskilda individer, men om vi ska ha ett system med försörjningsansvar blir det inte särskilt lätt. Det visar också den utredning som nu är ute på remiss. Det är inte helt okomplicerat. Hur ska försörjningsansvaret upprätthållas? Om man inte kan försörja sin gamla mamma, som kanske har varit här ganska länge, ska gamla mamman då återvända till sitt hemland? Hur ska det se ut? Vad är det som ska ingå i försörjningsansvaret? Är det bara mat och husrum, eller är det andra saker också som vård och så vidare? Hur ska det kunna upprätthållas?

Sedan har vi principen om icke-diskriminering. Vi har den principen när det gäller människor som kommer från andra länder att man har samma rättigheter och skyldigheter som alla andra. Det är en grundprincip i svensk flyktingpolitik liksom i svensk integrationspolitik. Då måste man fråga sig: Om vi har försörjningsansvar för vissa människor i det här landet men inte för andra, hur går det ihop? Det är en inte helt okomplicerad fråga.

Då är nästa steg: Om vi öppnar för människor, gamla mamman, att komma och inte har ett försörjningsansvar måste vi titta på kostnader, för det handlar också om det. Det är precis den här diskussionen som jag tror kommer upp i sommar och under hösten då vi verkligen får tränga in i de här frågorna och har remissvaren på utredningen.

Anf. 88 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag fick inte något svar på min sista fråga, den om migrationsministern kommer att vidta åtgärder för att se till att inte fler personer, oavsett ålder, hamnar i den situationen att man separerar par som lever samman och väntar barn.

Anf. 89 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar till Anne-Marie Ekström är huvudregeln att man åker till sitt hemland och söker därifrån. Det innebär ingen familjesplittring att en person åker till sitt hemland och söker ett tillstånd därifrån. Det är huvudregeln, och den ska vi upprätthålla.

Sedan har vi också, som jag sade, undantag från detta när det inte är rimligt, när det inte är skäligt att ställa gällande krav. När det till exempel

handlar om en familj som har barn eller väntar barn bör man kunna göra avsteg från regeln.

Självklart följer jag tillämpningen av reglerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

Prot. 2005/06:97
29 mars

8 § Vissa radio- och tv-frågor

*Vissa radio- och
tv-frågor*

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU30

Vissa radio- och tv-frågor (skr. 2005/06:66).

Anf. 90 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Det KU-betänkande som vi nu ska behandla rör regeringens skrivelse om digital distribution av ljudradio och några motioner med anledning av den här skrivelsen. Samtidigt tas ett antal motioner om radio- och tv-frågor upp från den allmänna motionsperioden i höstas. De tas upp i förenklad ordning. Det beror på att de här frågorna har varit föremål för utskottets närmare prövning tidigare under mandatperioden, och jag ska därför avstå från att nu ånyo i detalj beröra just dem.

Vi moderater anser att regeringens förslag i skrivelsen, alltså att upphöra med det ensidiga utvecklandet av den så kallade DAB-tekniken, *digital audit broadcasting*, är väl betänkt. Utvecklingen på det digitala området går snabbt. Det här beslutet hade i och för sig kunnat tas tidigare, eftersom det under en längre tid har stått klart att satsningen på DAB-tekniken inte blivit den framgång man först trodde på. Ett relativt litet antal hushåll har till exempel skaffat sig den typ av radiomottagare som krävs för att ta emot sändningar med den här tekniken.

Satsade resurser på utveckling och utbyggnad kan därför knappast anses ha stått eller stå i rimlig proportion till förväntad anslutning hos lyssnarna eller till andra fördelar.

I all synnerhet, herr talman, framgår det här som uppenbart när man betänker att det parallellt med DAB även har utvecklats och utvecklas andra och bättre, eller i varje fall minst lika bra, men billigare digitala sändningstekniker som givetvis också lämpar sig väl för en radio i allmänhetens tjänst, så kallad *public service*.

Vi moderater har alltså inte reserverat oss mot regeringens förslag, men däremot i ett särskilt yttrande velat understryka vår positiva hållning till att en fri radio får fortsätta att utveckla sig med olika tekniker, med olika plattformar för att möta publikens önskan om valfrihet och programformers mångfald. Vi ser gärna att olika former av frifinansierad radio på lokal, regional eller nationell nivå får möjlighet att utvecklas under likvärdiga konkurrensvillkor. Härigenom kan man också driva fram ett effektivare utnyttjande av tillgängliga utrymmen på olika frekvensband.

Till sådana villkor hör till exempel längre tillståndsperioder under vilka man också kan medges rätten att ändra programprofil och ägarförhållanden, möjlighet att genom nätverkssamarbete sända rikstäckande radio med mera.

Herr talman! Än friare radio och tv, också för den delen i yttrandefrihetens och demokratins tjänst, med andra ord.

Anf. 91 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Folkpartiet har kritiserat regeringen för den ensidiga satsningen på en viss teknik, den som kallas DAB. Vi har hävdad att staten bör vara neutral i förhållande till olika tekniker och låta programföretag och lyssnare avgöra i stället.

Nu har regeringen lyssnat på kritikerna, och de är förvisso många. Regeringen väljer att avbryta den ensidiga satsningen på DAB, vilket framgår av den skrivelse som vi just nu håller på att behandla. Folkpartiet välkomnar detta.

Folkpartiet har fått ett antal motioner avstyrkta, som behandlas i så kallad förenklad ordning. Vilka de är framgår av reservation 5. Jag vill därför ta upp Folkpartiets politik när det gäller radio- och tv-frågor som också framgår av våra tidigare avslagna motioner.

Herr talman! Frihet och mångfald är ord som hör intimt samman med Folkpartiet, vare sig det gäller mediepolitiken eller andra politikområden, kultur, utbildning, vård och vad det nu kan vara. Folkpartiet har i hög grad medverkat till att bryta statliga monopol såväl inom radio- som inom tv-området. Men för att det inte ska råda något missförstånd vill jag ändå säga att vi inte har någonting emot *public service*, tvärtom. Den ska finnas, och den är bra. Sedan kan man alltid diskutera innehåll och utformning.

Mångfald är viktig i allt liberalt tänkande. Mångfald och valfrihet gör livet rikare och får också oss att växa som människor. En lång rad folkrättskrav har således förverkligats under årens lopp. Det gäller till exempel tillstånd till reklamradio, markbunden reklam-tv-kanal och just närradio.

Herr talman! Det finns fortfarande mycket att göra. Nu har vi också den nya tekniken som man måste ta med i beräkningarna. När det gäller medier måste vi numera räkna med Internet som en väldigt viktig faktor. Det finns också en uppsjö av självständiga nättidningar och alla dessa bloggar.

Det behövs nytänkande när det gäller mediepolitiken i Internetåldern. Vad händer till exempel med tv-licensen när vi kan se på tv på datorn? Vad är det för vits med reklamfria kanaler om kanalbegreppet saknar sin betydelse? Varför fick Sverige privata radio- och tv-kanaler sist av alla jämförbara länder? Vad händer med det svenska språket och den svenska kulturen när globaliseringen ensidigt gynnar engelskan?

Ny teknik kommer inom några år att totalt förändra förutsättningarna för *public service*. Tendenserna är redan nu mycket tydliga. Det nya är teknikneutralitet. Det är, som jag tidigare uppehöll mig vid, knappast någon skillnad på datorn och tv:n. Vi hör radio på datorn och tar emot mejl på telefonen. Det blir alltmer absurt att olika tekniker har olika regler.

Den audiovisuella industrin är en tillväxtfaktor. Sverige ligger långt framme när det gäller telekom och Internet. När de industrierna smälter samman med traditionella massmedier finns det stora möjligheter för svenska företag och svenska jobb. Men det ställer också krav på moderna regelverk.

Herr talman! Utbudet av kvalitet, svensk kultur och bildning i massmedierna är otillräcklig. Det gäller radio och tv, film, Internet och tv-spel. Det svenska språkområdet är litet. I globaliseringens tid är de program som kommer på engelska så billiga att de lätt tränger undan de svenskspråkiga programmen. Vi behöver naturligtvis förströelse. Men om det alltmer går ut över fördjupningen uppstår problem.

Herr talman! Det är ovedersägligen så att mediepolitiken står inför en mycket spännande utveckling. Det är en utveckling som vi i dag här i riksdagen inte har kunskap och fantasi att föreställa oss hur långt den kommer att leda. Men låt oss vara öppna och vaksamma över utvecklingen.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom reservation 5, men jag avstår från att yrka bifall till den.

Anf. 92 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Vi behandlar i den här debatten betänkande KU30 *Vissa radio- och tv-frågor*. Det gäller dels regeringens skrivelse med anledning av att man stoppar digitaliseringen av radion, dels motioner från allmänna motionstiden som behandlas i ett förenklat sammanhang.

Jag har tidigare sagt att jag egentligen inte gillar den här situationen. Men man har ändå möjlighet att på det här sättet debattera frågeställningar som har lyfts fram under allmänna motionstiden. Yrkandena 3–10 i vår motion behandlas på det förenklade sättet, och jag ska säga någonting om dem. Väldigt många av dem rör viktiga frågor i mediepolitiken.

Först och främst har vi länge drivit kravet att vi vill ha en allsidig och relevant utvärdering av verksamheten hos Granskningsnämnden för radio och tv. Det finns i den allmänna debatten många kritiska synpunkter på Granskningsnämndens sätt att arbeta.

Det är verkligen på tiden att man gör en relevant utvärdering av den verksamheten och ser hur man vill ha det för framtiden. Bara för några dagar sedan diskuterade jag med ledande journalistföreträdare. De var väldigt kritiska mot hur Granskningsnämnden agerade. Det finns anledning att utvärdera den.

När det gäller reklamtiderna i både radio och tv finns en del synpunkter att lyfta fram. Det finns inga överordnade krav på Sverige när det gäller reklamtiderna i den kommersiella lokalradion, om man nu kan tala om lokalradio längre. Det är många gånger nätverk som finns över nästan hela landet.

Vi har väldigt restriktiva regler för den kommersiella radion. Där tycker vi att man kunde lätta upp den möjligheten. Radioföretagen har själva ett intresse att inte ha så stora reklamsjok att de stöter bort lyssnare. Det är rimligt att de borde få göra den avvägningen själva.

När det gäller radio- och tv-lagens regler för televisionen är de också mycket mer restriktiva än vad tv-direktivet säger. Man kan titta på åtminstone en del av våra nordiska grannländer som ligger på maximitiderna för reklam. TV 4 Fakta som nu sänder från Finland kan till exempel tillämpa de finländska bestämmelserna i detta avseende, och det är då mer gynnsamt än de svenska bestämmelserna.

Vi har också pekat på att det vore på tiden att man förändrade riksförbudet för programutbudet i närradion. Jag ska inte fördjupa mig vidare

i dessa frågor. Vi har under fjolåret haft häftiga debatter om sändningsplikten.

En väldigt viktig punkt som följer som en konsekvens av den debatten är att man måste öppna för konsumenternas möjlighet att välja tv-utbud där det finns kabelmonopol, eller hur man nu ska uttrycka det. I dag har vi i teorin en valfrihet mellan satellitmottagningar, det digitala marknätet eller kabelnäten. Men för många konsumenter är det begränsat till att man bara kan utnyttja kabelnäten. Det minskar konsumenternas valfrihet.

Där finns nog en hel del att göra. Man måste komma med ett nytänkande. Det har man gjort när det gäller telenätet, järnvägsnätet och också elnäten, och så vidare. Man måste se infrastrukturen och ge olika aktörer möjlighet att utnyttja infrastrukturen om man inte kan lösa det på annat sätt.

Sedan till det som behandlas i KU30. Här är det ett väldigt intressant ställningstagande med anledning av vår motion. Jag vill gärna citera det ställningstagande som står i KU30. "Inför den nya tillståndspanoriden har regeringen aviserat en proposition till riksdagen om radio och tv i allmänhetens tjänst. Vissa av de önskemål som framförts i följdmotionerna och som rör SR:s programverksamhet – säkerställande av sådana radio-program som SR Radio sänder för minoriteter, däribland de finskspråkiga sändningarna, och eftersatta grupper samt ett uppdrag för företaget att fortsätta dessa sändningar i det marksända digital-tv-nätet – bör enligt utskottets uppfattning närmast behandlas i samband med behandlingen av den propositionen", det vill säga den så kallade *public service*-propositionen.

Det är ett intressant konstaterande. Det är bara det att den propositionen behandlas i kulturutskottet. Hade utskottet varit konsekvent i den här delen skulle det ha skickat över de motionsyrkandena till kulturutskottet. Så här kan man egentligen inte göra när man hanterar motionsyrkanden. Man hänvisar till ett annat utskott som inte har tillgång till dessa yrkanden. Det är väldigt roligt och intressant. Trots att jag varnade utskottet för den här delen valde man ändå att använda den här typen av formulering.

Det är viktigt att man utnyttjar frekvensutrymmet på bästa sätt. Vi har i vår motion speciellt pekat på detta, även om själva yrkandet blev lite konstigt formulerat. Förutsättningarna för att använda det marksända digitala tv-nätet även för radiosändningar vore positivt. I den delen borde man initiera en lösning. Jag vet att även Sveriges Radio tycker att det är väldigt intressant att man tar tag i de frågorna. Vi hoppas att man kan hitta någon lösning för den delen.

Digitaliseringen på det här området är ofrånkomlig. Det handlar nu om på vilket sätt man genomför processen. Det är väldigt intressant. Som representant för partiet i mediefrågorna blir jag uppvaktad av olika företag. Vid en träff med MTG Radio redogjorde de för en mycket intressant utveckling i USA. Där har man analoga sändningar och kan samtidigt lägga in digitala signaler i samma utrymme. Då konstruerar man apparater som gör att man kan se om man har en digital signal eller inte. Det gör att man kan få en smidig övergång från den analoga sändningstekniken till den digitala. Det är den typen av lösningar som jag tror att man måste jobba mycket mer med i Sverige för att anpassa situationen.

Den analoga tekniken är helt enkelt ute. Om man ska försöka illustrera kan man säga att vågorna tar ett stort utrymme i etern som gör att man inte kan utnyttja detta maximalt, medan de digitala signalerna så att säga är raka. De tar minimalt utrymme och stör inte varandra. Där finns det alltså mycket att göra framöver. Digitaliseringen har alltså kommit för att stanna – det är bara det att den inte ska stanna upp, herr talman!

Jag vill yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 93 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Det här är ett betänkande baserat på regeringens skrivelse där man berättar att den DAB-satsning som förevarit nu upphört. Från vår sida har vi förståelse för den slutsatsen. Det är, precis som Ingvar Svensson sade avslutningsvis, inte detsamma som att digitaliseringen av radion upphör, utan det är mera DAB-satsningen som det handlar om. Det finns andra möjligheter som det är viktigt att följa. Det är viktigt att Sveriges Radio naturligtvis finns med. Det är viktigt också därför att hela Sverige, alla människor som finns hos oss, ska ha tillgång till radiolyssning på goda villkor.

Det här ställningstagandet innebär dock att den gamla bilden från Digitalradiokommittén inte längre gäller och inte längre är aktuell, nämligen en fråga som vi länge har sett som en lösning, intimt kopplad till DAB-sändningarna, nämligen möjligheten att få kommersiella nationella radiosändningar. Vi utgår, herr talman, från att den frågan inte faller med detta ställningstagande utan att man måste söka de lösningarna i andra former än det som Digitalradiokommittén har föreslagit. Här avser vi att återkomma.

I samband med den här skrivelsen och med regeringens beslut finns det en del oro, nämligen beträffande att sändningar som haft särskilda mottagargrupper – Sisu etcetera – inte längre skulle få samma tillgång. Från vår utgångspunkt förväntar vi oss att de frågorna får en lösning så att man inte försämrar eller försvårar tillgängligheten eller tillgång till lyssning för de grupperna.

Med det, herr talman, vill jag inte yrka någonting, utan jag tackar för ordet.

Anf. 94 ANDERS BENGTSSON (s):

Herr talman! Radio- och tv-frågor behandlas i olika utskott här i riksdagen. Vi i konstitutionsutskottet har att ta ställning till ett antal frågor som bland annat rör avgifter samt frågor om distribution och andra tekniska frågor. I många av dessa frågor finns en samsyn mellan de olika riksdagspartierna. Där skillnader finns bottnar de i synen på *public service*. Det finns en djup och grundläggande skillnad mellan partierna när det gäller synen att Sveriges Radio och SVT med dess *public service*-uppdrag utgör en garant för att mångfalden kan upprätthållas och till exempel minoritetsspråkens ställning inom den offentliga debatten via radio och tv säkerställs.

Hos flera av reservanterna finns en oro för att minoritetsspråkens ställning skulle försvagas eller försämras. Jag kan lugna er alla med att regeringen i den nyligen avlämnade propositionen *Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012* tvärtom vidtar åtgärder för att stärka minoritetsspråkens ställning.

Därför är det förvånande att se att Folkpartiet, ett parti som vill avskaffa *public service*, är oroligt för att regeringens politik kring DAB-radio skulle riskera att minska möjligheterna för minoritetsspråken att kunna sändas i Sveriges Radio. I sak är det alltså fel, och Folkpartiets tro att kommersiell radio, byggd på marknadslösningar, skulle vara intresserad av att sända på kurdiska och finska är med förlov sagt ganska naiv.

Det känns tryggt att veta att det finns en bred uppslutning bakom den svenska *public service*-modellen här i riksdagen och att Moderaterna och Folkpartiet står ensamma i sin kamp för att kommersialisera svensk radio och television.

Herr talman! Det finns i dag i Sverige ca 25 miljoner olika radiomottagare. 7 000 av dessa är anpassade till DAB-tekniken. Detta är i sig ett tillräckligt skäl för att inte nu signalera ett stort teknikbyte i riksdagen. När vi dessutom vet att det finns andra sätt än DAB-tekniken för att sända digitalradio är det helt klart att regeringens bedömning är klok och riktig. Det finns helt enkelt inte något behov hos allmänheten av en utbyggnad av just DAB-tekniken eller en stängning av den nuvarande tekniken. För att en framtida övergång till digital radio ska kunna ske ska inte någon distributionsform i detta läge uteslutas. Genom att Sveriges Radio förutsättningslöst kan pröva olika tekniker skapas en nödvändig flexibilitet.

Den begränsade tillgången till frekvenser, som är en följd av den ohämmade utförsäljning av frekvensutrymme som skedde under Birgit Friggebos tid som kulturminister, kan bli problematisk. I dag finns det dock flera olika sätt att ta emot radiosändningar än det traditionella. Internet, satellit och 3 G-nätet är tre olika sätt som kommit under bara de senaste åren. Regeringen avser dock att via ett uppdrag till Radio- och TV-verket följa frågan genom att ta fram underlag och få en löpande bedömning av olika tekniker för radio och distribution. Vid behov kommer också initiativ att tas till olika politiska beslut.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 95 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Anders Bengtsson lyssnade uppenbarligen inte på mig ordentligt när jag talade, för jag framhöll faktiskt att Folkpartiet inte vill avskaffa *public service*. Däremot har vi funderingar på om man inte skulle kunna göra *public service* mycket bättre än det är i dag. Vi har diskuterat möjligheten att ha särskilda *public service*-fonder som gör att de som gör program skulle kunna ansöka om pengar ur sådana fonder. Det kunde man ju diskutera.

Det som är viktigt för oss, herr talman, är att vi inte vill ha en ökad politisk inblandning i *public service*. Vi menar att det snävar in friheten, och vi är oroliga, därför att det är inte bra för *public service*.

Koncentrationen av privat medieäggande är också naturligtvis en potentiell riskfaktor. Anders Bengtsson tog också upp i sitt inlägg att det finns risk att det styr för mycket. Men det finns i dag, vad vi ser, inga tecken på att vi behöver oroa oss för den kommersialiseringen.

Anf. 96 ANDERS BENGTTSSON (s) replik:

Herr talman! I så fall kan jag undra var Helena Bargholtz har hållit till under de sista 15 åren. Det var en exempellös utförsäljning av de privata radiotillstånden som under Birgit Friggebo skedde, och det har inte skett någonting sedan dess. I dag är det i princip två stora privata aktörer som styr över våra radiostationer. Även om de heter olika så är det ändå fortfarande två aktörer som i princip kontrollerar hela den privata radiosektorn. Det har alltså inte blivit någon större mångfald, trots att det gått ungefär 15 år sedan den utförsäljningen skedde.

Anf. 97 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag har inte upplevt att det finns något problem när det gäller den ökade friheten inom radio- och tv-sektorn. Men om Socialdemokraterna nu tycker så illa om den utförsäljning som Birgit Friggebo gjorde för ungefär 15 år sedan och ni samtidigt haft makten så väldigt länge undrar jag varför ni i så fall inte gjort något åt det. Är det inte så att ni trots allt tycker att det fungerar riktigt bra i dag?

Anf. 98 ANDERS BENGTTSSON (s) replik:

Herr talman! Det får lyssnarna och tittarna avgöra. Det som vi verkligen gör är att slå vakt om *public service* och se till att där finns möjligheter.

Vi lever i en fri etermarknad i dag. Det var flera som köpte tillstånden, men de tillstånden köptes sedan upp av MTG och andra stora aktörer. Det var alltså en fri marknad när de såldes ut. Trots att de såldes för fantasibelopp var det en fri marknad. Sedan köptes de i sin tur upp så att det i dag i princip är två stora som agerar.

Som en motvikt har vi alltså *public service*. Det bara att se på lyssnar- och tittarsiffrorna. De sjunker när det gäller de privata stationerna. Folk är inte intresserade av att höra samma skvalmusik och samma reklam hela tiden. Däremot är de intresserade av att lyssna på Sveriges Radio och titta på Sveriges Television med den mångfald som faktiskt finns där och som vi socialdemokrater slår vakt om. Det har i längden visat sig hålla bäst på en marknad där det råder konkurrens.

Anf. 99 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Herr talman! Jag studsade till när Anders Bengtsson nämnde att han ansåg att Moderaterna och Folkpartiet var ensamma om att slå vakt om kommersiell radio i Sverige. Det är inte riktigt sant. Det är ett ganska falskt påstående.

För det första kan jag notera att Socialdemokraterna själva varit med om att fatta det beslut som godkänner och medger kommersiell reklamradio i till exempel lokalradion. Det finns många exempel på det. Det andra jag noterar är att varken Moderaterna eller Folkpartiet föreslagit nedläggning av *public service*. Vi har möjligen uttalat en strävan efter att få en lite smalare och vassare *public service*-tv och -radio som kan koncentrera sig på den typen av programinnehåll som de kommersiella krafterna inte kan klara. Det innebär naturligtvis också en viss bredd i programutbudet.

Det är alltså inte sant att vi vill avskaffa *public service*. Vi vill slå vakt om *public service*. Vi har till och med vänt oss mot det gamla mode-

rata förslaget att vi skulle sälja ut den ena av tv-kanalerna. Vi behåller gärna både TV 1 och TV 2 numera. Påståendet är alltså något ogrundat.

Anf. 100 ANDERS BENGTTSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det är så ogrundat. Henrik S Järrel säger att man slår vakt om *public service*, men det gör man inte. I retoriken säger man att man vill att den ska vara smalare, men vad är det i så fall som ska vara kvar i *public service*? Är det bara de absolut smalaste programmen? Är det enbart program på minoritetsspråken, som ju har ett väldigt begränsat antal tittare och lyssnare? Är det bara de som ska vara kvar, eller vad är det som ska vara kvar i *public service*? Ska inte *public service* få lov av konkurrera på marknaden även när det till exempel gäller de populära programmen? Ska inte *public service* få lov att sända Melodifestivalen och dokusåpor precis som alla de andra? Menar Henrik S Järrel att staten ska gå in och styra vad som ska sändas i *public service*, eller ska de få delta på den fria marknaden?

Anf. 101 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Herr talman! När vi talar om de smalare programkategorierna gäller det just samhällsprogram, program för språkliga minoriteter, utbildningsprogram, nyheter, teater. Vi tycker till exempel att man i betydligt större utsträckning bör transmitta föreställningar som ges på de kungliga scenerna, alltså Operan och Dramaten. Skattebetalare i såväl Ystad som Haparanda är ju med och betalar existensen av dem, men de får i väldigt liten grad del av dem. Sändningar från dessa nationalscener skulle kunna ökas inom *public service*-verksamheten. Det är exempel på vad *public service* bör ägna sig åt.

Jag vill emellertid säga till Anders Bengtsson att det vore fel om politikerna gick in och detaljgranskade. Vi måste ha ett förtroende för programmakarna, alltså att de – dock inom de ramar som vi ger – kan utforma ett programutbud som både är mångfaldigt och av god kvalitet. Där har *public service* ett stort ansvar. Det menar också jag. Men även de kommersiella kanalerna har ett ansvar, för om publiken försvinner från ett kommersiellt program så försvinner också intresset för att sända reklam kring programmet.

Anf. 102 ANDERS BENGTTSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tar det som ett löfte från Moderaterna och Henrik S Järrel att om det mot förmodan skulle bli regeringsskifte så kommer Moderaterna att slå vakt om *public service*. Vi kommer att få behålla alla tv-kanaler och alla radiokanaler inom *public service*. Det låter bra.

Public service är fantastiskt just för att man sänder både de smala och de breda programmen. Man sänder teater och konserter men även dokusåpor, Melodifestivalen och allt vad det är. Där finns allt detta. De privata kanalerna har mindre av det utbudet. De har mer av de populära programmen eftersom reklamköparna kräver det. Reklamköparna, som betalar hundratusentals kronor för varenda minut, kräver en maximal tittarandel för vissa program. Så är det. Därför är det viktigt att *public service* finns och att vi slår vakt om den modell som vi har i Sverige.

Anf. 103 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är intressant att Anders Bengtsson talar om vikten av *public service*. Då borde han också vara angelägen om att man ska kunna granska den på ett bra sätt, att se om den uppfyller sändningsvillkoren när det gäller saklighet, allsidighet och relevans. Det hade därför varit klädsamt om han instämt i kravet på en utvärdering av Granskningsnämndens roll.

Jag har en fråga vad gäller vår motion om DAB-radion. Tycker verkligen Anders Bengtsson att det är ett bra sätt att agera i förhållande till ett motionsyrkande att säga att det borde behandlas i ett annat sammanhang, utan att man skickar yrkandet vidare till det utskott som man påstår att det berör? Är det ett bra sätt att hantera ett motionsyrkande i konstitutionsutskottet, som borde vara väldigt noga med hur man hanterar de konstitutionella och formella reglerna?

Jag har också ett par andra frågor. Jag glömde att i mitt anförande nämna koncessionsavgifterna för de gamla tillstånden för kommersiell lokalradio. De ligger skyhögt över de nya tillstånden på 40 000. Det finns exempel på 1,4 miljoner. I Digitalradiokommitténs betänkande hade man gjort en koppling med den här utvecklingen för att successivt få ned kostnaderna för de gamla tillstånden. Vad är på gång där? Man måste på något sätt lösa den problematiken.

Jag skulle även vilja fråga vad Anders Bengtsson har emot en förstärkt valfrihet för dem som är inlåsta i kabelnätssammanhangen.

Anf. 104 ANDERS BENGTSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller utskottets behandling av olika motioner tycker jag att det är bättre att Ingvar Svensson i så fall tar upp frågan om dagordningen och turordningen i utskottet med den moderate ordföranden Göran Lennmarker.

Ingvar frågade om inlåsningsen i kabelnät och så vidare. Det som regeringens skrivelse säger är att man ska avvakta och följa den tekniska utvecklingen. Det har ju hänt oerhört mycket vad gäller den tekniska utvecklingen bara på de senaste tre fyra åren. Man vill inte låsa fast sig i någon teknik. Ingen kan i dag säga exakt vilken teknik som är den bästa när det gäller radiosändningar, och därför följer man marknaden och teknikutvecklingen. Det är vad regeringen säger. Vi låser inte fast oss vare sig i det ena eller det andra, utan snarare öppnar vi upp för möjligheterna.

Jag tycker att det är en bra skrivelse, och jag tycker också att det är bra att man inte låser fast sig vid DAB-tekniken eller någon annan teknik. Regeringen har sagt att man kommer att följa utvecklingen. Man går inte nu in och är klåfingrig, men om det behövs politiska beslut återkommer regeringen i så fall ganska snart.

Anf. 105 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra att Anders Bengtsson nu inte vill ställa upp på den majoritetstext som står utan skyller på Göran Lennmarker. Det är mycket intressant att konstatera.

Sedan missuppfattade nog Anders Bengtsson mig när det gällde det här med valfriheten för konsumenten. Det handlade inte om radion utan om våra motionskrav när det gäller konsumentens möjligheter att välja

tv-utbud. När man i dag sitter i ett hyreshus eller en bostadsrätt kan man vara inlåst i en kabelnätssituation där man inte kan sätta upp en parabol eller få in det digitala marknätet helt enkelt därför att man inte har tillgång till signalen. Vad jag menar är att man borde få till stånd en valfrihet för konsumenterna, så att de kan välja vilken operatör de vill. Jag skulle gärna vilja höra Anders Bengtsson utveckla detta. Det handlade alltså inte om radion i den delen.

Sedan fick jag inget svar på en fråga. Jag kan upprepa den. Det gäller de gamla lokalradiotillstånden, som är väldigt kostsamma för dem som har dem. Frågan är om det inte egentligen handlar om stora förluster som de har gått igenom under alla de här åren. För de nya tillstånden betalar man 40 000 per år. Jag upprepar då vad jag sade tidigare. I kommittén när det gäller den digitala radions framtid hittade man en lösning, så att man så småningom skulle kunna trappa ned de här koncessionsavgifterna för de gamla tillstånden. Jag skulle gärna vilja veta om regeringen och Socialdemokraterna tänker göra någonting åt de här stora orättvisorna.

Anf. 106 ANDERS BENGTSSON (s) replik:

Herr talman! De här stora orättvisorna grundades faktiskt när tillstånden auktionerades ut för 10–15 år sedan, när de här privata radioaktörerna fick köpa tillstånden till fantasipriser. Det är förklaringen till att det är så stora skillnader och till att en del radiostationer tyvärr har gått i konkurs och en del andra radiostationer har blivit uppköpta av, som jag sade tidigare i min replik, ett par stora aktörer. Detta är ju redan grundlagt. Vi kan inte gå in och ändra de tillstånden eller de avtalen. Det är avtal som de har köpt och som staten har knutit med de här bolagen.

Anf. 107 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Det här utvecklade sig till en ganska bred eller i alla fall spretig *public service*-debatt, och det illustrerar väl det problem som finns med gränsdragningen i de här frågorna. Vissa *public service*-frågor som handlar om tillstånd, framför allt, ligger på konstitutionsutskottet medan andra ligger på kulturutskottet. Det kan kanske också finnas en och annan fråga som ligger nära näringsutskottet eller trafikutskottet. Och det är väl bakgrunden till den hänvisning som vi gör i betänkandet till den kommande *public service*-propositionen, och debatten med anledning av den, där ett antal av de frågor som vi nu har snuddat vid kan behandlas på ett bättre sätt. Jag tycker inte att det är något konstigt med det.

Men för säkerhets skull får jag väl för protokollet och åhörarna slå fast att Vänsterpartiet tillhör den delgrupp av partier som inte bara säger sig slå vakt om *public service* utan också gör det i politisk handling. Jag tror alltså att den moderata linjen, som nu ska uppfattas som ett stöd för *public service*, i realiteten är ett undergrävande av *public service*-idén, det här med smalare och vassare. Det blir möjligtvis smalare, men jag tvivlar på att det blir så mycket vassare. Man måste ge möjlighet för *public service* att vara en bred kanal för program av olika slag.

Det här betänkandet är lite mer smalt. Det handlar om regeringens skrivelse och om DAB-radion och sådant, men det illustrerar ett problem som Bargholtz var inne på. Det gäller teknikutveckling, hur man förhåller sig till den med de politiska besluten när den tekniska utvecklingen

går ganska snabbt. Och modeordet, eller vad man ska kalla det, som man tar till är ”teknikneutralitet”. Helena och jag har diskuterat det här tidigare. Det låter som en lösning på problemet. Man har en lagstiftning där man inte bryr sig om vilken teknik vi använder. Det är bara det att det inte riktigt fungerar. Det är snarare så att vi måste utforma lagstiftning, regler och politik som anpassas till den tekniska utvecklingen och de förändrade förutsättningar som ny teknik ibland leder till. Det som vi kallar teknikneutralitet är ofta snarast teknikanpassning eller teknikflexibilitet eller någonting i den stilen. Det var bara en allmän reflexion kring detta begrepp.

Det enda yrkande som jag har uppfattat vid sidan av yrkandet om bifall till utskottets förslag gäller reservation 1, och Kristdemokraterna sparkar väl med denna välriktade reservation in en ganska öppen dörr. Vi ska titta på vad vi faktiskt säger om detta. Kristdemokraterna vill att regeringen ska återkomma med besked om hur den avser att komma till rätta med problem som gäller frekvensfrågan. Tittar vi då i skrivelsen, vilket utskottet har gjort, ser vi att regeringen avser att noga följa utvecklingen och återkomma i frågan om digital distribution av radio i den mån det krävs politiska beslut eller ställningstaganden samt att ge Radio- och TV-verket i uppdrag att ta fram underlag för en löpande bedömning av utvecklingen av olika tekniker för distribution av radio.

Såvitt jag begriper är detta att tillgodose Kristdemokraternas yrkande. Därför menar jag att det är helt obehövt att bifalla detta. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Anf. 108 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Mats Einarsson. Den ena gäller *public service*. Mats Einarsson talar varmt om *public service*, och vi är överens om att *public service* som begrepp är bra. Men vad jag tog upp i mitt anförande var den ökade politiseringen av *public service*. Och jag vill gärna höra hur Mats Einarsson anser att *public service* ska vara utformad. Ska det vara ett starkt politiskt inflytande över det, eller ska det vara, som Folkpartiet är inne på, en typ av fonder där man kan söka pengar för olika *public service*-ändamål?

Den andra frågan gäller det som Mats Einarsson sade när det gällde den teknikneutrala lagstiftningen. Vi vill ju ha en sådan från Folkpartiets sida. En ny integrerad teknikneutral lagstiftning på telekommunikationens och rundradions område behövs, också med tanke på den stora mångfalden av tekniska lösningar för att skicka information. Då vill jag också höra hur Mats Einarsson ser på detta, om det ska vara en mängd olika lagar, till exempel om man skickar via kabel eller radiosignaler. Anser Mats Einarsson att det är omöjligt att samordna och få en mer enhetlig lagstiftning?

Anf. 109 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att ifrågasätta om det är någon ökad politisering som vi ser. Jag vet att det påstås i debatten från högerhåll ibland, men jag kan inte riktigt sätta fingret på vari denna politisering skulle bestå.

När det gäller principfrågan kan jag säga: Om man med detta begrepp menar politisk styrning av programinnehåll eller någonting i närheten av

det är jag definitivt inte någon anhängare av någon ökad politisering. Det är inte politikernas, folkvaldas, riksdagens roll i förhållande till *public service*. Däremot är jag för en politisering i den begränsade meningen att vi har ett politiskt ansvar för att se till att *public service* har goda förutsättningar till en god programverksamhet. Och lägger man det innehållet i begreppet ser jag absolut inte några problem med detta. Det brukar ibland också kallas demokrati.

Sedan gällde det teknikneutralitet. Jag ville bara peka på en svårighet. Det är naturligtvis bra att sträva efter teknikneutralitet eller rättare sagt efter en lagstiftning som inte blir föråldrad på grund av den tekniska utvecklingen. Men jag har i något fall i utredningssammanhang tittat på just teknikneutralitet i förhållande till yttrandefrihetsgrundlag och sådana saker. Och det visar sig att ju mer man tittar på saken desto mer komplicerat blir det. Det är inte så att man löser problem enkelt genom att lansera begreppet "teknikneutralitet", utan det är ibland en ganska komplicerad materia att hantera. Och jag har definitivt inte några färdiga lösningar på hur långt man kan komma i den vägen.

Anf. 110 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! När det gäller *public service* låter det som om Mats Einarsson och jag ändå har samma grundläggande inställning, att det inte bör vara ett genompolitiserat begrepp utan att det är någonting annat. Och vi från Folkpartiet har ju, som jag nämnde tidigare, tankar om att det ska finnas fonder som man kan söka pengar ur för egentligen vilket programföretag man vill arbeta för, men det ska vara *public service*-inslag.

När det gäller den teknikneutrala lagstiftningen låter det på Mats Einarsson som att han inte är så intresserad av att försöka se om man skulle kunna komma närmare en sådan. Eftersom den tekniska utvecklingen går så snabbt kan jag också inse att det kan vara problem att hitta en totalt neutral lagstiftning. Men syftet måste ändå vara att man kan täcka in så att människor som arbetar med olika medier vet att det är en lagstiftning som gäller.

Anf. 111 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Först vad gäller Folkpartiets skisserade fonder får jag nog faktiskt lämna återbud. Jag har inte satt mig in i förslaget och kan inte ge något bestämt besked om hur vi ser på det från Vänsterpartiets sida. Det finns andra i partiet som kan det här betydligt bättre, och de har säkert svar på frågorna.

När det gäller teknikfrågan är vi väl ganska överens. Det jag sade från talarstolen var inte menat som någon direkt polemik mot Folkpartiet, utan det var mer ett ödmjukt påpekande om att detta inte alltid är så lätt som det låter från talarstolen.

Anf. 112 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Med anledning av den diskussion som Mats Einarsson nu har haft med Helena Bargholtz skulle jag vilja fråga: Hur vill Mats Einarsson garantera att *public service*-företagen lever upp till sändningsvillkoren? Det är en ganska intressant frågeställning.

När det gäller vår reservation var det intressant att Mats Einarsson lyfte upp en liten del av den och sedan kritiserade den sönder och sam-

man. Det är ju en intressant debatteknik att inte ta med helheten. Jag kan hålla med om att detta att återkomma till riksdagen inte var världens höjdare i den här reservationen. Men substansen ligger egentligen i det som kommer sedan, nämligen att andra olyckliga konsekvenser är att Sveriges Radio får svårt att leva upp till och bygga vidare på den nuvarande nivån i fråga om sändningar till minoriteter och andra särskilda grupper. Det är därför viktigt att det arbetas för en lösning som gör att dessa sändningar kan fortsätta i det marksända digitala tv-nätet. Vi tar också upp problematiken med den kommersiella radion och även med den kommersiella radion med nationella sändningar. Det var ytterligare substans, så frågan är om man så enkelt kan avvisa reservationen.

Anf. 113 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, det kan man säkert inte göra. Det var säkert alldeles för lättvindigt från min sida.

Jag menar att de problem som reservationen tar upp åtminstone delvis är reella problem som man måste ha ögonen på. Men jag är ganska trygg för tillfället med att man faktiskt följer de här sakerna på ett rimligt sätt. Därför tyckte jag inte att det fanns anledning att nu göra ett särskilt tillkännagivande från riksdagen om detta.

Hur garantera god *public service*? Det är ett ganska stort beting att försöka klara av att svara på det på 1 minut och 19 sekunder. Det tror jag inte att jag riktigt klarar av. Jag hade inte förberett mig för en allmän *public service*-debatt. Men några allmänna ord går väl att säga.

Som jag var inne på tidigare tror jag inte på idén att man ska renodla *public service* i den meningen att *public service* enbart eller huvudsakligen ska syssla med programverksamhet som de kommersiella kanalerna inte finner tillräckligt lönsamma. Jag tror tvärtom att för att *public service* ska ge både tillgång till så kallade smala program och program med hög kvalitet för en bred publik måste man ha möjlighet att verka på hela området för tv-produktion, inklusive dokusåpor, även om jag inte tror att antalet dokusåpor är någon bra mätare på den kulturella nivån i landet. Men även *public service*-tv och -radio måste ha möjlighet att ha ett mycket brett programutbud för att kunna hålla kvaliteten på alla områden.

Anf. 114 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var en intressant diskussion som Mats Einarsson kom in på i slutet. Men han missuppfattade min frågeställning, för jag frågade hur man garanterar sändningsvillkoren. Det som han var inne på handlade mer om vad kulturutskottet ska syssla med, medan garantierna för att säkerställa sändningsvillkoren ligger på konstitutionsutskottets område, dels i medielagstiftningen, dels när det gäller Granskningsnämndens arbete. Det var dessa korrigeringsmekanismer som jag funderade över om han hade några synpunkter på.

Det hade väl inte varit så hemskt farligt att ge regeringen en puff när det gäller att använda det marksända digitala tv-nätet även för radiosändningar eftersom det finns ett utrymme för det. Jag har ett antal boxar hemma. I den gamla boxen fanns inte den möjligheten, men med de nya boxarna ser man när man går in på menyerna att man faktiskt också ska kunna ta emot radiosändningar, men de finns inte där. Det hade ju varit

väldigt bra. Problemet är att den flexibiliteten inte finns i mottagningen. Men för dem som ändå har det här systemet vore det en klar fördel att i samma system kunna ta emot ett antal radiokanaler. Jag förstår inte varför inte utskottet kunde göra ett allmänt uttalande. Man behövde inte göra ett tillkännagivande, men man tar över huvud taget inte upp substansfrågan.

Anf. 115 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag missuppfattade frågan från Ingvar Svensson.

Jag tror – jag ska uttrycka mig försiktigt, för detta är inte mitt huvudområde – att vi i dag har möjligheter genom Granskningsnämnden och på annat sätt att tillse och följa hur sändningsvillkoren följs. Går det att visa på att jag har fel i detta är jag definitivt öppen för att titta på vad som kan göras, men för närvarande ser jag inte något sådant behov.

Tillkännagivande – nej, himlen faller inte ned om riksdagen gör ett tillkännagivande i den här frågan. Men jag tycker rent allmänt att riksdagen bör ransonera sina tillkännagivanden till sådana frågor där det faktiskt finns anledning att korrigera regeringens linje, och det tycker jag inte att det finns här.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

*Tillämpningen
i Sverige av
den europeiska
arresteringsordern*

9 § Tillämpningen i Sverige av den europeiska arresteringsordern

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU15
Tillämpningen i Sverige av den europeiska arresteringsordern (skr. 2005/06:62).

Anf. 116 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Vi har som enda parti skrivit två reservationer när det gäller den europeiska arresteringsordern, och jag ber att få yrka bifall till reservation nr 2.

Det som den reservation som jag yrkar bifall till i första hand handlar om är tillkomsten. Vi har diskuterat detta i kammaren vid många tillfällen, då vi anser att det är olyckligt att vi fattar lagstiftningsbeslut utan att vi har klart för oss vilka följdlagstiftningar som de för med sig. Det här är något som vi har pratat om många gånger. Tillkomsten av det här går hastigt och saknar förutsägbarhet. Det känns speciellt tråkigt när det gäller den här typen av lagstiftning som vi vet egentligen inte handlar om en permanent stabil lagstiftning utan handlar om en glidande process.

I och med att Europeiska unionen utökas tillkommer flera medlemsstater som naturligtvis har möjligheter att vara med och påverka, och det förs en debatt och en diskussion. Vi vet liksom inte riktigt var vi kommer att hamna i detta. Och bristen på möjlighet att omförhandla detta tycker jag känns besvärande.

När det gäller den specifika europeiska arresteringsordern har jag och Vänstern i ett särskilt yttrande pekat på just det olyckliga i att ett 15–16-årigt barn kan överlämnas till ett annat land för lagföring för ett brott som inte ens är något brott i Sverige. Vi har ju delvis avskaffat den dubbla straffbarheten.

Jag tycker att det här känns olyckligt. Mitt yrkande i motionen är att vi ska se över den här delen, och det tror jag att vi naturligtvis konsekvent måste göra även i framtiden. Vårt EU-medlemskap handlar nämligen inte om, som Carl Bildt så retoriskt lyckades formulera det, ett innanförskap eller ett utanförskap. Det handlar snarare om hur och i vilken del vi samverkar och på vilket sätt vi kan påverka de avtal som vi sluter med alla de övriga europeiska medlemsstaterna.

Anf. 117 JOE FRANS (s):

Fru talman! Låt mig inleda med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på de två reservationer som finns till betänkandet.

Jag ska inte föra någon debatt om Sveriges EU-politik eller om huruvida vi ska ha ett EU-samarbete. Låt mig bara konstatera att vi har fört diskussioner i kammaren om arresteringsordern. Vi har gått över argumenten åtskilliga gånger, och vi har då sagt ja till denna arresteringsorder. Det här handlar om hur tillämpningen ser ut. Låt mig bara konstatera att här finns ett mervärde för oss i det europeiska samarbetet.

Sammanlagt har 32 personer överlämnats för lagföring till Sverige under den aktuella tidsperiod som det här gäller. Från Sverige har två fall överlämnats eller vägrats att överlämnas. Jag nämner detta därför att det visar en poäng. Det visar att det finns vägransgrunder som Sverige tillämpar. Det är viktigt. Det är viktigt att vi inser att vi inte bara hur som helst överlämnar personer utan egen rättslig prövning i Sverige. Det är också viktigt att iakttäta det faktum att vi har fått bra utfall av detta. Vi har kunnat få tag i människor som annars skulle ha sluppit undan rättvisan. Det är bra.

Egentligen är det här helt okomplicerat. Vi känner till Miljöpartiets argument, och jag ska inte ta upp kammarens tid med att upprepa de argument som både Miljöpartiet och en stor majoritet i riksdagen har sagt ja till. Vi har gått över detta om och om igen, så det finns nog ingen anledning att göra det ännu en gång. Låt mig bara konstatera att det här ger ett mervärde till vårt europeiska samarbete. Låt mig också konstatera att det europeiska samarbetet stärks och fördjupas. För den som inte vill vara med och som vill stå vid sidan är det lätt att hela tiden hitta på saker och ting som man gnäller och pratar om.

Men för oss är det viktigare att se det mervärde som samarbetet ger. Och det här samarbetet är bra för Sverige. Det har hjälpt oss, och det kommer att hjälpa oss, och jag tycker att vi även i fortsättningen ska se till att det rättsliga samarbetet fördjupas på det område som vi tror oss veta kan hjälpa oss i arbetet med effektiv brottsbekämpning.

Anf. 118 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Självfallet måste det kunna ske ett överlämnande av brottslingar mellan rättsstater, Joe Frans. Det har vi aldrig motsatt oss. Jag tror att det är väldigt viktigt.

Men jag tror att du onekligen har gått på det som jag sist nämnde om utanförskap eller innanförskap. Det handlar inte om antingen—eller, utan det handlar om hur. Jag underströk särskilt i mitt framförande förutsägbarheten av denna arresteringsorder. Det är där jag tycker att det är av vikt att vi är noga med att se hur detta används och hur det tillämpas. Det får inte bli något slags uppgivenhet.

Hur ställer du dig till den delvis avskaffade dubbla straffbarheten om vi till exempel får ett brott som förs in på listan för vilket vi inte har någon straffbarhet? Det kan ju leda till konflikter och problem.

Anf. 119 JOE FRANS (s) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Leif Björnlod inte motsätter sig att vi ska överföra folk som har gjort fel och som får bli överlämnade till rättvisan.

Du pratar om ”hur”. Men du glömmer att tala om att redan innan tillämpningen av arresteringsordern kom hade vi en mekanism som gjorde det möjligt att överföra folk. Det kan du inte på något sätt vägra att inse eller erkänna.

Det handlar om att vi har kommit överens om att göra detta på ett mer effektivt sätt. Vi ska underlätta och göra det hela smidigare. Vi ska se till att det går bättre för oss i kampen mot den internationella brottsligheten. Både du och jag vet att i dag är brottslingarna så internationellt organiserade att de utnyttjar minsta lilla svaghet i vår brottsbekämpning. Om de vet att vi samarbetar så kommer de inte att utnyttja detta. Vi har fått ett bättre, effektivare samarbete på området. Det kan du inte vägra att erkänna.

Det handlar inte om ”hur”. Du får nog erkänna det faktum att du vill ha möjlighet att demonstrera ditt ogillande av vårt EU-samarbete.

Anf. 120 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Nej, det vore att förenkla det hela. Jag underströk ju att det fanns tidigare utlämningsavtal. Sverige har utlämningsavtal även med andra länder, utanför EU. Då har vi möjligheter att sätta upp villkor och att pröva det hela. Det gör vi visserligen också i det här, men jag lyfter upp fingret och varnar för detta: Vart är vi på väg? Vilka möjligheter har vi att omförhandla avtalen när det gäller utlämning om andra länder för upp brott på listan som inte vi kan acceptera?

Vi har en viss möjlighet till vägransgrunder; jag känner väl till dem. Men det finns en passivitet och en uppgivenhet från svensk sida där man säger: Javisst, nu har vi antagit rambesluten och nu måste vi följa detta till punkt och pricka. Det är där jag sätter upp mitt finger, varnar och säger att här måste vi ha möjligheter att ha våra egna värderingar som ger en vägransgrund som kanske inte finns bland de vägransgrunder som finns angivna.

Det handlar till exempel, och framför allt, om brott som inte är brott i dag men som kan klassificeras som brott i andra länder. Det kan till exempel handla om abort. Det är *en* fråga, men den är inte riktigt aktuell. Däremot finns det olika politiska verksamheter som kan klassas som brott i andra länder men som inte gör det här. Det är för att slå vakt om den demokratiska möjligheten.

Anf. 121 JOE FRANS (s) replik:
Fru talman! Leif Björnlod erkänner att det finns vägransgrunder.

Prot. 2005/06:97
29 mars

(LEIF BJÖRNLOD (mp): Javisst gör det det!)

Du erkänner också att det handlar om allvarliga brott.

(LEIF BJÖRNLOD (mp): Det gör det oftast.)

*Tillämpningen
i Sverige av
den europeiska
arresteringsordern*

Du vet mycket väl att det här i allt väsentligt är ett mellanstatligt samarbete. Eftersom detta samarbete är ömsesidigt och bygger på en mellanstatlig förhandling har Sverige lika stora möjligheter som vilken annan medlemsstat som helst att säga nej om det kommer upp nya saker som vi inte vill ha.

Vi är inte passiva – långt därifrån! Vi är aktiva. Det är därför vi vill gå vidare och fördjupa det samarbete som gör att vi blir effektivare mot brottslingarna. Det handlar om att vi ska komma åt folk som exporterar narkotika och på ett synligt sätt drar in våra ungdomar på en brottslig bana. Det handlar om människohandel – *trafficking*. Det är den typen av brott det gäller. Det handlar inte om småbrott. Det handlar inte om ficktjuvar. Det handlar inte om människor som står på Centralen och stjälar från resenärer. Det handlar om internationella, mycket elaka brottslingar. Dem vill vi gå efter. Vi är inte passiva; vi är i allt väsentligt mycket aktiva. Miljöpartiet vill att vi ska vara passiva. Men i det här fallet ska vi inte alls vara det – tvärtom.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

10 § Våldsbrott och våldsoffer

*Våldsbrott och
våldsoffer*

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU18
Våldsbrott och våldsoffer.

Anf. 122 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1. Vi står givetvis bakom alla övriga 23 moderata reservationer och det särskilda yttrandet.

Verklig frihet och verklig trygghet får man inte genom en avi från a-kassan, socialkontoret eller Försäkringskassan. Trygghet uppnår man inte genom att ta ett friår från arbetet och göra något annat. Trygghet är något helt annat, något djupare och mycket viktigare.

Det finns en amerikansk psykolog, Abraham Maslow, som har lagt fram en mycket känd teori om den så kallade behovstrappan för att förklara människors behov och motivation. Den bygger på en utvecklings-trappa där det finns olika behov på varje steg. Först när behoven på ett trappsteg är uppfyllda kan man gå vidare som individ och nå högre mål och allra ytterst meningen med sitt eget liv, någon form av självförverkligande.

Det första trappsteget rymmer de primära fysiska behoven som mat, värme och sömn. Om inte de behoven är uppfyllda kommer hela människans tid att tas i anspråk för att jaga efter mat och värme. När en individ har uppnått de första behoven kommer hon att gå vidare till steg nr 2 som är trygghetsbehoven. Man måste känna sig trygg och säker för att överleva. Man måste kunna skydda sig och känna sig fredad. Först när människan gör detta har hon möjlighet att gå vidare. Stenåldersmänniskorna hade aldrig överlevt om de inte hade haft förmåga att känna rädsla när de var hotade och kunnat fly eller strida. De hade inte överlevt, och då hade inte människoarten heller kunnat utvecklas.

Det finns ytterligare steg i den här trappan som sociala behov, att känna gemenskap, att ha ett arbete eller att ha en familj till exempel, och att få kontroll över sitt liv och klara sin försörjning.

Fru talman! Man kan fråga sig vad detta har med våldsbrott och brottsoffer att göra. Jo, till skillnad mot förr har samhället i dag påtagit sig ett ansvar att skydda individen mot faror. Vi behöver inte längre fly eller kriga själva mot dem som anfaller oss. Samhället ska se till att vi inte blir utsatta för övergrepp mot vår person eller mot vår egendom. Till skillnad mot förr är det samhällets skyldighet att skipa rättvisa, att ställa brottslingar inför rätta och utdöma rättmätiga straff.

Fru talman! Vi medborgare måste kunna känna oss trygga och förlita oss på att samhället och staten är starka och förmår skydda oss från att bli utsatta för brott. Visserligen måste vi själva också ta ett visst ansvar och inte bete oss dumdristigt, men ytterst är det faktiskt samhällets skyldighet att skydda medborgarna från brott.

Där menar vi moderater att staten har misslyckats. Tolv år av socialdemokratiskt styre har i stället resulterat i att våldet har ökat i samhället. Och det fortsätter att öka, och därmed antalet brottsoffer som vi ska diskutera i dag. Människor är mer otrygga i dag, och de får sin frihet begränsad. Det är väldigt många som inte vågar delta i nöjeslivet, i samhällslivet eller i det politiska livet och som väljer att vara hemma i stället. Framför allt vittnar många äldre om att de inte vågar gå ut när det blivit mörkt. Det tycker vi moderater inte är acceptabelt.

Allra värst drabbas de med små resurser som inte har så många egna val att göra, de som saknar en gemenskap genom att de inte har ett arbete att gå till och kanske ingen familj. Funktionshindrade, ensamma, äldre, barn och unga, kvinnor och människor med annan etnisk bakgrund drabbas hårdast av Socialdemokraternas totala misslyckande när det gäller att förhindra brott och framför allt våldsbrott.

Socialdemokraterna har i stället för att leverera trygghet och säkerhet erbjudit ett fortsatt utanförskap och åtgärder som friår och bidrag. Det tycker inte vi är rimligt. Det är inte heller rimligt om man ställer det i relation till den här trygghetstrappan. Först när man har uppnått de grundläggande behoven kan man klättra vidare.

Vi menar att det finns väldigt mycket att göra. Jag tänkte ta upp några frågor i det här betänkandet där vi moderater vill mer än Socialdemokraterna. Jag tänkte fokusera på barn som brottsoffer. De är allra mest sårbara och mest utsatta. Det är barnen vi ska skydda från brott. Ingen i den här kammaren, och ingen över huvud taget, vill att barn någonsin ska bli svikna av en vuxen och utsatta för övergrepp. När det ändå sker är utomordentligt viktigt att allt som kan göras görs för att minimera skadorna

hos det drabbade barnet. Därför vill vi moderater ge barnen vårt reservationslösa stöd.

Vi menar att brott mot barn ska utredas vid specialistenheter som ska finnas i hela Sverige, så kallade barnrättscentrum eller barnahus. Där ska det finnas samlad expertis från socialkontoret, polisen, rättsläkare, åklagare och så vidare för att barnet ska få bästa möjliga stöd och rehabilitering samt för att säkerställa att den som har gjort det här brottet mot barnet verkligen ska bli ställd inför rätta. Det är också viktigt att barnet omfattas av de regler som gäller skadestånd. Man ska kunna få skadestånd från den gärningsman som har utsatt barnet för ett brott. När en domstol utdömer ett faktiskt skadestånd ska brottsoffret också få detta, och det ska inte minskas genom ett beslut av en myndighet som ofta sker av Brottsoffermyndigheten.

Vi vill också att handläggningstiderna hos polis och åklagare ska kortas väsentligt, särskilt när det gäller barnärenden. I dag finns det en regel i förundersökningskungörelsen § 2 a. Den beskriver att det ska ske en särskilt skyndsam utredning när det gäller barn som är utsatta för brott om det är ett brott mot barnets liv, hälsa, frihet eller frid och om brottet har mer än sex månaders fängelse i straffskalan. Då ska förundersökningen vara avslutad så snabbt det bara går och maximalt inom tre månader. Dessvärre hålls inte den regeln av en mängd olika skäl. Vi menar att man måste ta itu med det. Man räknar också de här tre månaderna från det att polisen har en skäligen misstänkt person. Anmälan kan ligga i polisen korgar eller högar ett bra tag innan man delger skäligen misstanke till någon. I själva verket kan det röra sig om ett halvår eller ännu längre tid. Vi menar att det är viktigt att det går snabbt från det att anmälan görs. Först när barnet har kommit ur den processen kan man ta itu med rehabilitering och vård så att man minimerar skadorna så mycket som möjligt.

Även kvinnor som har utsatts för våld och hot av någon som de har haft eller har en relation med är en särskilt utsatt grupp brottsoffer. Det beror på att kvinnan i det här fallet har blivit utsatt för brott i sitt eget hem av en person som hon har litat på och haft förtroende för. För att förebygga att det ska behöva fortsätta ske i den omfattning som sker i dag är det viktigt att veta mer om brottets orsaker och vad det är som har drivit gärningsmannen att begå våld mot en kvinna som han kanske har älskat någon gång. Därför vill vi moderater satsa mer på forskning.

Vi vill också utvärdera kvinnofridsreformen. Vi är mycket missnöjda med att den som är dömd för våld mot kvinnor kan få ett straff i frihet. Vi vill att grundregeln ska vara att om man har gjort sig skyldig till våld mot en kvinna eller grov kvinnofridskränkning ska fängelse vara den naturliga påföljden. Det är inte rimligt att man får villkorlig dom och samhällstjänst om man har misshandlat någon eller upprepade gånger utsatt någon för hot. Man får kanske kratta löv eller jobba inom Röda Korset. Vad är det för straff för den typen av brott?

Vi moderater har också sagt tidigare att vi vill att hela straffskalan ska utnyttjas så att ett brott av normalgraden ska ge ett straff i mitten av straffskalan. När det gäller grov kvinnofridskränkning skulle det innebära att i stället för som i dag, att man kan vara ute i samhället och avtjäna straffet, kan man faktiskt få maximalt upp till sex års fängelse för det brottet. Då är det inte rimligt att påföljden blir villkorlig dom.

Prot. 2005/06:97
29 mars

*Våldsbrott och
våldsoffer*

De som är utsatta för våldsbrott behöver mycket mer stöd och hjälp. Därför föreslår vi att dessa brottsoffer får ett eget juridiskt stöd i form av ett målsägarbiträde och att det finns en brottsofferhandläggare dygnet runt hos polisen i hela Sverige.

De ideella föreningarna gör ett väldigt bra arbete, men kvinnojourer och brottsoffersjourer varken ska eller kan ersätta stödet från samhället. Särskilt utsatta brottsoffer som barn, funktionshindrade och kvinnor kan ibland ha svårt att få sina behov tillgodosedda. Det gäller särskilt dem som lider av en psykisk sjukdom och kanske också är missbrukare. De har i dag väldigt svårt att få stöd av kvinnojourer till exempel.

Vi vill alltså att vi ska förebygga våldsbrott genom mer kunskap och forskning. Vi ska fokusera mer på brottsoffer och ge offer för våldsbrott ett eget målsägarbiträde. Vi ska satsa på brottsofferstöd dygnet runt hos polisen. Vi ska sätta kvinnohemshandlare i fängelse och kombinera besöksförbud med fotboja. Vi vill att fler kvinnofredsbrott ska gå till åtal. Vi vill särskilt se till barnen som brottsoffer genom att ge dem mer stöd och genom att det ska gå snabbare i processen. Vi vill att unga brottsoffer får bättre stöd i dag genom att man inrättar stödcentrum på fler platser i Sverige. Polisen måste också bli bättre på att göra hot- och riskbedömningar så att man kan minimera och förebygga brott.

Fru talman! När det händer som inte fick hända, det värsta scenariot, när en kvinna blir dödad av sin man eller sambo, är det ofta ett led i en lång serie av trakasserier, hot och misshandel som kan ha pågått i årtal. Ändå slutade det med den yttersta kränkningen av dem alla. Då menar vi tillsammans med alliansen att samhället måste göra en "haveriutredning" och gemensamt ta reda på: Vad var det som gick snett? Hur kunde det ske? Hur kan vi förebygga genom att arbeta tillsammans? Vem hade kunnat göra vad?

Vi vill, till skillnad mot majoriteten, att fall av dödligt kvinnovåld från en närstående ska följas upp i en "haverikommission". Först när vi lär oss av det som har gått fel kan vi förändra och förbättra oss. Först då kanske myndigheterna genom samarbete kan förebygga fall av onödigt och tragiskt våld.

Slutligen: Det femte och sista steget i den behovstrappa jag nämnde i början brukar man benämna självförverkligande. Först när de grundläggande behoven är tillfredsställda kan vi rikta in oss på att tillvarata våra egna förmågor och drömmar, vår egen mening med vårt eget liv, att göra det man längtat efter och försöka skapa ett så bra och värdefullt liv som möjligt.

Anf. 123 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! I dag har vi en debatt om brottsoffer och våldsbrott, och det är en fråga som handlar om liv och död, om sorg och om smärta. År 2004, som är det sista året jag har statistik för, avled över 150 personer på grund av brott. Många överlever våld, men de får tydliga fysiska skador. De fysiska skadorna klarar sjukvården ofta rätt bra, och de lindras med åren. Men psykiska problem och den rädsla som uppkommer av att ha blivit utsatt dröjer sig ofta kvar mycket längre och kan fullständigt förändra personers liv.

Alla våldsbrott är allvarliga. De ökar i antal, och den utvecklingen måste vi sätta stopp för.

I dag tänkte jag särskilt fokusera på brott där offren haft en nära relation, och det handlar främst om brott mot kvinnor och barn. Men mycket av det jag kommer att säga gäller förstås för alla typer av brott.

Det viktigaste som vi har att göra är att se till att fler anmälda brott leder till fällande domar. Det är på det sättet som samhället sätter gränser och tydligt visar vad som är rätt och fel. För att lyckas med detta krävs ett antal saker. Det är att rättsprocessen har gått snabbt, att rättsväsendet har kapacitet och kunskap att ta hand om ärendena på bästa sätt och att brottsoffren känner sig trygga under hela processen. I dag finns det brister på alla dessa tre områden.

Först är det att rättsprocesser måste gå snabbt, och snabbare än i dag. Rättsprocessen är en mycket farlig tid för en person som utsatts för brott av en närstående. Vi vet att polisanmälan kan innebära en tydligt ökad risk. Därför vill vi i Folkpartiet att just handläggningstider för ärenden som gäller våld i nära relationer ska kortas. När det gäller barn är det viktigt med en snabb process, eftersom vi vet att ett utdraget förlopp kan vara mycket skadligt för deras utveckling.

Jag kan bara instämma i det Hillevi Engström sade, att i dag har vi en gräns för hur lång tid förundersökningarna ska få ta, men hela handläggningen från anmälan till det att åtal väcks kan ta betydligt längre tid. Dessutom borde det införas en gräns för hur lång tid det får ta innan domstolarna tar upp ett mål.

Den andra saken är att det krävs kunskap och kompetens i de rättsliga myndigheterna. Jag vill ge några uppgifter som visar att situationen i dag inte är tillfredsställande.

År 2004 polisanmälde över 2 000 kvinnor att de blivit utsatta för grov kvinnofridskränkning. Det ledde till att 800 personer blev misstänkta, och 269 fall gick till lagföring. Det betyder att ungefär 13 % av anmälningarna gick till rättegång. Lagföringen för mål där barn blivit utsatta för misshandel och sexualbrott ligger också på mellan 10 och 20 %.

Den låga graden beror på okunskap, bland annat. Det finns tydliga skillnader i lagföring mellan åklagare och mellan distrikt. För att göra någonting åt det här kom åklagarna till vårt utskott och bad att få ökade resurser för att genomföra utbildning, men de fick nej från majoriteten.

För att brottsoffer ska kunna känna sig trygga måste polisen arbeta mycket mer strukturerat än den gör i dag. Jag har varit i kontakt med polisen i Kalmar län, där de jobbar med en riskbedömningsmodell som heter SARA. Den här modellen har varit mycket framgångsrik och bör spridas i hela landet. Det handlar om att polisen i samband med en polisanmälan gör en riskbedömning byggd på vetenskaplig grund. Utifrån den riskbild som man får fram sätter man in de skyddsåtgärder som verkligen behövs.

Hur gör man då den här riskbedömningen? Ja, det är egentligen inte så krångligt. Polisen håller ett förhör som vanligt, men inte enbart efter egen erfarenhet och fantasi, utan förhöret ska bestå av ett antal fastställda frågor som ger svar som visat sig vara mycket viktiga för det fortsatta arbetet.

Förra veckan talade jag med Henrik Belfrage. Han är professor i tillämpad kriminologi och forskningschef vid Rätt psykiatriska regionkliniken i Sundsvall. Det är han som har importerat det här riskbedömningsinstrumentet från Kanada. Belfrage berättade att han hade studerat polis-

förhör gjorda utan det här instrumentet. Han sade att polisförhören ofta var långa, men alla hade någon brist för att kunna utgöra en bra grund för riskbedömningar. Han menade att fördelen med SARA-instrumentet var att polisen kunde gå rakt på sak och sedan själv slippa fundera på om de hade gjort arbetet bra eller dåligt. Om de följde checklistan kan man säga att polisen objektivt sett har gjort ett bra arbete, och resultatet beror inte i så hög grad på vem det är som gör förhöret.

När riskbedömningen är klar vet polisen om brottsoffret omedelbart måste omlokaliseras till ett skyddat boende eller om det behövs en omedelbar kontakt med åklagare för utfärdande av besöksförbud. Man får också fram mönster för om det behövs andra skyddsåtgärder, som till exempel larmpaket, skyddade uppgifter och eventuellt stöd av hundförare.

En ordentlig riskbedömning är inte enbart polisen till hjälp, utan den skulle också vara till hjälp för åklagare som behöver bedöma behov av besöksförbud. Även domstolen, som ska välja påföljd, får hjälp av den och kriminalvården, som ska göra bedömningar av utevistelse.

Vi vet i dag att många som blir våldsdödade eller grovt misshandlade tidigare har varit utsatta för hot och våld och i samband med detta kontaktat myndigheter. Det är inte acceptabelt att rättsväsendet inte lyckas fånga upp dessa individer. Det skulle göra stor skillnad om polisen började använda ett vetenskapligt baserat riskbedömningsinstrument. Kan man inom polisen initiera mängdbrottssatsningar tycker jag att man också omedelbart ska kunna initiera brottsoffersatsningar.

Polis och åklagare bör alltså få bättre kunskaper och metoder att bestämma risk, men för att brottsoffer verkligen ska vara trygga behövs det också bättre skyddsåtgärder. Jag vill i dag understryka de stora problem som finns vad gäller att upprätthålla besöksförbud.

Vid den senaste kontakten jag hade med Brottsofferjouren hemma fick jag höra talas om en kvinna som just nu skulle skyddas av ett besöksförbud. Men mannen hade följt efter henne i bil, hade stått utanför hennes bostad och hade ringt en hel natt. Hon hade anmält överträdelse över tio gånger, men ingenting hade hänt.

Sedan, i ett samtal med ordföranden för Riksforum för anhöriga till våldsdödade, fick jag höra att polisen och andra myndigheter tar alldeles för lätt på överträdelser.

Så Folkpartiet har ett antal reservationer, eller åtminstone två, som tydligt gäller besöksförbud och att vi måste skärpa straffet för överträdelser. Vi vill också möjliggöra elektronisk övervakning av den gärningsman som inte respekterar förbudet. Det är gärningsmannen som måste begränsas, inte brottsoffret. Jag yrkar därmed bifall till reservation 34.

Jag inledde det här anförandet med att säga att fler polisanmälningar måste leda till fällande dom. Avslutningsvis vill jag säga något om tiden efter en fällande dom. Målet måste ju vara att brottsoffren ska kunna lägga händelsen bakom sig, men tyvärr är det inte alltid så i dag. Ett problem är att skadeståndssystemet håller offret kvar vid gärningsmannen och att det i många fall är svårt att få ut ett skadestånd som i vissa fall behövs för rehabilitering. Det här systemfelet vill vi i Folkpartiet ändra på.

Därutöver känner många brottsoffer att den dömde inte befinner sig i trygga händer i kriminalvården. De är, med rätta skulle jag vilja säga,

rädda för att den intagne inte får den behandling som krävs för att han eller hon ska vara mindre farlig vid frigivning.

Flera brottsoffer är också mycket oroliga inför den intagnes permissioner. Även om brottsoffret anmält att han eller hon vill bli underrättad inför permissioner och förflyttningar sker inte alltid detta.

Vi i Folkpartiet har länge krävt att regeringen ska ta tag i det här problemet, men ingenting händer. Efter det att jag nu personligen har fått ett antal rapporter om uteblivna och sena underrättelser har jag tagit upp problemet med Kriminalvårdens styrelse och sagt att jag tycker att de ska göra en ordentlig utvärdering av systemet och se till att det förbättras. Jag hoppas att jag på det sättet kan gå en annan väg än genom de folkvalda och regeringen för att få en lösning på just det här problemet. Det är uppenbart för mig att det inte längre går att förvänta sig att Socialdemokraterna och stödpartierna ska ta några krafttag för brottsoffer.

Anf. 124 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Ärade ledamöter! De närvarande här! De frånvarande på sina rum! Alla åhörare! Om justitieministern hade varit här hade jag hälsat honom välkommen också i dessa våra viktiga debatter här i riksdagen.

Jag yrkar, fru talman, bifall till Kristdemokraternas reservation nr 36 under punkt 38.

I det här betänkandet finns det ett 90-tal motionsyrkanden. Hur många av dessa tror ni att majoriteten kommer att avslå? Det är dagens fråga. Det är ingen tiotusenkrönsfråga, för den är ganska enkel. Man avslår allesammans. Då kan man undra vad jag gör här, fru talman, som står här med majoriteten som en kompakt mur framför mig. Jag hoppas på att förnuftet ska segra och att någon ska förstå att de förslag som vi har är vettiga och bra.

Rubriken är *Våldsbrott och brottsoffer*. Det är rätt otäcka saker egentligen. Vid varje våldsbrott finns det minst ett brottsoffer. Känn på den! Vid varje våldsbrott finns det minst ett brottsoffer. För dem som inte ännu har varit ett brottsoffer kan jag, som själv varit det, säga – det har snart alla lyckats med eller känner i varje fall någon som har varit ett brottsoffer – att detta är något av det mest kränkande man kan vara utsatt för. Därför är det naturligt att vi ställer upp för brottsoffren.

Bara för att jag ska slippa höra från Socialdemokraterna att jag svartmålar ska jag säga: Det har gjorts saker. Och de saker som är gjorda är bra. Det är bara det att det går för långsamt, och det är för få åtgärder. Men om ni känner er styrka av detta vill jag gärna bjuda på det. Det finns förändringar som har gjorts som är bra, men vi i alliansen, Kristdemokraterna och övriga partier, har mer bråttom. Vi har större otålighet. Vi vill få i sjön de förslag vi har, eftersom vi tror på dem. Vi ser ju här gång efter gång att våra förslag ändå kommer som regeringens förslag med lite eftersläpning. Det är väl bra, men det är synd att det ska dröja två tre år innan de kommer. Vi vill ha dem nu.

Fru talman! Jag ska inte gå igenom alla. Jag tror att Kristdemokraterna är med på 18 reservationer. Jag tänker inte gå igenom allesammans. Jag ska plocka några stycken som för mig betyder väldigt mycket, som jag känner stark empati för.

Prot. 2005/06:97

29 mars

*Våldsbrott och
våldsoffer*

Jag ska börja lite allmänt om reservation nr 1 som alla i alliansen är med på som heter Allmänt om våldsbrott och brottsoffer och som pekar på behovet av snabba åtgärder, bättre åtgärder och ett bredare åtgärds paket. Vi måste stötta brottsoffren. Det gör vi bäst genom samhällets ingripande när det gäller att utreda brottet, gripa en gärningsman och lagföra gärningsmannen för att på det sättet upprätta någon form av heder hos brottsoffret igen. Vi har många förslag på förbättringar där som majoriteten ännu inte har accepterat. Jag hoppas att det kommer.

Ett annat förslag som jag tycker är viktigt med utgångspunkt från brottsoffren är att i stort sett varje brottsoffer borde ha ett målsägandebiträde – det har blivit bättre. Det handlar om någon som kan stötta, någon som kan hjälpa till i processen, någon som kan förklara allt som händer. Vi har ett förslag att gå ytterligare ett steg, att närstående till ett brottsoffer som har blivit utsatt för allvarlig brottslighet också borde kunna få ett målsägandebiträde. Det utreds nu, om jag har förstått det rätt. Det tuggas lite, man trampar lite vatten, det händer ingenting. Jag tror att det hade varit ett mycket starkt stöd för de nära anhöriga, de som står ett brottsoffer nära. Även om de närstående inte direkt är brottsoffer är de indirekt brottsoffer. Det här är en viktig sak för oss kristdemokrater, och jag hoppas att även den tillfälliga majoriteten här nu ska ta till sig det och så småningom landa på samma ställe som vi.

En annan sak som jag ska peka på och som ligger mig väldigt nära hjärtat är hur vi ska minimera smärtan och skadan för ett brottsoffer. Vi kan inte göra det fullt ut, men man kan genom ekonomiskt skadestånd lindra smärtan och de psykiska skadorna lite. I den uppföljningsgrupp som finns i justitieutskottet gjorde vi en liten kontroll för att se om det när det finns ett sakprövat skadestånd i en domstol innebär att brottsoffret, målsäganden, får det skadeståndet. Jag blev lite förvånad att det var så mycket, att Brottsoffermyndigheten i vart femte fall ändrade domen i skadeståndsdelen. Oftast sänkte man naturligtvis. Det här tycker jag är en fullständigt obegriplig historia. När brottsoffret har fått ett skadestånd utdömt, när det är sakprövat i domstolen, tycker jag att det är lite märkligt, för att inte säga svårt att acceptera att han eller hon inte kan vara säker på att få det beloppet. Det vill vi ändra på. Så majoriteten, om ni vill stå på brottsoffrens sida, kom till oss och ställ er bakom detta!

Slutligen handlar det om något som också har bäring på detta, nämligen hur snabbt brottsoffret ska få ersättningen. Vi har i reservation 37 tillsammans med delar av alliansen föreslagit att man ska kunna förskotta beloppet. Ingen ska behöva gå och vänta på att man ska försöka utmäta det hos gärningsmannen. I stället ska samhället, staten, förskotta beloppet, och sedan får staten gå på gärningsmannen.

Detta var några av våra 18 punkter för att stärka brottsoffrens ställning som jag tyckte att jag ville peka på.

Jag ska, fru talman, avsluta på samma sätt som i förra debatten, nämligen med att fråga mig själv varför jag nu står här och argumenterar för dessa i mitt tycke utomordentligt starka reservationer när jag ändå någonsans mentalt vet att vi inte kommer att vinna. Jag gör det därför att jag vill lägga fram detta för folket så att medborgarna den 17 september kan ge oss den majoritet vi inte har i dag så att vi då kan verkställa alla dessa förslag och reservationer från Kristdemokraterna och alliansen. Det är bra för oss, men framför allt är det bra för Sverige.

Fru talman! Engagemanget i samhället för brottsoffer är stort, kan vi höra. Det är stort från alla politiska partier, från många organisationer och från åtskilliga enskilda. Det gäller naturligtvis inte minst brottsoffer som blivit utsatta för våldsbrott.

Våldsbrott kan drabba alla, och brottsoffer kan vi alla bli. I rättvisans namn måste vi dock konstatera att en del befolkningsgrupper är mer utsatta än andra och att en del brottsoffer måste sägas vara mer sårbara än andra. Dessa grupper måste särskilt uppmärksammas, anser vi i Vänsterpartiet.

Det finns en hel del forskning till stöd i detta arbete. Det finns viktiga kunskaper att ta del av. Vi vet exempelvis att ensamstående generellt drabbas mer än sammanboende. Vi vet att marginaliserade grupper som hemlösa, missbrukare och kriminellt belastade är särskilt utsatta. Vi måste också se hur könsmaktsmönstren visar sig och drabbar och förtrycker kvinnor. De drabbar i många olika former och ytterst i form av våld och sexualiserat våld.

Fru talman! Jag ska uppehålla mig vid några aspekter i dagens betänkande.

Allmänt är det grundläggande, som vi i Vänsterpartiet konstaterar i en reservation, att det viktigaste brottsofferarbetet utgörs av brottsförebyggande arbete. Den generella välfärden, arbete och bostäder åt alla samt en väl utbyggd samhällsservice är hörnstenar i samhället, men också i brottsbekämpningen – jag ställer också gärna upp på Maslows behovshierarki som en grund för att hävda den sentensen. Därför menar Vänsterpartiet att konsekvensanalyser som också innefattar brottsförebyggande perspektiv i större utsträckning bör ingå vid samhällelig planering och mer omfattande beslut i samhället.

Fru talman! När det gäller mäns våld mot kvinnor vet vi att mörkertalet är stort. Enligt Brå anmäls bara ungefär 25 % av alla misshandelsbrott till polisen. I ca 75 % av dessa fall känner förövare och brottsoffer varandra. I väldigt många fall där anmälan verkligen sker är det någon annan än offret som står för anmälan. Som sagt: Mörkertalet är mycket stort.

Orsakerna till detta är många. Här finns säkert bland annat känslor av skam och skuld hos många drabbade men också erfarenheter av oförståelse och oförmåga hos myndigheter och samhällsorgan att bemöta brottsoffren på ett inkännande och korrekt sätt. Det behövs ökade kunskaper och en aktiv samhällsdebatt.

I ett flertal andra länder som Finland, Kanada, Storbritannien och Tyskland har man som ett led – bara som ett led, men ett viktigt led – i strävan att få en bättre bild av omfattningen och som ett sätt att få i gång en samhällsdebatt gjort beräkningar av samhällets kostnader för mäns våld mot kvinnor. Det var också något som i utredningen *Slag i luften* föreslogs borde göras i Sverige. Vänsterpartiet vidhåller denna ståndpunkt i en reservation.

Ett annat område som bättre behöver synliggöras är våldet som drabbar HBT-grupperna och samhällets insatser för att bistå brottsoffren för detta våld. Det handlar om såväl personer som utsätts för hatbrott som personer som utsätts för våld i samkönade relationer. Vi har i en reservat-

ion tryckt på vikten av att brottsofferjourerna ges möjlighet att öka sin kompetens på dessa områden.

Fru talman! Vänsterpartiet har flera gånger motionerat om behovet av att mer grundligt utreda och skaffa bättre kunskaper om det våld som funktionshindrade kvinnor och flickor utsätts för. Socialstyrelsen har i en undersökning förra året visat att psykiskt funktionshindrade kvinnor tycks vara mer våldsutsatta än andra kvinnor. RSMH har i en undersökning kommit fram till att 70 % av de kvinnor som kommer i kontakt med psykiatrien någon gång varit utsatta för fysiska eller psykiska övergrepp. Socialstyrelsen understryker också att kunskaperna kring denna problematik är starkt begränsade och att behoven av stöd för dessa grupper kvinnor ofta förbises.

Även utskottet har tidigare uttalat oro för att mörkertalen är höga när det gäller brottslighet mot äldre och funktionshindrade brottsoffer. Utskottet framhåller nu kommunernas ansvar för att grupperna uppmärksammas och utgår från att återopade rapporter kommer till nytta. Det utgår jag också ifrån. Jag vidhåller dock att situationen för dessa kvinnor behöver utredas allsidigt för att vi ska öka våra kunskaper och få förslag på åtgärder på ett område som också Socialstyrelsen anser behöver belysas bättre. Detta bör vara ett nationellt ansvar och en övergripande angelägenhet. Det är svårt för varje kommun att göra detta var för sig, även om kommunerna självfallet är huvudmän för vård och omsorg. Därför finns anledning att vidhålla reservation 27.

Fru talman! Polisen är ofta den instans i rättsväsendet ett brottsoffer först av allt kommer i kontakt med. Det är mycket viktigt att polisen har brottsofferperspektivet med sig på ett tydligt sätt och är utbildad och kompetent på detta område. Det var också en sak jag lyfte upp i den polisdebatt vi hade häromveckan. Det finns anledning att understryka att brottsoffren har stort intresse av att få veta vad som händer och få adekvat information om förundersökningen. Vi framför konkreta förslag till förbättringar på detta område.

Vänsterpartiet har också särskilda yttranden, bland annat om brottsoffrens behov av målsägandebiträden. Här pågår arbete som vi följer med stort intresse och återkommer till vid behov.

Fru talman! Jag står bakom alla Vänsterpartiets reservationer men nöjer mig för tids vinnande med att yrka bifall endast till reservation 27.

Anf. 126 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Denna debatt om våldsbrott och brottsoffer har vi en gång per år. Ärligt talat är det också ungefär samma frågor vi diskuterar år efter år. Vi i oppositionen är missnöjda med den hjälp, det skydd och det stöd som brottsoffer får. Vi föreslår ett antal lagändringar för att markera att samhället ser extra allvarligt på våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och hatbrott. Vi föreslår förstärkt skydd för brottsoffer som elektronisk övervakning vid besöksförbud, ökad kunskap inom rättsväsendet och prioriteringar av brott mot barn.

Det är möjligt att vi i Centerpartiet och övriga i alliansen upprepar oss år efter år, men det tycker jag verkligen att Socialdemokraterna också gör. Allting utreds, bereds eller väntar på direktiv som förbereds, så även i år. Det är alltså inte konstigt att vi tjarar när det inte händer så mycket på det här området.

Jag tänker göra en liten sammanfattning av några av de 27 reservationer och två särskilda yttranden som vi står bakom. Först tänkte jag dock säga något om reservation 31 under punkt 33, som jag också yrkar bifall till. Reservationen handlar om forskning.

I den centerpartimotion som ligger till grund för reservationen tar jag upp och kritiserar att den forskning som finns på området mäns våld mot kvinnor nästan alltid har fokus på den kvinna som blivit misshandlad. Men för att vi långsiktigt ska kunna förebygga och motverka våld krävs en ökad kunskap, inte bara om offret utan även om gärningsmannen. Vad är det som får en man, för det är oftast en man, att slå, kränka, hota och utnyttja den kvinna som han säger sig älska. Problemet är ju inte kvinnan som blir slagen. Problemet är mannen som slår.

Jag tycker att det blir lite anmärkningsvärt på vilket sätt Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, alltså majoriteten, avfärdar yrkandet. Jag kan utan problem acceptera och respektera att socialdemokraterna här i riksdagen vill att det ska vara socialdemokraterna i regeringen som ska bestämma om olika forskningsprojekt. Motionen avstyrks också med motiveringen att riksdagen inte bör uttala sig om vilka forskningsprojekt som ska prioriteras. I och för sig tycker jag att det är en konstig bedömning av vad vi som folkvalda ska uttala oss om, men jag kan ändå förstå att socialdemokraterna vill hålla detta till sina partikamrater i regeringen.

Men det riktigt tråkiga tycker jag ändå är att majoriteten inte riktigt tycks förstå vad jag menar med motionens förslag. I betänkandet, som ska svara på yrkandet, tas det upp ett forskningsprogram för viktologisk forskning, ett regeringsuppdrag till Brå att genomföra en nationell brottsoffer- och trygghetsundersökning och att Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten tillsammans har granskat hur man utreder våldtäktsbrott. Det är givetvis angelägna utredningar och forskningsprojekt, men det var inte riktigt det som jag var ute efter med min motion.

Vi måste ändå på något sätt allihop tro och tycka att brottsligheten ska minska. Allt annat är att ge upp. Jag kan åtminstone lova att jag inte tänker ge upp i den frågan. Då kan inte enbart forskning ske på brottsoffer, utan vi måste också veta varför gärningsmän gör som de gör. Detta är en förutsättning för att det brottsförebyggande arbetet ska kunna bli bättre.

Eftersom det i betänkandet inte finns något svar på yrkandet skulle jag vilja ha ett svar av Socialdemokraternas anmälda talare i den här debatten, Elisebeht Markström. Tycker inte Elisebeht Markström att samhällets inriktning måste vara att minska brottsligheten, och är det då inte, minst sagt, angeläget att också forska på och få kunskap om varför gärningsmän begår brott, i det här fallet varför de här männen slår, kränker, hotar och utnyttjar kvinnor?

Fru talman! Över huvud taget finns det ingen målsättning för den nuvarande socialdemokratiska regeringen att minska brottsligheten. Ta det lite lugnt nu! Jag tvivlar inte det minsta på att socialdemokraterna liksom centerpartisterna verkligen vill minska brottsligheten, men förmågan att nå dit saknas.

Förra året behandlade vi en handlingsplan mot ekonomisk brottslighet här i kammaren. Det är väl bra att det finns en sådan. Samtidigt måste man ställa sig frågan varför regeringen tar fram en handlingsplan mot

ekonomisk brottslighet men inte en handlingsplan mot våld mot kvinnor, ingen handlingsplan mot sexualbrott eller, varför inte, en handlingsplan för att minska brottsligheten totalt i landet.

Jag tycker att detta är en brist, och denna otydlighet gör också att det brottsförebyggande arbetet runtom i landet blir lidande. Inte minst polisens allt lägre prioritering av det brottsförebyggande arbetet är allvarlig.

Från Centerpartiets sida föreslår vi en handlingsplan för att motverka mäns våld mot kvinnor. Vi föreslår en nationell strategi för samarbete mellan myndigheter för att minska våldsbrotten mot kvinnor, och vi föreslår som en första delmålsättning att på tio år ska antalet våldsbrott pressas tillbaka till samma nivå som för tio år sedan.

Givetvis kan man diskutera fram och tillbaka vilken målsättning som är rimlig, men jag tycker att det viktiga är att vi har en målsättning och tar fram åtgärder för att kunna nå denna målsättning. Det är först därefter vi kan veta om vi har gjort ett bra jobb eller inte. Vi som är folkvalda, förtroendevalda, måste slå fast att arbetet för att minska brottsligheten måste prioriteras inom alla delar av samhället.

Anf. 127 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! När jag hör debatten tycker jag att det märks att vi faller in i vissa speciella mönster, och det tycker jag känns lite tråkigt. Jag tycker att det vore väldigt bra om vi tillsammans, och jag är övertygad om att vi vill det, slog vakt om att människor som har drabbats av brott ska kunna få hjälp och stöd av samhället. Vi är alla överens om att de här grupperna oftast är helt oförskyllt drabbade av annan mänsklig brottslig verksamhet. Därför ska vi såväl förhindra den som hjälpa dem som har blivit drabbade. Det är där vi är nu.

Jag kan konstatera när jag läser betänkandet, när jag har följt de här ärendena och besluten som fattats när det gäller att bemöta brottsoffer och hantera brottsofferfrågan att det har gjorts väldigt mycket. Väldigt mycket har faktiskt skett. Det har skett förändringar som leder till ett bättre samhälle. Det går steg för steg.

Likafullt har vi från Miljöpartiet, fru talman, skrivit ett par reservationer och ett par särskilda yttranden, vilka jag naturligtvis står bakom. Men jag yrkar bifall endast till reservation nr 14. Det har vi gjort därför att vi ville att det skulle gå *lite* fortare. Vi skulle vilja ha *lite* mer pengar, var vi nu skulle ta dem ifrån och vilka som skulle avstå därför att vi vill ha mer pengar.

Men vi värnar verkligen om brottsoffren, och då gör vi det om de grupper som får olika prioritet. Vi är alla överens om att barn måste skyddas, de måste stödjas och de måste ha en reparativ verksamhet från samhället så att de klarar sitt liv längre fram, trots att de har utsatts för våld, övergrepp eller bevittnat detsamma. Det här är vi fullkomligt överens om allihop.

Men mycket förändras i samhället. För några dagar sedan, fru talman, stod jag här i talarstolen och talade om att en gång i tiden när jag växte upp var homosexualitet ett brott, om man var verksam på området. I dag är det inte det. Vi har förändrat synen. Det här tar lite tid. Därför har vi i våra reservationer hävdats att det är viktigt att kompetensen när det gäller HBT-baserade brott och stöd till de brottsoffren skärps.

Vi är också medvetna om att det här kostar pengar. Vi är medvetna om att vi har avsatt pengar både till Rikspolisstyrelsen och till Åklagarmyndigheten, 5 miljoner kronor vardera, för att kunna syna dessa brott lite närmare. Jag tycker att detta är bra.

Vi har en annan förändring i samhället. Vi har fått in ett nytt begrepp inom brottsvärlden som kallas för hedersrelaterade brott. Jag har, fru talman, väldigt svårt att ta de orden i min mun. Jag kan inte se hur man kan relatera brott och heder, i alla fall inte min heder. Men det här är nya faktorer som kommer in i samhället, som kräver ny kunskap och ny utbildning.

Det kan vara främmande för en del människor. En del andra människor kan det vara mer näraliggande. Då menar jag att det är viktigt att vi rekryterar människor till polisen som lär sig vårt rättssystem och vårt rättstänkande och som kan tillföra de här kunskaperna. Men det är också viktigt att vi ser till att de som möter och har att behandla den här typen av brott får en bra utbildning som gör det möjligt för dem att kunna se problemställningen som den verkligheten är.

Det värsta av alltihop är att människor som sysselsätter sig med hedersrelaterade brott inte ser detta som brott. De ser att de vill upprätthålla sin heder, ingenting annat. Att de därvid begår brott, ja, det är en kulturell fråga till viss del.

Jag har som sagt inte några särskilda yrkanden, utöver yrkandet på den reservation som jag avgett, men jag skulle gärna vilja nämna en svensk författare. Han hette Thomas Thorild. Han sade att var sak ska bedömas för sina förtjänsters skull. Jag tycker att vi i utskottet faktiskt har kommit en bit framåt när det gäller att underlätta för brottsoffer.

Anf. 128 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Grunden till det här betänkandet är motionerna från allmänna motionsperioden. Det rör sig om en anseelig mängd. Det är 81 sidor i kompendiet. Jag har tittat på vad Miljöpartiet har föreslagit för förbättringar för brottsoffer, och jag har inte hittat en enda motion med Miljöpartiet. Det är möjligt att jag har missat, men jag har tittat två gånger. Miljöpartiet har inte självt kommit med förslag om förbättringar i den delen.

En sak gör mig bekymrad, och där vill jag veta hur Miljöpartiet ser på saken. Det gäller Vänsterns och Miljöpartiets särskilda yttrande nr 4. Där skriver ni: "Det är därför viktigt att brottsoffret i större utsträckning än i dag får möjlighet till målsägandebiträde. Vi förutsätter att detta uppmärksammas i det pågående utredningsarbetet och avvaktar därför med förslag."

Här finns det motioner och reservationer från alliansen om att förstärka rätten till målsägandebiträde. Men om vi tittar på de direktiv som Britta Bjelle har fått för att utreda målsägandeinstitutet framkommer ingenting som kan vara en utökning av rätten till målsägandebiträde. Tvärtom går det att tolka direktiven så att det ska vara fråga om en minskning eftersom det står att det ska utredas om inte stödpersoner, personer som deltar ideellt, kan vara mer behjälpliga i rättsprocessen. I själva verket är det en inskränkning.

Det är i och för sig bra att institutet utreds, men varför stöder ni inte vår motion och våra reservationer om en utökning av målsägandebiträden till brottsoffer? Det borde ni verkligen stå för.

Anf. 129 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt att vi anser att det behövs ett bättre stöd. Det behövs ett bättre stöd på flera olika nivåer. Därför tror vi att det kan vara av stor vikt att människor kan få välja de personer de vill ha med sig som stödpersoner.

Jag har själv varit med som stödperson till en av mina elever. Han begärde alldeles bestämt att jag skulle följa med. Jag var då inte speciellt rättsligt utbildad, men jag kunde fungera som stödperson. Det är viktigt. Jag kunde dessutom ha fått en ersättning – inte speciellt stor, men ändå.

Det är viktigt. Det behövs inte alltid professionella personer som arbetar med detta utan det är viktigt att få ett mänskligare drag i det hela. Därför ser jag möjligheten för personer som deltar ideellt, eller personer med annan anknytning, att vara med och stödja. Jag ser det som en väg framåt. Vi har ingen motsättning i detta. Det finns ingen motsättning i att människor som har drabbats av brott ska få stöd, och stödet kan se olika ut. Det är ett av skälen till att det ska vara en stor variation på stödpersoner. Därför stöder vi ideella verksamheter.

Anf. 130 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är två helt skilda saker. Ett målsägandebiträde är en juridiskt skolad person, ofta en advokat eller jurist som har att ta till vara brottsoffrets frågor i rättsprocessen. Målsägandebiträdet måste kunna det juridiska och hjälpa till i skadeståndsdelen. Det är den stora skillnaden. Det kan behövas personer som deltar ideellt som ger ett mer medmänskligt stöd – och som säkert gör det på ett bra sätt, det tycker vi moderater också är bra – men vi menar att våldsbrottsoffer måste få ett eget juridiskt biträde.

Vi vill fokusera mer på brottsoffer än tidigare. En misstänkt person skulle knappast nöja sig med att det kommer en person som deltar ideellt som stöd under rättegången. Han har rätt till en jurist eller advokat som offentlig försvarare. Vi menar att även brottsoffret bör ha rätt i fall av våldsbrott att få ett juridiskt biträde. I det särskilda yttrandet står det att Miljöpartiet och Vänstern vill att fler ska få möjlighet till målsägandebiträde. Då läser jag in ett juridiskt biträde. Det vore mer sjyst att stödja reservationen där vi skriver om detta. Stödpersoner är viktiga, de har sin roll, men de ska inte sammanblandas med målsägandebiträden som är jurister, och de har sin roll i rättsprocessen.

Anf. 131 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag håller med Hillevi om att jag svarade på en något annan fråga än den hon ställde. Det är alldeles riktigt.

Självklart har åklagaren en viss funktion i detta. Möjligheten finns redan. Ofta har brottsoffret ett målsägandebiträde i form av en jurist som har hjälpt till att föra talan. Det är alldeles riktigt.

Det här är kostnader som naturligtvis hamnar på Domstolsverket och rättsväsendet. Hillevi vet att vi har tillfört mer pengar till rättsväsendet

för att klara det hela. Sedan blir det en intern prioritering, och det är en annan sak. Jag medger att det är behjärtansvärt, men jag ser inte i dag att vi kan stödja den reservationen.

Prot. 2005/06:97
29 mars

*Våldsbrott och
våldsoffer*

Anf. 132 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s):

Fru talman! Jag var lite orolig en stund när Peter Althin försvann ut. Jag tittade runt och undrade vart han tog vägen. Jag har lagt märke till att du ofta vänder dig till de ärade ledamöterna och ärade de som sitter på läktaren. Sedan är det alltid justitieministern som inte är här. Nu hade jag tänkt att vända mig direkt till dig, och därför blev jag lite orolig när du försvann ut.

Tack, Peter Althin, för det erkännande som vi fick för en stund sedan. Du har sett att det händer en massa på området. Det är inte så förvånande med tanke på det civila arbete du har. Det är klart att du naturligtvis hänger med och vet vad som händer – även om du, precis som alla vi andra, är otålig.

Men om du får chansen efter den 17 september kommer du att upptäcka att även om man aldrig så mycket brinner för en fråga kommer den förmodligen inte att kunna genomföras åtminstone inte samma halvår, kanske inte ens en gång samma år som tanken har tänkts. Vi har en ordning där vi bereder frågorna, utreder, ”remissar”, regeringen tar tillbaka remissen och lägger fram förslag. Riksdagens behandling vidtar. Det tar en viss tid. Det är kanhända nyttigt att påminna om att det går till så, och det är bra och rätt att det är så.

Jag håller med dem som har sagt att brottsoffers rättigheter är en fråga för samhället, ingen annan. Det är ingen annan som bär ansvaret för att brottsoffer får sina rättigheter tillgodosedda. Det kan aldrig lämnas över på vare sig frivilliga stödpersoner, kvinnojourer, brottsofferjourer, Röda Korset eller någon annan. Detta är i grund och botten en av de mest grundläggande uppgifter som en stat har. Det ska vi vara på det klara med med tanke på vad jag senare kommer att säga.

Johan Linander talade om behovet av forskning vad gäller mäns våld mot kvinnor. Det är ett område som har haft fokus på just brottsoffren. Det är dags att gå vidare och titta ordentligt på vilka de bakomliggande faktorerna är när män begår våldsbrott, både mot närstående personer men också andra. Det allra mesta av våldet jorden runt begås av män. Det finns inga enkla förklaringar. Däremot krävs det en massa forskning samt nyfikenhet och en vilja att ta reda på varför det är så.

Bara för att utskottet skriver att det inte är utskottet som ska peka ut exakt vilka forskningsprogram som ska ha stöd innebär det inte att utskottet är ointresserat av att forskning om mäns våld mot kvinnor verkligen kommer till stånd. Pengarna fördelas via Brottsoffermyndigheten och via andra instanser i samhället som har att fördela forskningsmedel, till exempel Brå.

Jag och vi socialdemokrater har ingen annan uppfattning än att det är dags att gå vidare. Kvinnor har självklart varit i fokus eftersom det är kvinnor som är brottsoffer. Barn har kommit att vara i fokus mer och mer. Nu är det dags också för män att synas i sömmarna.

Vi har glömt en grupp. Peter Althin snuddade vid det när han talade om målsägandebiträden, även om jag tycker att han gick lite för långt. Det är gruppen anhöriga. Det finns en mycket stor grupp människor runt

brottsoffer, alltså anhöriga, som i dag saknar stöd och hjälp. Där är vi totalt överens.

Då har jag klarat av lite av det som ni redan har talat om här från talarstolen. Nu övergår jag till det som jag egentligen hade i mitt anförande.

Jag tror att det var Johan Linander som konstaterade att det här är något som vi pratar om varje år och att vi upprepar oss. Det är väl så att ni skriver motionerna och vi behandlar dem i betänkandet. Det blir en hel radda uppräknings. Det som möjligen kan vara nytt är det som utskottet beskriver har skett. Motionerna innehåller inte särskilt mycket nytt, men i vad som har skett finns det en hel del att hämta för den som är intresserad av att läsa vad betänkandet innehåller.

Den enskilt kanske största reformen på brottsofferområdet tror jag var att inrätta Brottsoffermyndigheten för tolv år sedan. Det är en myndighet som har uppdraget att bevaka brottsoffers rättigheter. Härifrån fördelas också en hel del pengar till verksamheter som stöder brottsoffer. Brottsoffermyndigheten fungerar ju också som ett kunskapscentrum. Därför tycker jag att det är bra att vi från utskottets sida avvisar den idé som alliansen föreslår, nämligen att inte låta Brottsoffermyndigheten pröva brottsskadeersättning i de fall där domstol har sakprövat skadestånd. Brottsoffermyndigheten har en viktig roll i att ha överblick över praxis och praxis utveckling. Det är faktiskt rätt vanligt att man i domar både från tingsrätten och från hovrätten i sitt beslut om skadestånd hänvisar till att man har följt Brottsoffermyndighetens synsätt i liknande fall. Brottsoffermyndighetens kunskap blir faktiskt vägledning när det gäller frågor som rör brottsofferersättning eller skadestånd som det heter i första skedet.

Jag tror att det vore en förlust för brottsoffer om Brottsoffermyndigheten kopplades bort från den här uppgiften. Jag är glad att utskottet har tagit den ställning som man har gjort i betänkandet.

Fru talman! Man kan i det här betänkandet räkna till 39 reservationer. Det skulle, för den oinvidde, kunna te sig som att det här finns en mängd förslag som lämnas därhän av majoriteten. Riktigt så är det faktiskt inte. Glädjande nog kan utskottet i de allra flesta fall svara att frågorna är omhändertagna, att arbete pågår – en del är rent av färdigställt och en ny lagstiftning är på plats. Allt detta arbete sker i form av utvärderingar och olika uppdrag som redan har getts till myndigheterna eller också pågår arbete inom regeringen och kommer inom kort att presenteras för riksdagen.

Här finns också ett antal motioner och reservationer som tar upp frågor som rör just mäns våld mot kvinnor. Det är en fråga som har engagerat både regering och riksdag under ganska många år.

Det är nu åtta år sedan riksdagen fattade beslut om kvinnofridsreformen som ju innehöll en hel rad lagändringar men också en rad uppdrag till de olika myndigheterna. En utvärdering av kvinnofridsreformen har gjorts i den del som rör myndigheternas uppdrag. Nu är det dags att se över den del som rör också de juridiska frågorna, alltså straffskalan och domstolarnas tillämpning av brottsbalkens bestämmelse om grov fridskränkning. Den översynen planeras just nu inom Justitiedepartementet. Det redogörs för det i utskottets betänkande. Det finns alltså ingen som

helst anledning för utskottet att ta något initiativ i den frågan. Det är redan gjort.

Det nationella rådet för kvinnofrid som arbetade under några år efter det att kvinnofridsbeslutet hade tagits här i riksdagen arbetade med frågor som behövde uppmärksammas ytterligare. Det gällde till exempel kommunernas ansvar. Det gällde barns utsatthet, äldre och funktionshindrade kvinnors utsatthet, våld i samkönade relationer, våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem och flickor och kvinnor med utländsk bakgrund och deras behov av kulturkompetent stöd. Rådet avslutade sitt arbete med att lämna över en katalog av förslag till åtgärder som regeringen nu på område efter område verkställer. En del av dem kan vi läsa om i betänkandet.

Bland annat gavs rådet att samhället genom sina myndigheter borde stärka sitt stöd till våldsutsatta. Det görs, men man borde också förbättra möjligheterna för kvinnojourerna att verka. I år stärks det statliga stödet med strax över 80 miljoner kronor till kvinnojourerna, tjejjourerna och brottsofferjourerna. Det kan de ta del av. För de kommande två åren aviseras ytterligare höjningar. Detta har Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna skrivit in i budgeten. Det verkställs nu.

När det gäller barn som drabbats av våld i familjen gavs det också en del råd. Där har regeringen jobbat vidare. Riksdagen tar nu före sommaren beslut om hur stödet till barn som bevittnat våld ska stärkas. Där slås bland annat fast precis det som Hillevi Engström efterfrågade, nämligen att dessa barn är offer för brott. Här skrivs också socialtjänstens ansvar att skydda, hjälpa och stödja barnen in genom en ändring i socialtjänstlagen. Dessa barn kommer att ges rätt till brottsskadeersättning. Det kommer vi att hantera här före sommaren. Det är ett bra arbete som genomförs nu.

Under de senaste åren har regeringen uppmuntrat bildandet av så kallade barnahus. Där samlas rättsvårdande och sociala myndigheter under samma tak så att barn som misstänks vara utsatta för brott får det bästa omhändertagande av de olika professioner som är inblandade. Barnahus finns nu på sex platser i landet. En del har ett ordentligt stöd från regeringen för att fortsätta sitt arbete och utveckla det. Jag hoppas att vi kommer att få se många fler. Det här är verkligen bra för barnen. Jag är inte säker på att det behövs barnahus i varje kommun, men det behöver definitivt vara mycket tätare än i dag när det bara finns sex stycken. Det är alltså i början av en ny verksamhet.

Alla myndigheter som är berörda av mäns våld mot kvinnor har sedan flera år haft uppdraget att förbättra sitt arbete. Mycket har gjorts. Numera finns det handlingsplaner på de flesta myndigheter och i de flesta kommuner. Utbildningar som fokuserar på brottsoffers rättigheter genomförs. Kvalitetssäkringsarbete pågår inom myndigheterna. Det behövs verkligen eftersom brottsoffer fortfarande – det ska vi inte sticka under stol med – alltför ofta inte får den information och den hjälp som de har rätt till. Trots tydlig lagstiftning får de inte alltid målsägandebiträde.

Brottsofferjourerna gjorde en enkät för ett par år sedan. Den visar att det skiljer sig väsentligt mellan polismyndigheterna när det gäller hur brottsoffer bemöts. Det ska självklart inte vara fritt valt arbete om man arbetar inom polisen att ägna sig åt brottsofferfrågorna. Brottsoffer har

Prot. 2005/06:97
29 mars

*Våldsbrott och
våldsoffer*

vissa grundläggande rättigheter som ska tillgodoses av våra myndigheter. Polisen är en av dem.

Som jag förstår kan man inte i just det här fallet skylla på bristande resurser, även om det är väldigt populärt i många sammanhang. Här handlar det förstås om bristande fokusering, ett bristande engagemang och gammaldags värderingar och attityder som innebär att brottsofferfrågor inte av alla betraktas som särskilt viktiga.

Därför är det viktigt att alla berörda myndigheter fortfarande har uppdraget att prioritera brottsofferfrågorna och återskapa hur arbetet utvecklas så att vi nästa år, Johan Linander, kan tala om här från talarstolen vad som har skett på det här området. I bästa fall kan vi också redovisa att det inte är ett enda brottsoffer som har blivit negligerat och inte fått rätt utan att det verkligen har skett en hel del.

När det gäller så kallat hedersrelaterat våld har regeringen under flera år gjort en hel del, bland annat för att skaffa sig en bild över hur det ser ut. 180 miljoner kronor har använts för att kartlägga, utbilda och starta och driva verksamheter, till exempel skyddade boenden, runtom i landet.

Här är det viktigt att ha klart för sig att både pojkar och flickor drabbas. Samhället måste ha en beredskap att ta emot dem, oavsett kön. Inte så sällan är de som drabbas av hedersrelaterat våld väldigt unga människor. Det gör att det också ställs särskilda krav på bemötandet.

Ungdomar som brottsoffer är över huvud taget en grupp som fordrar ett bemötande som till en del skiljer sig från det som gäller vuxna. Därför är det bra att det också finns möjligheter för kommuner och frivilliga att få pengar och driva sådan verksamhet.

Under de senaste åren har diskussionen om den låga anmälningsbenägenheten och den ännu lägre uppklaringsgraden när det gäller sexualbrott diskuterats. Claes Borgström fick i uppdrag att komma med förslag på vad som behöver göras för att fler som har utsatts för sexuella övergrepp också ska anmäla brotten.

Rikskvinnocentrum ombildas i år till ett nytt nationellt kunskapscentrum. Där kommer mäns våld mot kvinnor att stå i centrum för verksamheten men också våld i samkönade relationer. Det skulle förvåna mig mycket om inte också Rikskvinnocentrum får ett ansvar att då fördjupa kunskaperna när det just gäller männen och barnen och att man vidgar det till att gälla fler än gruppen av kvinnor.

Min talartid är snart slut, och jag ska därför hoppa över en del av det som jag hade tänkt säga. Men det som jag tycker är riktigt viktigt är att även om det har gjorts en hel del för att stärka regelverk, handlingsplaner och så vidare som vi har talat om så räcker inte det. När det gäller att påverka och förändra de strukturer som gör att mäns våld fortsätter så är aktiviteten inte fullt lika stor.

Allas rätt att leva sitt liv fritt från våld är en mänsklig rättighet. Och som jag ser det måste den politiska debatten också komma att handla om kvinnors och mäns fortfarande så oerhört ojämlika villkor.

Därför är jag glad över att den jämställdhetsproposition som nu läggs fram på riksdagens bord innehåller ett antal mål, där ett av målen är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och samma möjlighet till kroppslig integritet. Jag menar att det är det enda mål som man kan ha när det gäller dessa frågor.

Vi kan inte ha något annat mål när det gäller våld mot kvinnor och barn. Det är naturligtvis en nolltolerans som ska gälla.

Jag hade tänkt diskutera detta mål med Centern med anledning av reservation 2. Men jag hoppas att kanske få utveckla detta i en replik.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Prot. 2005/06:97

29 mars

*Våldsbrott och
våldsoffer*

Anf. 133 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Elisebeht Markström. Det var bra att du till slut lade det till rätta när det gäller målet om nolltolerans. Min vision är att när vi nästa år står i talarstolen ska det i fråga om våldsbrotten vara färre brottsoffer. Vi ska kunna bryta kurvan när det gäller våld som nu är på helt fel väg.

Min fråga gäller brottsskadeersättning. Vi har motionerat om att de skadestånd som är sakligt prövade i domstol inte ska kunna ändras av Brottsoffermyndigheten. Den utredning som gjordes i utskottet visade, precis som Peter Althin var inne på, att Brottsoffermyndigheten i 20 % av fallen ändrade brottsskadeersättningen, och det var oftast fråga om sänkningar.

Jag har talat med efterlevande vars barn har blivit dödat och som i hovrätten fick ett skadestånd utdömt som Brottsoffermyndigheten senare sänkte. Mamman berättade för mig att den kränkningen tog oerhört hårt.

Vi ska också komma ihåg att ersättningsnivåerna i Sverige är väldigt låga. Och jag kan inte begripa varför ett skadestånd som en hovrätt har utdömt ska kunna sänkas av en myndighet i Sverige. I själva verket skulle väl praxis sättas ytterst av HD och inte av en myndighet. Det blir väldigt märkligt att 20 % av fallen har ändrats, och oftast har det varit fråga om en sänkning.

Jag skulle vilja veta varför Socialdemokraterna inte gör någonting åt detta.

Anf. 134 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag försökte förklara det redan i mitt anförande. Och det kanske var därför som jag drog ut lite för mycket på tiden.

Jag kan förstå den principiella hållningen att det som domstol har sagt ska gälla. Men när det gäller skadestånd, som så småningom kommer att heta brottsskadeersättning när det hanteras av Brottsoffermyndigheten, tycker jag att det är en viss poäng i att Brottsoffermyndigheten är en expertmyndighet. Det är en kunskapsmyndighet som har möjlighet att följa praxis, göra bedömningar av när praxis behöver förändras men också se när framför allt tingsrätter, men också hovrätter i vissa fall, så att säga löper i väg när det gäller skadestånden.

Också här tycker jag att det finns ett behov av något slags likabehandling över landet. Det är inte så att vare sig tingsrätter eller hovrätter alltid är bäst skickade att avgöra vad som är rimligt i ett fall. Man gör en prövning i domstol om någon så har begärt. Men det är i långt ifrån alla fall som domstol prövar skadestånd. Men det som ni talar om är ju just de fall då domstol har prövat frågan.

Och vi ser det på det sättet att även om Brottsoffermyndigheten är en myndighet och inte en domstol är den väl så skickad att både följa och utveckla praxis och därmed faktiskt kunna vara ett stöd för brottsoffer

runtom i landet, även om det någon gång blir sänkningar. Det visar i så fall att man så att säga har löpt i väg.

Anf. 135 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Den synpunkten gör mig lite bekymrad när man talar om lika behandling över landet. Detta resonemang skulle innebära att just när det gäller skadestånd skulle en myndighet vara riksläkare. Men i fråga om påföljder nöjer vi oss med att dömandet ska ske i första instans. Vi säger ju här i riksdagen att dömandet i huvudsak ska ske i tingsrätterna. Att döma människor till fängelse vid kanske ett hundratal tingsrätter, jag vet inte hur många det är, eller vid hovrätterna skulle vi kunna acceptera men inte i fråga om skadestånd. Dessutom säger man att Brottsoffermyndigheten är en expertmyndighet. Jag tycker inte att detta går ihop. När 20 % av skadestånden ändras så att de blir lägre behöver man väl inte läsa in att det är ett underkännande av tingsrättens resonemang. Det är ju bara tingsrätten som har hört vittnen, målsägande och den tilltalade. Det känns som om detta är lite fel spår. I så fall skulle man kunna säga att alla brottsanmälningar skulle hanteras av Högsta domstolen eftersom det då skulle bli lika över hela landet. Det är ungefär det som Elisebeht Markström säger. Detta gör mig förvånad.

Jag har ytterligare en fråga som jag skulle vilja ha svar på. Det är något som vi ännu inte har motionerat om i vår kommitté. Det gäller nivån på skadestånden generellt. Kommer Socialdemokraterna att ha synpunkter på det? Det slår en ofta att de är så låga i Sverige. Till exempel vid överträdelse av ett besöksförbud är det fråga om 5 000 kr i skadestånd till den drabbade kvinnan. Det är väldigt låga belopp.

Jag har alltså två frågor. Men det viktigaste att få svar på är ändå frågan om expertmyndighet och praxis och lika behandling över landet när det gäller brottskadeersättning.

Sedan ska vi komma ihåg att en del gärningsmän faktiskt har pengar att betala det som domstolen dömer ut. Det är inte alls särskilt ovanligt att gärningsmän också sitter på slantar. Man kan också lägga upp en avbetalningsplan hos kronofogden. Det förekommer också.

Anf. 136 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är riktigt att Brottsoffermyndigheten kommer in efter domstol och försäkringsbolag. Och i sista hand är det skattebetalarna som får stå för notan när en gärningsman inte betalar. Det är också ett skäl till att jag anser att man ska ha något slags riksläkare i fråga om skadestånd, även om det inte har varit skälet till att inrätta Brottsoffermyndigheten för denna uppgift. Men jag ser det också som viktigt.

Det är också, tycker jag, rimligt för den som är dömd att få ett skadestånd i nivå med praxis. Det är en rättssäkerhetsfråga också för gärningsmannen så att det inte "drar i väg" och blir ohemula summor som saknar förankring i praxis. Jag tycker nog att det där är en klok idé.

I och för sig kan jag förstå funderingarna kring att när domstolarna har sagt en sak det bör så vara. Trots det tycker jag att det i just de fall som gäller brottskadeersättning är klokt. Jag tror att brottsoffer faktiskt skulle förlora på att domstolarna, framför allt tingsrätterna, stod för den slutgiltiga bedömningen utan att egentligen ha en vidare överblick och

utan att ha fördjupat sig särskilt mycket i just praxis. Det är vad jag ville ha sagt om den saken.

När det sedan gäller nivåerna på skadeståndet måste jag nog passa. Jag känner inte att jag är redo för att svara på frågan om de är för låga eller för höga, om de är de rätta och om de är rättvisa – pass alltså!

Prot. 2005/06:97
29 mars

*Våldsbrott och
vårldsoffer*

Anf. 137 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det är glädjande att Elisebeht Markström och Socialdemokraterna håller med Centerpartiet om att forskningen behöver nytt fokus just när det gäller anledningen till att män slår, kränker, hotar och utnyttjar kvinnor och om att samhället ska inrikta sig inte bara på att hjälpa brottsoffer utan också på att förebygga brott. Det allra bästa måste ju vara att aldrig bli ett brottsoffer.

Jag har ändå svårt att förstå resonemanget. Om Socialdemokraterna i utskottet, hela alliansen och kanske till och med Vänsterpartiet och Miljöpartiet tycker samma sak, varför kan vi då inte skriva det i betänkandet? Det hade inte behövts ett tillkännagivande till regeringen, utan det hade räckt att det står att det är viktigt med nämnda fokus i forskningen. Majoriteten valde dock att i betänkandet skriva enbart om forskningen kring brottsoffer.

Jag kan inte låta bli att kommentera det som Elisebeht Markström inledde med. Hon sade att det tar tid med lagstiftning. Att det är så är väl också vi väl förtrogna med. Den stora skillnaden är att vi kan säga och också säger vad vi tycker, medan Socialdemokraterna säger att de vill göra en utredning.

Inte heller kan jag låta bli att ytterligare lite grann, liksom Hillevi, uppehålla mig vid frågan om brottsofferersättning. Ingen har någonting emot att Brottsbffermyndigheten samlar ihop praxis. De får gärna skicka ut det till domstolarna också så att de får en bättre överblick. Så hoppas jag att det kan fungera också när det gäller allting annat. Men att en myndighet ska överpröva domstolarnas domar känns för mig stötande.

Anf. 138 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Förklaringen till att vi har skrivit om forskning och brottsoffer är väl huvudsakligen att betänkandet handlar om just brottsoffer. Det är därför inte så konstigt att vi betonar det i betänkandet.

När det gäller frågan om forskning kring män som begår våldsbrott är det helt klart; vi är helt överens på den punkten. Det finns ingen motsättning där.

Jämställdhetsminister Jens Orback har innevarande år ägnat ganska stort intresse åt just de här frågorna och har delat ut en del ekonomiskt stöd till just de verksamheter som sysslar med män som är våldsamma. De olika manscentrum, de manliga nätverk och kriscentrum för män som finns runtom i landet finns, skulle jag vilja säga, på alldeles för få platser. De har ändå fått stöd för att kunna utveckla sitt arbete. När de finns som goda exempel kommer andra att kunna följa efter.

Det som av rättviseskäl kan bekymra mig något är att vi så fort det är fråga om män som begår brott ganska snabbt ropar efter forskning, utveckling, behandlingsinsatser, ordentliga och rejäla resurser samt professionalitet. Men när det gäller brottsoffren – kvinnor och barn som under åtminstone 25 år har fått, kan man säga, hålla till godo med kvin-

nojournernas i och för sig oerhört angelägna, viktiga, bra och fina arbete – vill jag säga att det är långt ifrån professionalitet på kvinnojourerna. Det är för mig en diskussion som jag tycker att det är angeläget att fortsätta med. Det jag tidigare avslutningsvis försökte säga var just att vi nog också bör titta på de ojämlika villkoren mellan kvinnor och män för att komma något steg längre i frågan.

Anf. 139 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Även om jag i det här fallet tar upp forskning som syftar till att försöka förhindra brottslighet utesluter jag givetvis inte att vi ska stödja kvinnojourer och hela det mycket viktiga arbete som handlar om att ta hand om människor som blivit utsatta för brott oavsett om det är kvinnor eller om det är män.

Visst är rubriken på betänkandet *Våldsbrott och brottsoffer*. Men om en motion som handlar om en viss inriktning inom forskningen tas upp i betänkandet kan man väl åtminstone svara på det yrkandet, vilket inte har gjorts i betänkandet. Jag upprepar dock att det åtminstone är glädjande att vi här i kammaren har fått veta att Socialdemokraterna håller med oss i denna fråga.

Elisebeht har inte i det här replikskiftet återkommit till frågan om brottskadeersättningen. Jag satt och funderade på om det är okej att en myndighet överprövar domstolarnas domar. Hur skulle det kännas om Kriminalvårdsstyrelsen började överpröva domstolarnas fängelsedomar?

Visserligen har domstolen dömt till två års fängelse här, men vi tycker att det är mer lämpligt med ett och ett halvt år. Tänk om Kriminalvårdsstyrelsen sade så och man sedan ändrade på det! Det är klart att det inte skulle vara okej. Jag tror att inte heller Elisebeht Markström tycker det.

Men på något sätt är det helt plötsligt okej att Brottsoffermyndigheten om domstolen dömt ut 50 000 kr i skadestånd säger: Nej, det är nog lite för mycket i det här fallet. Vi har visserligen inte hört några vittnen eller ens den brottsutsatta personen. Men vi tycker att det är lagom med 40 000 kr så vi sänker beloppet.

Anf. 140 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att jag har försökt att svara just när det gäller värdet av att Brottsoffermyndigheten får ha kvar det uppdrag man har när det gäller brottskadeersättning. Jag tror att jag har försökt att uttömma det så gott jag kan.

Kanske var det en felsägning tidigare. Vad jag menade i mitt inlägg var just att stödet till verksamhet som riktas till kvinnor och barn i huvudsak utgår till frivillig verksamhet runt om i kommunerna. De här verksamheterna har funnits länge. Det görs ett bra arbete. Men det är ytterst få som har så goda resurser att de kan stoltsera med att ha personal som är anställd därför att den har en särskild kompetens för arbetet.

Så ser det ut när det gäller verksamhet riktad till kvinnor. Det var vad jag tydligare försökte säga. Johan Linander svarade då och sade att det är klart att vi ska stödja kvinnojourerna. Jo, det är riktigt. Men jag tycker att vi ska stödja kvinnojourerna på ett sådant sätt att de verkligen kan arbeta professionellt, finnas tillgängliga dygnet runt och ha anpassade bostäder som det går att bo i och som inte samtidigt måste vara möteslokaler för

föreningens medlemmar eller samtidigt är studiecirkellokalerna och så vidare.

Villkoren för verksamheten för misshandlade kvinnor och barn jämfört med villkoren för män som frivilligt söker hjälp därför att de är våldssamma är oerhört ojämlika. Där har jag nu ett par gånger försökt att kasta ut några krokar. Jag tror alltså att kvinnors och mäns ojämlika villkor är en grundläggande fråga att diskutera. Här ser vi ett sådant utslag.

Anf. 141 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Elisebeht Markström blev närmast lycklig när jag sade lite positiva saker om socialdemokratisk politik. Det gläder mig att göra människor lyckliga. Det har jag inga som helst svårigheter med. Problemet är att det är så sällan som man kan säga något positivt om socialdemokratisk politik. Anslut till våra förslag så kommer vi att bli lyckliga tillsammans och får anledning att diskutera med varandra!

Nu var det en sak som jag inte fick riktigt klart för mig när jag läste i betänkandet. Vi har en reservation om att även efterlevande eller närstående till brottsoffer ska få målsägandebiträde. Jag vet att allting måste utredas. Jag tycker inte att det är något konstigt i och för sig. Det vill jag också säga, om det kan glädja. Men ibland får man intrycket att de här utredningarna på något sätt avsomnar och måste väckas till liv när någon plötsligt ser att de ligger och sover någonstans.

Hur är det på den här punkten, Elisebeht Markström, finns det någon utredning med inriktning på efterlevandes rätt till målsägandebiträde?

Anf. 142 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Nu ska vi inte överdriva min reaktion tidigare. Så oerhört lycklig blev jag inte, men jag tyckte att det var glädjande att från Peter Althin få höra de positiva orden att det ändå har hänt en del. Vi är inte så bortskämda med att få höra sådant från de fyra borgerliga partierna. Därför finns det anledning att notera det till protokollet.

Nej, jag tror inte att det finns någon utredning när det gäller målsägandebiträde till närstående. Jag vet att det finns en utredning som tittar på reformen om rätten till målsägandebiträde. Det känner jag till, och det är en tidigare generaldirektör på Brottsförmyndigheten Britta Bjelle som håller i den utredningen. Det känner jag till, men jag tror inte att närstående finns med där, att begreppet skulle vidgas på det sättet.

Men jag ville tidigare framhålla att när vi talar om samhällets stöd till brottsoffer är vi alla överens om att det verkligen är en samhällelig fråga som inte ska vila på något annat än att det finns särskilda skäl, till exempel att fristående ska kunna finnas med som komplement. Men den ska vila på samhället.

Jag försökte vidga kretsen till att gälla brottsoffer, gärningsmän och brottsoffers anhöriga. Med tanke på den verksamhet jag finns med i när jag inte är i riksdagen är jag helt på det klara med att det runt varje brottsoffer finns anhöriga som lider, skulle jag vilja säga. Är det dessutom fråga om våld i närstående relationer är det ännu värre därför att det är särskilda problem kopplade just till den frågan.

Svaret på din fråga är: Nej, inte vad jag känner till.

Anf. 143 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Då ska jag göra Elisebeht Markström om inte helt lycklig så i varje fall lite glad och konstatera att det är alldeles riktigt, det finns ingen sådan utredning. Jag har upptäckt att det på s. 37 i betänkandet står att regeringen har uppdragit åt en särskild utredare att göra en samlad översyn av lagen om målsägandebitråde. Det ska komma någon redovisning den 31 december 2006. Sedan står det: "Uppdraget innefattar emellertid inte att överväga frågan om efterlevandes rätt till målsägandebitråde."

Då vill jag föreslå att Elisebeht Markström försöker påverka så att någon tar tag i den biten för att med viss hastighet och fart få det utrett. Det var det ena.

Sedan måste jag hänga på frågan om brottsskadeersättning. Jag kan be Elisebeht Markström att läsa svaren på frågorna om brottsskadeersättning som hon har lämnat till mina kolleger här. Jag tror inte att hon tror på dem själv. En domstol har tillgång till allt material. De lyssnar på folk, det finns målsägandebitråde som likt rinnande vatten kan praxis från Brottssoffermyndigheten, kan precis allt om trafikskadelagen och kan rabbla allt. Hela den praxisen finns, och den får domstolen helt klar för sig. Med övervägande av alla dessa bitar – jag har suttit i massor av sådana rättegångar – kommer domstolen fram till ett skadestånd som man kan tycka är för lågt med internationella mått mätt. Så döms det ut som en liten lindring av smärtan för brottsoffret. Sedan kommer det till Brottssoffermyndigheten som sänker skadeståndet.

Jag vill inte tro att Elisebeht Markström tror på det här. I varje fall finns det inte någon bra argumentation för att det ska vara så.

Jag ber att ni återkommer, så ska jag, om jag får anledning, framföra mina synpunkter på det.

Anf. 144 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! När det gäller Brottssoffermyndighetens uppdrag att pröva brottsskadeersättning har det varit så i tolv år. Enligt justitieutskottets egen utvärderingsgrupp får 20 % en förändring jämfört med vad en domstol har sagt. Det innebär, om jag räknar rätt, att i 80 % av fallen står det fast. Det är väl inte så illa i alla fall.

När det gäller målsägandebitråde till närstående tycker jag inte att Peter Althin för mig har förklarat varför den närstående, som ju inte är en part i rättegången, har behov av målsägandebitråde. Jag förstår inte det riktigt. Det är inte helt enkelt, måste jag säga.

Det som anhörig och närstående kan behöva är hjälp av en jurist. Det är det vi talar om när vi talar om målsägandebitråde, om man ska in i rättegångsprocessen. Men ska man inte det är frågan vad man ska ha målsägandebitråde till. Hur ser behovet ut egentligen? Det kanske är så att närstående eller anhörig, vad vi än väljer att kalla det, verkligen har behov av stöd och hjälp, men jag är inte så säker på att det just ska vara en advokat eller jurist som står för den hjälpen. Det kan vara andra professioner. Då leder det tanken fel att kalla ett sådant stöd för målsägandebitråde, eftersom målsägandebitråde per definition åtminstone i 99,9 fall av 100 ska vara en jurist. Annat stöd kan vara stöd från socialtjänsten, kontaktpersoner från brottsofferjourer, kvinnojourer, och det kan vara andra som finns inom kommunens verksamhet.

Jag är inte riktigt på det klara med vad behovet är. Därför vilar jag på hanen i den frågan.

Prot. 2005/06:97
29 mars

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

*Våldsbrott och
våldsoffer*

11 § Fakultativt protokoll till barnkonventionen

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU20
Fakultativt protokoll till barnkonventionen (prop. 2005/06:68).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

12 § Anmälningsskyldighet, säkerhet och tillsyn inom psykiatrisk tvångsvård

*Anmälningsskyldighet,
säkerhet och tillsyn
inom psykiatrisk
tvångsvård*

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU14
Anmälningsskyldighet, säkerhet och tillsyn inom psykiatrisk tvångsvård
(prop. 2005/06:63).

Anf. 145 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! Moderaterna står givetvis bakom samtliga reservationer i detta betänkande, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 1.

Regeringen talar i den här propositionen om skalskydd, om god säkerhet, om säkerhetsnivåer, om fortlöpande säkerhetsarbete och lägger till och med fram förslag om att det ska finnas en säkerhetsansvarig på varje inrättning och enhet för rättspsykiatrisk vård. Från moderat synvinkel har vi en del synpunkter på de förslag som läggs fram. Jag tänker återkomma till det.

Vad man inte talar om är inre säkerhet, det nödvändiga i att ha regler för ordning och säkerhet inne på enheterna. Och det är, fru talman, enligt moderat uppfattning väl så viktigt när det handlar om en god och säker vård.

Den klinikansvarige som inte har möjlighet att utfärda regler för hanterandet av mobiltelefoner, cigarettändare och annat blir näst intill bakbunden. Det borde vara en självklarhet att en patient som är intagen på rättspsykiatrisk klinik – efter det att domstolen överlämnat vederbörande för vård som påföljd för till exempel mord, grov våldtäkt av barn med mera – inte ska kunna ha tillgång till våldspornografi, kvinnokränkande framställningar i grova porrfilmer eller barnpornografiskt material via mobiltelefon. Det är inte heller rimligt att patienter ska ha möjlighet till kontakt med minderåriga flickor via chatt, där mobiltelefonen är nödvändig, eller att en patient som är intagen dagligen och stundligen ska vara upptagen med att via mobiltelefon hota, trakassera och kartlägga perso-

ner som de mött i deras respektive tjänsteutövning, som åklagare, utredande läkare med flera. Respekt för en intagen patients självbestämmande och integritet måste ibland kunna begränsas.

I ett betänkande som handlar om psykiatrisk tvångsvård borde frågan om en översyn av LPT, lagen om psykiatrisk tvångsvård, och LRV, lagen om rättspsykiatrisk vård, beröras. Från moderat sida menar vi att det finns ett stort behov av översyn av båda de lagarna. Men vi konstaterar att det blir som vanligt i de här frågorna.

Regeringen tvår sina händer och skyller inte på översteprästerna som Pontius Pilatus gjorde men väl på psykiatriutredaren, i varje fall så hänvisar man till honom. Allt som ska göras ska först komma därför. Att han ska lägga fram sina förslag samlat först efter valet i höst är väl bara en tanke, kan man tro.

Nu är det på gång en proposition om mobilanvändning. Det är väl att det är så, men var är det stora greppet? Det vi nu har fått är ett betänkande som handlar om vem som ska ge tillstånd till att det bedrivs vård, hur lokalerna ska se ut och hur man på bästa sätt ska kunna ha en fysisk standard där lokaler ska vara säkra. Det är bra. Men hur vården ska kunna bedrivas bättre och säkrare säger man inget om. Den inre säkerheten fattas. Det är synd. Det är det inte bara för att det visar på en regering som inte har handlingskraft utan också för att det dröjer längre med de nödvändiga åtgärder som behövs än vad som skulle vara behövligt.

När det gäller själva tillståndsförfarandet föreslår regeringen att det tillstånd som i dag krävs ska avskaffas och att man ska byta det till ett anmälningsförfarande i stället. Moderaterna är i denna fråga av precis samma uppfattning som Domstolsverket och Brottsoffermyndigheten. De myndigheter som har bäst förutsättningar att göra en bedömning av hur en vårdinrättning rätteligen ska klassificeras är de som ska göra det och ingen annan.

Fru talman! Jag tänkte till slut beröra de ekonomiska konsekvenserna av propositionen. Vi instämmer i den bedömning som Sveriges Kommuner och Landsting har gjort. Det är inte rimligt att en hårt belastad psykiatrisk vård ska finansiera nya statliga åtaganden. Regeringen säger att det förslag man lägger fram inte kommer att ha några ekonomiska konsekvenser för landstingen. Detta är, fru talman, rent nys.

Någon instans måste stå för kostnaderna för de förändringar av lokaler och utrustning som kan krävas och för förslaget att man ska ha en säkerhetsansvarig på varje enhet. De kostnaderna innebär att det dras pengar från vården i övrigt.

Vi har i vår reservation erinrat om finansieringsprincipen. Staten ska kompensera kostnadsökningar i kommuner och landsting som beror på statliga beslut. I den här frågan konstaterar vi att regeringen bryter mot den principen.

Anf. 146 JAN EMANUEL JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag är glad över att det i grunden finns en enighet mellan partierna när det gäller det här betänkandet. Det hade varit mer bekymmersamt om det inte var så, även om Magdalena gör vad hon kan för att finna lite meningsskiljaktigheter. Det är kul för debattens skull.

Jag anser att den proposition som har tagits fram är bra och bra avvägd. Det har funnits allvarliga säkerhetsproblem som har visat på beho-

ven av förändringar i den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården. De förändringar som nu föreslås kommer att åtgärda en hel del av de problem som tas upp. Men det sker utan att vi glömmer bort att det faktiskt är vård och inte straff som vi ska arbeta med.

Det finns exempel inom den psykiatriska tvångsvården där patienter hotat eller varit farliga för sig själva eller andra. Huvudsakligen uppkommer de problemen inom rättspsykiatri. Det är allvarligt. Det måste vi göra någonting åt, och det måste vi göra genom regelförändringar och översyn. Men vi måste också se till att inte få en debatt som handlar om att alla inom rättspsykiatri är farliga. Vi måste passa oss för att hamna i den fällan.

I den nuvarande regleringen av psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård saknas övergripande bestämmelser om säkerhetskrav för vården. Nu kompletteras regelverket. Det införs ett allmänt krav på att verksamhet ska bedrivas så att den tillgodoser en god säkerhet i verksamheten. Med säkerhet avses samhällets skydd, behovet av säkerhet för de intagna och så klart också säkerhet för personalen.

Det innebär att man måste göra riskanalyser och också säkerhetsklassificeringar med krav på personalen, lokalerna, utrustning med mera. Allt detta ska göras för att verksamheten ska kunna bedrivas på ett säkerhetsmässigt bra sätt.

Det innebär också att det på enheten ska finnas en säkerhetsansvarig, precis som Magdalena Andersson talade om. Säkerhetsarbetet kan då ske mer systematiskt och fortlöpande. Med nuvarande system kan det bli så att man ser säkerhetsbristerna först när de redan har uppkommit i stället för att man kunnat komma på dem mycket tidigare och arbetat med dem mer förebyggande.

Socialstyrelsens tillsynsansvar vidgas till att omfatta även frågor om säkerhet inom den psykiatriska tvångsvården. Frågan om att införa regeländringar så att det går att begränsa eller stoppa vissa patienters möjlighet att ta med sig mobiltelefon på avdelningarna är mycket aktuell. Det har skrivits mycket om det i medierna.

Jag tror inte att det finns någon här i kammaren som ställer sig upp och säger: Nej, jag tycker att möjligheten ska finnas kvar för våldsutövare som hotar och trakasserar människor utanför vårdanläggningarna att få ha rätten att ha kvar sin mobiltelefon. Nu ser vi till på vilket sätt vi ska förhindra detta på ett bra sätt. Det finns vissa saker som försvårar det hela.

Man kan också fråga sig hur det kommer sig att det har varit på det här sättet. Det låter helt absurt när Magdalena förklarar det. Hur kan det vara så att dömda våldsbrottslingar kan fortsätta att förfölja domare och andra? Jo, man har sett till den personliga integriteten och till dessa personers rättigheter. Man måste också tänka på att vården i första hand har att bryta ett destruktivt beteende. Om inte detta är ett destruktivt beteende vet jag inte vad det är.

Vad är det som är problemet? Varför har vi inte kunnat göra någonting åt det? Jo, det har funnits en juridisk komplikation som varit lite bökig. Hur ska man kunna komma åt just de här personerna utan att man säger att ingen ska få ha mobiltelefon? Vissa av dessa personer är inte farliga för andra personer. Det kan också vara bra för dem i deras vård att få tillgång till att kommunicera med världen utanför vårdinstitutionen.

Prot. 2005/06:97
29 mars

*Anmälningsskyldighet,
säkerhet och tillsyn
inom psykiatrisk
tvångsvård*

Hur bär vi oss åt för att rätt personer ska kunna begränsas? Det har kommit en hel del förslag. Det har bland annat kommit ett förslag från vår moderatkompis Cristina Husmark Pehrsson. Hon har lämnat ett alldeles utmärkt förslag i en bra och välskriven motion. Behovet av lagförändringar har påtalats vid ett flertal tillfällen här i kammaren.

Vi kommer då fram till Anders Milton, som Magdalena Andersson talade om. Han har kommit med en hel del förslag till lagförändringar. När det gäller psykiatrisk tvångsvård, rättspsykiatri och förändringarna kommer han med ett förslag som innebär att chefsöverläkaren ska vara den som ska kunna bedöma det enskilda fallet. Vem kan bättre än överläkaren bedöma det? Jag tycker att det är ett bra förslag.

Kan det bli att för mycket hamnar hos chefsöverläkaren? Kan det bli ett system som kan överutnyttjas? Där har det kommit ett förslag om att beslutet ska kunna överklagas till länsrätten. Det i sin tur ska kunna säkerställa en utomstående prövning så att åtgärderna hela tiden ska vara rimliga. Det ska kunna kontrolleras. Jag tycker att det är ett bra förslag.

En proposition som löser den här frågan, som Magdalena Andersson sade, kommer att läggas fram inom kort. Regeringen beslutade i torsdags den 23 mars att lägga fram en lagrådsremiss till Lagrådet. Så fort det är klart kan propositionen läggas fram. Genom detta kommer problematiken att kunna lösas på ett bra sätt. Med den bakgrunden och det resonemanget kan jag också med glädje säga att den fina motionen som kamratmoderaten har skrivit är tillgodosedd.

En annan betydelsefull förändring i förslaget är att det inrättas en allmän anmälningsskyldighet för all psykiatrisk tvångsvård. Det ersätter dagens regler som innebär att det krävs tillstånd bara när det gäller en viss sorts rättspsykiatri. Det nuvarande tillståndsförfarandet prövar dock bara tillståndet precis när man ansöker, vid ett tillfälle, och det tycker jag att man kan uppfatta som lite märkligt. Det är märkligt att Magdalena inte reflekterade över just den biten. Det system som finns nu bidrar inte till någon form av systematiskt och fortlöpande säkerhetsarbete och kontroll, utan det blir bara vid själva ansökningstillfället som den här kontrollen kommer till, och det tror jag inte är speciellt bra.

Förslaget här i betänkandet om en övergång till ett anmälningsförfarande kombinerat med kontinuerlig tillsynsverksamhet för all psykiatrisk tvångsvård ger ett bättre säkerhetsarbete med insyn i all vård hela tiden, inte bara vid ett tillfälle.

Jag förstår den goda tanken med den moderata motionen, i vilken man vill att man ska ha kvar tillståndsplikten och det förfarandet. När jag läste propositionen första gången tänkte jag också: Hur smart är det egentligen att ta bort tillståndsplikten inom rättspsykiatri? Bara uttrycket "ta bort tillståndsplikten" låter ju jättemärkligt.

Men när man sätter sig in i texten och ser vad som i praktiken händer när man ändrar det här ser man att det just blir en kontinuerlig tillsyn och att man kommer tillbaka och kan se till att man kan förebygga problematik. Man följer också upp hela tiden. Det tror jag är väldigt bra. Verksamheten kan alltså på ett helt annat sätt förebygga problem som uppstår under resans gång, vilket man inte kunde göra tidigare.

Som framgått av mitt resonemang hittills ser jag inte, med all respekt för motionen, att förslaget om bibehållen tillståndsplikt skulle kunna leda till bättre säkerhet, utan det skulle faktiskt bli tvärtom. Där kan man

också se att majoriteten av remissinstanserna som har tittat på ärendet också tycker som förslaget.

Det finns ytterligare motionsförslag som kanske bör nämnas. Det gäller avslag på den moderata motionen om ett tillkännagivande om finansieringsprincipen. Det är ju en princip som vi också är helt överens om. Om staten går ut och lägger fram direktiv och säger att något ska göras så ska ju också staten kunna följa upp och hjälpa kommuner och landsting med pengar. Det är vi helt överens om. Men det jag har svårt att förstå – kanske Magda kan berätta det för mig sedan – är det här: Säkerhet är inget nytt åtagande. Vi kom inte på i dag att vi ska ha säkerhet. Det är också så, som konstateras i betänkandet, att det inte behövs några nya lokaler. Lokaler finns. Det är rutinerna som ska ses över. Skulle det vara så att man i framtiden kommer fram till att det kommer att kosta, så kommer ju regeringen att följa huvudmännens uppdrag. Skulle de här rutinerna komma att kosta pengar så får vi återkomma till det då. Men det behövs inga nya lokaler.

I en annan moderatmotion föreslås att rättspsykiatri blir statligt finansierad. Det kravet har vi diskuterat tidigare. Vi har också ett gemensamt tillkännagivande där vi är överens om att regeringen ska utreda för- och nackdelar med att staten ska ta på sig hela eller delar av den här kostnaden. Regeringen ska också titta på rättspsykiatriens organisation, samordning, samverkan och kvalitetsutveckling. Jag tycker inte att det finns någonting nytt att tillföra sedan riksdagens beslut för bara några månader sedan om att det är klokast att låta regeringen avvakta den utredning som riksdagen redan har begärt.

Jag vill avslutningsvis återigen påpeka vikten av och den glädje jag känner inför att vi ändå står så pass nära varandra när det gäller säkerheten inom rättspsykiatri. Vi har gemensamma mål, även om vi kan diskutera och formulera oss olika. Vi har ju också samma medel i dubbel bemärkelse.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 147 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för att få bli kallad för ”kamrat moderat”, och framför allt för komplimangen om bra moderata förslag! Det är bara synd att vi inte får ett instämmande i de förslag vi har.

Jag tror att inte någon skulle reagera och fundera över huvud taget kring den inre säkerheten när det gäller till exempel mobiltelefoner och annat om det inte var så att vi visste att detta missbrukas av personer som är sjuka och som i sin sjukdom gör så att de till exempel trakasserar andra eller som i sin sjukdom använder cigarrettändare och tänder eld. Det gör det förfärligt svårt och krångligt att vårda en sådan person om man inte ens får visitera vederbörande efter en permission. Därför finns det väldigt klara och tydliga skäl för att man ska kunna göra vissa inskränkningar ibland – oftast inte, för de allra flesta människor är inte så utåtagerande i sin sjukdom. Men en del av dem är det, och jag tror att det är väldigt viktigt för oss att vi faktiskt vågar se det här.

Växjö har blivit prickat av JO därför att man på rättspsykiatriska enheten där har beslagtagit mobiltelefon. Man fick inte göra det trots att en person ringde 200 gånger om dagen till andra människor. Det är en av

Prot. 2005/06:97

29 mars

*Anmälningsskyldighet,
säkerhet och tillsyn
inom psykiatrisk
tvångsvård*

anledningarna till att det kommer ett nytt förslag här, men det finns ännu fler saker i det här som är viktiga att ta upp.

Jag blir lite besviken på Jan Emanuel Johansson, som lite raljant sade: Ska man inte få ringa när man är sjuk?

Självklart ska man få göra det! Men ge då ett förslag: Vad ska man göra för att skydda andra människor från personer som är så sjuka?

Anf. 148 JAN EMANUEL JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att verkligen från hjärtat be om ursäkt om det känns som om jag var raljant när jag pratade om möjligheterna att begränsa farliga människor från att kunna kommunicera med världen utanför den inrättning där de är inskrivna. Det var absolut inte meningen.

Det vi måste se till är att vården i första rummet har att bryta ett destruktivt beteende. När vi ser att ett destruktivt beteende pågår ska vi bryta det på alla möjliga sätt. Det är därför vi har kommit med de nya förslagen som ska se till att de här personerna, som utgör fara för andra, inte ska ha mobiltelefon.

Jag vill återigen utgå från resonemanget att man ska bryta det destruktiva beteendet. Om en patient kan missbruka en cigarettändare ska cigarettändaren självklart tas ifrån patienten.

Återigen: Jag tror att vi ligger väldigt nära varandra när det gäller vad som ska göras. När det gäller patienter som missbrukar rätten att ha en mobiltelefon – ja, det är ju det vi ska göra någonting åt nu!

Anf. 149 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! När jag gick igenom den här propositionen och vi tillsammans i Moderaterna gjorde det så läste vi ganska noga vad Domstolsverket hade haft för uppfattning och vad Brottsoffermyndigheten hade haft för uppfattning – de som verkligen håller på med just de här frågorna. De säger att problematiken med tillståndsförfarande självklart ska ligga på dem som är mest kvalificerade och mest kompetenta att göra det. Jag skulle vilja fråga Jan Emanuel Johansson om han menar att de inte heller har satt sig in i texten, eftersom det var det han sade att vi moderater inte hade gjort. Har de inte läst och förstått? Om de läser en gång till, kommer de då att hålla med om att det blir alla tiders, det här nya förfarandet?

Jag skulle också vilja fråga Jan Emanuel Johansson om de enheter som kommer att behöva byggas om nu efter det som beslutas här i dag. Det står ju faktiskt i propositionen från regeringen att det finns enheter som kommer att behöva byggas om med skalskydd, yttre säkerhet, andra väggar och sådant. Vem ska betala detta? Självklart är det väl vårdutföraren som ska göra det. Det är landstingen. Vem ska anställa den person som ska vara säkerhetsansvarig? Jo, det är landstingen. Är inte detta kostnader som kommer att drabba landstingen? Har inte heller Sveriges Kommuner och Landsting läst och förstått den här propositionen, eftersom de också hävdar att detta kommer att bli ytterligare en merkostnad, och att det är självklart att om man följer finansieringsprincipen så skulle det följa med pengar till kommuner och landsting? Har inte de heller läst detta? Har regeringen problem med att delge myndigheter och organisationer sina propositioner?

Anf. 150 JAN EMANUEL JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Med risk för att det ska framstå som att jag har en något överdimensionerad självbild när det gäller att tolka texter vill jag ändå hänvisa till s. 26 i propositionen. Där står bland annat beträffande Brotts-offermyndighetens uttalande att behovet av en likartad säkerhetsbedömning vid landets alla vårdinrättningar för rättspsykiatrisk vård bör uppmärksammas särskilt. Det är precis det man kommit fram till, alltså att man ska göra någonting åt det.

Såsom det har sett ut har varje enskild huvudman haft ansvaret, vilket varit ett problem. Alltså kommer man med ett förslag på vad man ska göra åt saken. Jag ser det som lite problematiskt att man då skriver att det är detta behov som vi behöver göra någonting åt. Det är det som finns i förslaget. Jag tror att detta varit en text som lätt kunnat tolkas på olika sätt och ja, det står verkligen så i propositionen. Det är inte mycket jag kan göra åt den saken.

När det gäller den säkerhetsansvarige sägs i propositionen att det inte handlar om att man ska anställa någon, utan det kan vara fråga om en person som redan finns på plats och som då får ett säkerhetsansvar med nya rutiner. Men skulle det vara så, vilket också framgår av texten, att det behöver anställas mer folk så ska man återkomma om de kostnaderna.

Anf. 151 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp):

Herr talman! Propositionen innehåller förslag till förbättringar vad gäller säkerhet och tillsyn inom den psykiatriska tvångsvården. Från Folkpartiet liberalerna ställer vi oss bakom utskottets förslag i betänkandet.

Det finns i dag brister, och allt åtgärdas inte genom de förslag som vi ska fatta beslut om i dag. Regeringen konstaterar själv i propositionen att det saknas bestämmelser kring säkerhets- och samhällsskyddsaspekter, och det finns inte heller några föreskrifter eller riktlinjer på myndighetsnivå. Vi har alltså en hel del att åtgärda inom detta område.

Statlig kontroll av säkerheten prövas inom några områden men inte när det gäller patienter som genomgått psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård. Det är så det har sett ut. Det handlar inte enbart om patienternas och personalens säkerhet utan även om skyddet för samhället.

I betänkandet saknas förslag vad gäller patientens rätt att använda elektroniska kommunikationsmedel, vilket också är anledningen till att jag begärt ordet trots att vi inte har någon reservation om det. Ett sådant förslag har aviserats till april i år, och i ett tidigare betänkande, SoU6, hade Folkpartiet tillsammans med övriga partier i alliansen en reservation angående detta. Det är allvarligt att patienter kan fortsätta att till exempel trakassera och hota personer när de kan vara intagna för vård just på grund av dessa orsaker, alltså på grund av att man är sjuk och hotar människor, att man, som det nämndes tidigare, ringer flera hundra gånger om dagen till någon.

Det är inte bara vi från de olika partierna i riksdagen som redan tidigare uppmärksammat problemet. Den nationelle psykiatrisamordnaren föreslog i februari 2005 att det ska krävas möjligheter att kunna inskränka patientens rätt att använda elektronisk kommunikation. Ett sådant förslag har dock inte kommit ännu, utan det ska komma nu i april.

Prot. 2005/06:97

29 mars

*Anmälningsskyldighet,
säkerhet och tillsyn
inom psykiatrisk
tvångsvård*

Det är det, herr talman, som vi från Folkpartiet vill markera genom att ta till orda utan att ha någon reservation.

Nu är det verkligen allvar. Det måste komma en proposition i april, för det har nu gått över ett år. Det har gått ännu längre tid sedan frågan uppmärksammades i riksdagen. Det har gått över ett år sedan psykiatrisamordnaren uppmärksammade problemet. Nu är det dags, och vi räknar med att ha ett förslag i riksdagen om ett par veckor.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

13 § Folkhälsa

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU18
Folkhälsa.

Anf. 152 ANNE MARIE BRODÉN (m):

Herr talman! I socialutskottets betänkande om folkhälsofrågor behandlas drygt 80 motioner från 2004 och i huvudsak 2005. Mängden motioner visar på det stora intresse som finns för hälsofrågor. Många av förslagen skulle leda till förbättringar av människors hälsa men avstyrks av Socialdemokraterna och stödpartierna.

Jag vill dock yrka bifall till reservation 1 under punkt 1 och står naturligtvis även bakom övriga reservationer från oss moderater samt de gemensamma borgerliga reservationer som finns i betänkandet.

Vi i den borgerliga alliansen föreslår i reservation 1 en nollvision för självmord till följd av psykisk ohälsa. Denna nollvision kan jämföras med den antagna nollvisionen för trafikdöda. Den har inneburit ett starkt medvetande och målinriktat arbete för att få ned antalet dödade i trafiken. Antalet dödade i trafiken är i dag färre än 500 personer om året.

Behövs det då en nollvision för självmord? Totalt begår 1 400 personer självmord i Sverige under ett år, och 7 500 personer försöker. När man tittar på antalet självmord och självmordsförsök bland ungdomar i gruppen 15–24 år ser man att antalet nu är det högsta som någonsin uppmätts i Sverige. Detta är oerhört allvarligt.

Herr talman! Varför avslås då denna viktiga motion tillsammans med övriga motioner? Är det så att förslagen som är lagda är ovidkommande för att få en bättre hälsa bland barn, ungdomar, vuxna och äldre i Sverige? Är det så att inget mer behöver göras, inga nya förslag läggs fram? Är det så att allt är bra som det är?

Svaret i betänkandet är att det pågår utredningar, det har redan gjorts tillkännagivanden, mycket är på gång, uppdrag har givits. Men mitt svar är nej. Det behövs verkligen en hel del arbete för att förbättra den situation som råder i dag. Det behövs ett nytänkande kring dessa frågor, vilket nu saknas.

Hur är det i Sverige? I den folkhälsopolitiska rapport som kom i oktober 2005 kan vi läsa: Sverige ligger fortfarande bra till när det gäller levnadsnivå. Små barns kroppsliga hälsa är utmärkt, och sjukvården är bra på att rädda liv. Sverige är bäst när det gäller att förebygga dödso-

lyckor hos barn, men tyvärr inte alls framgångsrikt när det gäller fallo-lyckor bland äldre. Vi röker allt mindre, och minskad rökning innebär flera tusen färre för tidiga dödsfall varje år. Men det finns enligt rapporten, herr talman, anledning att känna oro på en hel del områden.

Vi har inte kommit närmare folkhälsopolitikens huvudmål. Det finns ingen påtaglig minskning av hälsoskillnader. De socioekonomiska och etniska skillnaderna har ökat, och man ser tydliga tecken på att barns och ungdomars delaktighet har minskat.

Många barn far illa i Sverige i dag. Under de senaste 15–20 åren har konsumtionen av droger och alkohol fördubblats bland ungdomar i åldern 15–24 år. Under samma period har förekomsten av övervikt och fetma fördubblats bland 10–24-åringar. Undersökningar visar att svenska ungdomars kompetens i basämnen försämrats. Det kan vara en bidragande orsak till det ökade bruket av alkohol och droger.

Vidare pekar man på att det sker en fortsatt minskning av sysselsättningen, och ohälsotalen ökar, inte minst bland kvinnor. 15 % av den arbetsföra befolkningen arbetar inte på grund av sjukdom. Den psykiska hälsan är sämre, alltför sover illa och är nedstämda. 6 % av svenska folket äter antidepressiva mediciner, och i de högsta åldersgrupperna är andelen så hög som 15–20 %.

Herr talman! Trots denna kunskap är det förebyggande arbetet dåligt utvecklat inom svensk hälso- och sjukvård. Vi i alliansen vill se ett ökat inslag av hälsofrämjande arbete inom sjukvården, och vi har flera förslag på hur det kan gå till. Även här säger majoriteten nej.

Vi anser att det finns flera viktiga frågor för en ökad hälsa för alla människor i Sverige. Det handlar om människors makt över sina egna liv. Det handlar om hur vi kan förbättra och förändra folkhälsoarbetet med tydliga incitament och mål som är mätbara. Vi behöver en politik som stärker barns och ungdomars och vuxnas livssituation och som stöder förebyggande arbete både lokalt och regionalt.

I betänkandet lägger vi moderater fram förslag tillsammans med våra borgerliga kolleger om trygga och goda uppväxtvillkor för barnen i Sverige. Vi föreslår mer resurser till skolhälsovården och psykiatri, och ett aktivt arbete måste komma i gång för att förebygga psykisk ohälsa bland barn och ungdomar. Vi påpekar även vikten av att stärka familjens roll med en familjepolitik som ger föräldrarna möjlighet att förmedla normer och ge omsorg till sina barn.

Herr talman! Vi behöver en politik som ger skolan de allra bästa förutsättningarna för att ge barn och ungdomar kunskap för vidare studier och arbete. Vi behöver en politik som ser till de äldres behov i samhället. Att ökad valfrihet innebär förbättrad hälsa framgår tydligt av rapporten.

Antalet långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar är ett stort bekymmer i Sverige. 1,5 miljoner människor står i dag helt eller delvis utanför arbetsmarknaden. 830 000 av dem är sjukskrivna eller förtidspensionerade.

Vi behöver en politik som prioriterar arbete och inte bidrag och som arbetar mot diskriminering, mobbning och utanförskap. Vi behöver en politik som satsar på preventiva åtgärder för att människor inte ska hamna i sjukskrivningar, och tidiga rehabiliteringsåtgärder behövs redan inom den första månaden av sjukskrivningen.

Herr talman! Vi i Allians för Sverige är beredda att satsa på en offensiv hälsopolitik. Därför vill vi se förbättrade möjligheter för egenvård. Vi vill öka kunskapen om psykisk ohälsa bland barn och ungdomar och utveckla föräldrastödet. Vi vill satsa mer resurser på förskolan och skolan. Det ska finnas mer idrott på schemat, och vi vill ta krafttag mot barns och ungdomars alkoholkonsumtion. Vi vill ha en tydlig vårdgaranti som ger vård så fort som möjligt, dock senast inom tre månader.

Vi anser att det folkhälsopolitiska arbetet behöver ske lokalt och regionalt med hälsosamtal och stöd till förändring nära människor. Ett exempel kan vara att alla över 75 år erbjuds hembesök med syfte att förebygga ohälsa.

Herr talman! Det behövs en ny hälsopolitisk strategi i Sverige som inte styrs av myndighetsperspektiv. Samtliga målområden behöver ses över och göras utvärderingsbara, och det behövs verkligen ett nytt mål, nolltolerans för självmord.

Vi måste flytta fokus från folkhälsoinstitut och Myndighets-Sverige till enskilda människors och föreningars insatser. Starka sociala nätverk och frivilligas insatser måste lyftas fram. Och det är allvarligt, herr talman, att man med den förda folkhälsopolitiken inte har klarat av att prioritera förebyggande och hälsofrämjande insatser för att möta den ökande psykiska ohälsan i Sverige. Vi i den borgerliga alliansen lovar att göra bättre.

Anf. 153 GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Som vi hörde har vi i det här betänkandet samlat ihop ett drygt åttiotal motionsyrkanden som handlar om det förebyggande folkhälsoarbetet. Det här betänkandet kan göra ett lite spretigt intryck. Vi har inte mindre än 23 reservationer och sju särskilda yttranden. Ändå vill jag nog hävda att vi har en ganska stor enighet både i socialutskottet och mellan partierna när det gäller folkhälsoarbetet.

Vi är alla medvetna om att vi måste arbeta förebyggande och att det kräver både information – det är nödvändigt men inte tillräckligt – och konkreta åtgärder, det som vi brukar kalla för miljöpåverkande åtgärder. Både regleringar och ekonomiska styrmedel behöver alltså användas. Det utesluter naturligtvis inte att vi kan ha delade meningar om vad vi konkret ska göra på en viss punkt.

Men huvudtemat, anledningen till att vi har så många reservationer trots den ganska stora enigheten, är att det går så trögt med folkhälsoarbetet. Det är naturligtvis en typisk oppositionssynpunkt. Vi vill driva på regeringens arbete medan de tre partier som utgör majoritet kanske inte tycker att riksdagen behöver säga så mycket, utan de kan gå och tala med folket i Regeringskansliet vid sidan av.

Men det är ändå lite förvånande att arbetet med de förebyggande insatserna tycks gå så trögt. Jag ska ta ett exempel från alkoholpolitiken, som i stort sett bara är en rubrik i det här betänkandet.

I förra veckan fick vi klart för oss att det inte kom någon proposition om särskild skatt på alkoholisk. Det var någonting som vi hade förväntat oss och som regeringen hade utlovat. Som bekant är alkoholisk ett bekymmer i stort sett i hela Europa när det gäller ungdomar, och man kan säga att det är en cynisk spekulering i ungdomars drickande av söta drycker där man knappt känner alkoholsmaken.

Tjänsteförrättande utrikesministern och allmänpolitiska talesmannen för regeringen kunde då inte säga vad som var orsaken till att vi inte hade fått någon proposition. Men jag måste säga till hans heder att det inte dröjde många minuter efter frågestunden förrän han ringde och sade: Det blir ingen proposition nu, utan det blir en departementspromemoria. Det var nämligen så svårt att definiera vad som menas med alkoholisk.

Det här är lite typiskt. I Tyskland har man redan en skatt på de här dryckerna, som naturligtvis har minskat konsumtionen och därmed skadorna. Danmark har fattat beslut, och Frankrike har fattat beslut. Men hos oss ska det utredas framlänges och baklänges innan vi vågar göra något, och under tiden sprider sig naturligtvis alkoholkonsumtionen bland de allra yngsta med hjälp av den här cyniska produkten. Det är lite deprimerande att ta del av detta.

En annan viktig fråga inom alkoholområdet, som jag inte kan låta bli att nämna, gäller införselreglerna, som vi alla vet är avgörande. Jag har gått igenom regeringens årsbok om EU, och jag hittar inte ett ord om den viktigaste frågan inom det förebyggande folkhälsoarbetet, nämligen att Sverige tillsammans med de andra nordiska länderna har sagt att man vill minska införseln av billig alkohol till Sverige.

Ja, man kan gå igenom de andra områdena, som vi har gjort i det här betänkandet. Vi har spelfrågorna. Vi har gjort tillkännagivanden ett antal gånger från riksdagen till regeringen, men de kraftfulla förebyggande insatserna tycks vara väldigt svåra att få fram. Det som däremot är lätt att få fram handlar om att få öppna nya spelformer, kasinon, nätpoker och så vidare. Vi vill från vårt parti trycka på för att man ska få en ordentlig genomgång av vilka spelformer som är mest beroendeframkallande. Kan vi avstå från dem? Men än så länge har vi inte lyckats med det.

En knepig fråga är: Hur ska vi organisera arbetet på det här området? Ja, vi har nu, ett antal år, haft ett folkhälsoinstitut som har haft till uppgift att ta fram bakgrundsmaterial och också att agera i förhållande till lands- ting och kommuner och frivilligorganisationer och företag och andra som utgör dem som naturligtvis måste utföra det praktiska arbetet. Men med hjälp av någon, för de flesta utomstående obegriplig, omorganisation har man sagt att det här numera bara ska vara något slags stabsorgan åt regeringen. För säkerhets skull ska det dessutom flyttas till Östersund, så vi får en svacka i sakkunskapen under flera år innan man har hämtat sig från den försvagningen. Ovanpå allt detta har vi dessutom, när det gäller två stora viktiga folkhälsofrågor, ett splittrat arbete i Regeringskansliet med en särskild kommitté för alkoholfrågan och en särskild samordnare för narkotikafrågorna.

Vi har flera exempel i betänkandet på att arbetet går trögt. För tre år sedan kom socialutskottet med ett förslag till hur man ska bekämpa skadligt buller, skadliga ljudnivåer. Det bereds fortfarande inom Regeringskansliet. Vi ska kanske få någon skrivelse senare i vår. Vi har ett särskilt yttrande där vi påminner om de här förslagen.

På samma sätt är det när det gäller åtgärder mot fetma och övervikt och för bättre kost och motion. Det är i och för sig bara lite drygt ett år sedan myndigheterna levererade förslag till departementet, men där har uppenbarligen ingenting hänt ännu.

Man kan fråga sig: Varför går det så här trögt? Det är möjligt att detta förebyggande arbete inte har samma glamour som spektakulära insatser inom vården, alltså hjärtkirurgi och vad det nu kan vara för något, och att det är en av anledningarna till att det satsas så oerhört mycket mer på vård än på det förebyggande arbetet. Det är klart att vårdinsatserna tvingas ju fram. När människor blir sjuka måste vi tillhandahålla vård. Men det förebyggande arbetet är på något sätt lite mer anonymt. Dessutom kan det vara så att en del av de förebyggande åtgärderna är kontroversiella, till exempel om man vill använda ekonomiska styrmedel för att påverka människors beteende. Men som sagt ska vi så småningom få en skrivelse nu i vår, och då får vi väl se vad regeringen tänker om detta.

I Folkpartiets budget, som avslogs av majoriteten i höstas, ville vi satsa 300 miljoner kronor mer på folkhälsoarbetet. Det är insatser som vi vet är ganska billiga i relation till vad det kostar att bedriva vård. Därför är det synd att man inte har velat ta fasta på det.

Precis som föregående talare nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 1, som går ut på en nollvision när det gäller självmord på grund av psykisk ohälsa. Det betyder naturligtvis inte att vi bara står bakom den reservationen, men för tids vinnande nöjer vi oss med det.

När det gäller arbetet för att förebygga självmord påpekar utskottet att vi redan har beställt ett sådant arbete av regeringen och att det har satts i gång. Det är bra. Nu understryker utskottet väldigt tydligt att den kompetens som finns hos Nationellt centrum för suicidforskning och det arbete som utförs av den ideella organisationen Spes är värdefullt. Jag utgår från att vi kan tolka det så att de här organisationerna, både centrumet och den frivilliga organisationen, ska involveras i arbetet med att förebygga självmord. Om jag inte är fel underrättad har utskottets uttalande på den här punkten redan haft en viss effekt. Det är ju glädjande att man lyssnar på oss i det fallet.

Jag vill avslutningsvis än en gång understryka att jag inte betvivlar att vår folkhälsominister är engagerad för det förebyggande arbetet, men han behöver uppenbarligen stöd i ryggen av socialutskottet i sin kamp om resurserna inom regeringen. Dessutom behöver vi sätta en blåslampa under jobbet med att överföra till verklighet de förslag som har kommit till Socialdepartementet från myndigheterna när det gäller buller, kost och motion och inte minst insatser för att få en bättre ordning i EU när det gäller våra möjligheter att bedriva en aktiv alkoholpolitik.

Anf. 154 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Jag står bakom alla Kristdemokraternas reservationer men yrkar bifall endast till reservation nr 1.

För ganska precis ett år sedan hade bland annat Kristdemokraterna framgång för ett tillkännagivande i socialutskottet om att ett nationellt program för självmordsprevention skulle tas fram. Socialdemokraterna blev tvungna att böja sig för den majoritet som vi då hade samlat ihop för att begära detta. Utöver Gabriel Romanus långa lista med exempel på tröghet är detta faktiskt ett lite obehagligt exempel, tycker jag, på tröghet.

Hela det här seklet, som är några år åtminstone, har partierna i opposition begärt att vi ska göra mer och göra bättre på området självmordsprevention och begärt ett nationellt program för självmordsprevention. Nu ska det bli verklighet. Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet har fått

ett uppdrag att skriva ett sådant program, och det ska vara klart den 15 december.

Alliansen, vi fyra partier tillsammans, vill i reservation nr 1 driva på det här arbetet med att också uttala en nollvision för självmord till följd av psykisk ohälsa. Att uttala en nollvision kan kritiseras. Det är kanske till och med lätt att raljera lite över ordet, att säga att det är ett ord som är för stort och att detta är något som naturligtvis inte bokstavligen kan uppfyllas. Noll kan inte uppnås, inte beträffande självmord och inte heller beträffande trafiken. Men jag är övertygad om att det har fungerat som en samlande vision för trafikskadearbetet.

År 1965 dog 1 313 människor i trafiken i Sverige – vårt värsta trafikår i Sveriges historia. Då hade vi 1,9 miljoner bilar. 2005 dog 440 människor i trafiken, och då hade vi i Sverige 4,6 miljoner bilar. Det betyder inte att ordet nollvision har genomfört detta, men det har ändå medverkat till en mobilisering av en serie åtgärder på trafikens område. Vi har också haft en central myndighet som målmedvetet har drivit på arbetet i många år. Det har resulterat i mycket färre döda i trafiken.

På samma sätt är jag övertygad om att vi skulle kunna komma betydligt längre beträffande självmord. Det är naturligtvis ett minst lika angeläget arbete som att stoppa trafikdöden.

Antalet självmord har visserligen också minskat, från 2 237 år 1980 till 1 376 år 2003, som är det senast tillgängliga kompletta statistikåret. En minskning med nära 1 000 personer är naturligtvis en fantastisk förbättring. Men självmord är fortfarande en av de vanligaste dödsorsakerna i åldersgruppen 15–44 år. Man kan också se en viss ökning i åldersgruppen 15–24 år, det vill säga de unga. Jag tycker att den lilla ökning som vi ser bland de unga understryker vikten av att hålla i detta arbete och driva på det.

Vi har ett antal andra kunskaper som är aktuella som understryker vikten av att det här arbetet verkligen hålls i. Vi ser att alkohol- och narkotikamissbruket har ökat. Även om det har skett en viss avmattning i konsumtionen 2005, är nivån på alkoholkonsumtionen 30 % högre än för tio år sedan.

Socialstyrelsens folkhälsorapport, som nyligen har lämnats till regeringen, pekar på att alltför många vårdas på sjukhus för alkoholförgiftning igen. Och vi känner väl till att när det gäller att fylla den nationella handlingsplanen mot självmord med ett effektivt innehåll kan vi inte gå runt att det måste handla om väldigt breda samhällsinsatser mot bland annat alkohol- och drogmissbruket. Det hör intimt ihop.

Maria Ungdom har nyligen redovisat problemen bakom flickors respektive pojkars narkotikamissbruk. De har gjort ett antal intervjuer med ungdomar som de har fått kontakt med.

De visar att för flickorna var typiska problemområden depressiva drag, självmordstankar, självskadande beteenden, familjerelationsproblem och skolk. För pojkarna fanns bredvid narkotikan kriminalitet som en stor faktor. Där fanns också familjerelationsproblem, igen, som en stor grupp, precis som för flickorna. Det handlade även om skolproblem och skolk. I den problembild som i värsta fall kan ge ett självmord ligger alltså mycket av hur folk mår psykiskt sett, och det hänger i sin tur intimt ihop med drogvanorna.

Ungdomsstyrelsen har i en rapport nyligen visat att andelen unga med symtom på psykisk ohälsa har ökat under de senaste åren. Folkhälsoinstitutet hävdar att den psykiska ohälsan också har ökat. Apotekets försäljning av antidepressiva medel till unga har ökat – till och med markant, vilket möjligen har skyddat ett antal. Jag tycker inte att man bara ska se negativt på att vi har en ökad medicinering. Det kan naturligtvis också innebära att ett antal människor har fått ett skydd. Men det kan också vara en allvarlig indikation på att både Ungdomsstyrelsen och Folkhälsoinstitutet har rätt i att den psykiska ohälsan har ökat.

Kristdemokraterna har i åratal talat för ett återrustande av missbrukarvården, som vi ju har sett en dramatisk minskning av samtidigt som vi har sett denna dramatiska ökning av alkohol- och narkotikakonsumtionen. Vi har också i många år talat för en resursförstärkning av psykiatrin.

Vi har nu rönt viss framgång. Regeringen försöker vända den här oljetankern av förfall inom missbrukarvården och den psykiatriska vården. Alliansen har svarat upp med att anvisa att vi behöver minst 5 miljarder kronor till ett återtagande av kapacitet inom psykiatrin.

I reservation nr 10 talar vi i alliansen för en ordentlig genomgång för att analysera och förebygga psykisk ohälsa bland barn och ungdomar.

Herr talman! Som så ofta finns i detta betänkande också kristdemokratiska motionskrav om vikten av familjepolitiska insatser för att på lång sikt förbättra ungdomars psykiska hälsa. Därför har vi skrivit reservation nr 10, där vi talar om detta.

Rädda Barnen har öppnat en webbplats som barn till fränskilda föräldrar kan vända sig till för att få psykologhjälp. Webbplatsen har snabbt dränkts av angelägna nödrop om att barnen inte blir sedda i föräldrars upptagenhet av sina egna konflikter och att barnen är förtvivlade över att slitas mellan föräldrarna. Rädda Barnen har också redovisat en rapport som berättar att tre av tio barn till ensamstående föräldrar lever i fattigdom.

Allt det här understryker vikten av det som vi tidigare har talat om – missbrukarvården och återrustande av psykiatrin. Det har sin plats. Men vi måste också på alla sätt stötta familjerna så att de kan ta sitt ansvar för det uppväxande släktet. Vi kommer aldrig att kunna anställa tillräckligt med stöd i den offentliga sektorn för att människor ska uppleva tillräcklig bärighet i livet.

Jag värderar det, herr talman, som en stor kristdemokratisk framgång att vi i dag har tillgång till familjerådgivning i alla Sveriges kommuner. Erfarenheten visar dock att familjerna ofta kommer för sent till familjerådgivningen. De kommer när konflikterna är fastkörda och positionerna så låsta att det inte går att komma fram till riktigt goda lösningar.

Vi tycker att det är angeläget att varje kommun tänker igenom sin sociala meny, som vi brukar säga. Vad kan göras för att familjerna ska kunna ta ansvar för sina barn på bästa sätt? Vi har familjecentraler på somliga håll. De behöver bli fler. De behövs för att man på ett öppet och naturligt sätt ska få en relation till människor som lever i utsatthet så att inte exempelvis socialtjänsten blir en hotande myndighet för familjen utan en positiv part som kan bistå i att familjerna själva får bärighet.

Man kan tänka igenom om det finns föräldrautbildning i kommunen, och en rad andra insatser som kommunen skulle kunna göra till en billig penning men som man skulle kunna få en hög utväxling av i form av en förbättrad folkhälsa och till och med, tror jag, ett lägre självmordsantal.

Herr talman! I reservation nr 18 talar vi gemensamt för att sjukvården i alla avsnitt måste arbeta hälsofrämjande och i alla sammanhang stärka individens möjligheter att ta ett större ansvar för egenvård och hälsa. Det gäller allt ifrån personalens attitydförändring – att tala rakt om patientens alkoholvanor – till utbildning av patienter och att nå bestämda program för ökad hälsa.

I budgetsammanhang har Kristdemokraterna föreslagit försöksverksamhet i något landsting för att när en person, exempelvis 25 år och överviktig, möter sjukvården så ska det finnas ett program som ingriper nu, och inte väntar till dess att personen återkommer vid 45–50 års ålder med sin första hjärtinfarkt. Det har vi inte lyckats få igenom hittills, men det är säkert sådant som kommer som inslag i det viktiga folkhälsoarbetet.

Därmed, herr talman, vill jag än en gång återkomma till att yrka bifall till den angelägna reservationen nr 1.

(forts. 16 §)

Prot. 2005/06:97

29 mars

Folkhälsa

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 23 mars

TU11 Luftfartsfrågor

Punkt 1 (Konkurrensvillkor)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

151 för utskottet

120 för res. 1

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 21 v, 11 mp, 1 -

För res. 1: 43 m, 38 fp, 23 kd, 16 c

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 5 (Privatisering av Luftfartsverket)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Votering:

233 för utskottet

38 för res. 4

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 43 m, 23 kd, 21 v, 16 c, 11 mp, 1 -

För res. 4: 38 fp

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 6 (Flygplatskapaciteten i Stockholm-Mälardalsområdet)

1. utskottet

2. res. 5 (fp, m, kd)

3. res. 6 (mp, v, -)

Förberedande votering:

106 för res. 5

31 för res. 6

134 avstod

78 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

132 för utskottet

103 för res. 5

36 avstod

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 1 v, 15 c, 1 -

För res. 5: 43 m, 38 fp, 22 kd

Avstod: 3 s, 1 kd, 20 v, 1 c, 11 mp

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 7 (Regionala flygplatsfrågor)

1. utskottet

2. res. 7 (fp, m, kd, c)

Votering:

151 för utskottet

118 för res. 7

1 avstod

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 21 v, 11 mp, 1 -

För res. 7: 43 m, 38 fp, 21 kd, 16 c

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 11 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU8 Genomförande av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening

Punkt 1 (Uppehållstillstånd för make och sambo)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

228 för utskottet

43 för res. 1

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 38 fp, 23 kd, 21 v, 16 c, 11 mp, 1 -

För res. 1: 43 m

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 2 (Introduktionskurs)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, c)

Votering:

172 för utskottet

55 för res. 2

43 avstod

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 22 kd, 21 v, 11 mp, 1 -

För res. 2: 38 fp, 1 kd, 16 c

Avstod: 43 m

Frånvarande: 27 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 3 (Omförhandling av familjeåterföreningsdirektivet)

1. utskottet

2. res. 4 (mp, v)

Votering:

237 för utskottet

33 för res. 4

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 43 m, 38 fp, 22 kd, 16 c

För res. 4: 21 v, 11 mp, 1 -

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 11 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 4 (Familjeåterförening när barnet fyllt 18 år m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (mp, v)

Votering:

238 för utskottet

33 för res. 5

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 43 m, 38 fp, 23 kd, 16 c

För res. 5: 21 v, 11 mp, 1 -

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 5 (Återinförande av sista länken-bestämmelsen)

1. utskottet

2. res. 6 (c, kd, v, mp)

Votering:

197 för utskottet

73 för res. 6

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 43 m, 36 fp

För res. 6: 2 fp, 22 kd, 21 v, 16 c, 11 mp, 1 -

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 11 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU9 Genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning

Punkt 1 (Försörjningskrav)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 2 (m)

Votering:

177 för utskottet

43 för res. 2

51 avstod

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 22 kd, 21 v, 4 c, 11 mp, 1 -

För res. 2: 43 m

Avstod: 38 fp, 1 kd, 12 c

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 2 (Icke-diskriminering)

1. utskottet
2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Votering:

150 för utskottet

120 för res. 3

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 20 v, 11 mp, 1 -

För res. 3: 43 m, 38 fp, 22 kd, 1 v, 16 c

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 11 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 3 (Passkrav, registrering m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (mp, v)

Votering:

237 för utskottet

33 för res. 4

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 43 m, 38 fp, 23 kd, 16 c

För res. 4: 21 v, 11 mp, 1 -

Frånvarande: 27 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkterna 4–6

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU30 Vissa radio- och tv-frågor

Punkt 1 (DAB-radion)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

247 för utskottet

23 för res. 1

1 avstod

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 43 m, 37 fp, 21 v, 16 c, 11 mp, 1 -

För res. 1: 23 kd

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkterna 2–5

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU15 Tillämpningen i Sverige av den europeiska arresteringsordern

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Rambeslut och följdlagstiftning)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

235 för utskottet

34 för res. 2

1 avstod

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 43 m, 38 fp, 22 kd, 15 c

För res. 2: 1 kd, 21 v, 11 mp, 1 -

Avstod: 1 s

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 7 c, 6 mp, 1 -

JuU18 Våldsbrott och brottsoffer

Punkt 1 (Allmänt om våldsbrott och brottsoffer)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

151 för utskottet

120 för res. 1

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 21 v, 11 mp, 1 -

För res. 1: 43 m, 38 fp, 23 kd, 16 c

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 15 (Hedersrelaterat våld)

1. utskottet

2. res. 14 (mp)

Votering:

138 för utskottet

13 för res. 14

119 avstod

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 20 v, 1 c

För res. 14: 1 kd, 11 mp, 1 -

Avstod: 43 m, 38 fp, 22 kd, 1 v, 15 c

Frånvarande: 27 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Rigmor Stenmark (c) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mona Jönsson (mp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 27 (Funktionshindrade kvinnor och flickor)

1. utskottet

2. res. 27 (v, m)

Votering:

204 för utskottet

66 för res. 27

1 avstod

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 38 fp, 23 kd, 16 c, 9 mp, 1 -

För res. 27: 43 m, 21 v, 2 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 33 (Forskning)

1. utskottet

2. res. 31 (fp, m, kd, c)

Votering:

150 för utskottet

119 för res. 31

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 21 v, 11 mp, 1 -

För res. 31: 43 m, 38 fp, 22 kd, 16 c

Frånvarande: 27 s, 12 m, 10 fp, 11 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 36 (Straffet för överträdelse av besöksförbud, m.m.)

1. utskottet

2. res. 34 (fp, m, c)

Votering:

174 för utskottet

97 för res. 34

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 23 kd, 21 v, 11 mp, 1 -

För res. 34: 43 m, 38 fp, 16 c

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkt 38 (Prövningen av anspråk på brottskadeersättning)

1. utskottet
2. res. 36 (fp, m, kd, c)

Votering:

151 för utskottet

120 för res. 36

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 21 v, 11 mp, 1 -

För res. 36: 43 m, 38 fp, 23 kd, 16 c

Frånvarande: 26 s, 12 m, 10 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU20 Fakultativt protokoll till barnkonventionen

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU14 Anmälningsskyldighet, säkerhet och tillsyn inom psykiatrisk tvångsvård

Punkt 1 (Säkerhet och tillsyn)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

227 för utskottet

43 för res. 1

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 1 m, 36 fp, 23 kd, 21 v, 16 c, 11 mp, 1 -

För res. 1: 42 m, 1 fp

Frånvarande: 26 s, 12 m, 11 fp, 10 kd, 7 v, 6 c, 6 mp, 1 -

Punkterna 2–5

Kammaren biföll utskottets förslag.

Meddelande om votering torsdagen den 30 mars

Talmannen meddelade att voteringen torsdagen den 30 mars kl. 12.00 skulle utgå.

Voteringen kl. 17.00 skulle äga rum enligt tidigare planering.

Folkhälsa

16 § (forts. från 13 §) **Folkhälsa** (forts. SoU18)

Anf. 155 ELINA LINNA (v):

Herr talman! Folkhälsopolitikens första och mest övergripande mål är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för

hela befolkningen. Det betyder att vi inom alla politikområden bör beakta folkhälsoperspektivet och skapa strukturer som stöder hälsa och motverkar ohälsa.

Ett samhälle med minskade klyftor mellan människor är ett samhälle med en god folkhälsa. Jämlikhet, jämställdhet och värnandet om den generella välfärden blir därför angelägna. Det ska ställas i kontrast till ett samhälle där individen utlämnas till sin egen förmåga och där skillnader mellan människor i form av inkomst, utbildning med mera näst intill premieras.

Sverige är på många sätt ett föregångsland när det gäller folkhälsoarbetet. Det handlar om barn- och mödravård, vaccinationer, bra bostäder, utbildning och en generell välfärd med syfte att utjämna de socioekonomiska klyftorna. Men trots ett gott arbete så finns det mer att göra.

I den rapport som Socialstyrelsen lade fram häromdagen om de sociala förhållandena i Sverige kan vi se att fler har det bättre men att polariseringen ökar. Det är något som vi vet också har en direkt korrelation till hälsan.

Vi i Vänsterpartiet menar därför att folkhälsoarbetet och kopplingen till att minska klyftorna i samhället måste tydliggöras. Det betyder satsningar på arbete, bra utbildning, integration och värnandet av den generella välfärden. Det betyder inte skattesänkningar eller sänkta ersättningsnivåer i sjukförsäkringen.

Herr talman! Det finns ett antal områden i folkhälsoarbetet som särskilt behöver uppmärksammas. Jag vill nu lyfta fram några som Vänsterpartiet arbetar för och som finns i betänkandet. Vänsterpartiet har åtta reservationer i betänkandet.

Den psykiska ohälsan har ökat alarmerande. Alltfler uppger att de har symtom som oro, sömnsvärigheter och nedstämdhet. De som upplever mest symtom av psykisk ohälsa är unga kvinnor i åldern 18–29 år. Den psykiska ohälsan lindras i dag i många fall med läkemedel. Det lindrar naturligtvis, men de förebyggande insatserna är få, och det är de som är viktiga. Den riktigt alarmerande ökningen av psykisk ohälsa återfinns bland barn och unga. Det är särskilt allvarligt eftersom det grundlägger det fortsatta hälsotillståndet för resten av livet. Vi anser att i debatten om psykiatri saknas i dag den kanske viktigaste delen, det förebyggande, preventionen. Förebyggande insatser är alltid att föredra, både för individen och för samhället. Det råder även en viss oklarhet på myndighetsnivå om vem som har det övergripande ansvaret för det preventiva psykiatriska arbetet. I vår motion om psykiatrisk hälso- och sjukvård lyfter vi upp behovet av insatser mot psykisk ohälsa. Vi anser att ett folkhälsomål avseende den psykiska hälsan bör formuleras.

Statens folkhälsoinstitut har i sin folkhälsopolitiska rapport 2005 särskilt uppmärksammat mäns våld mot kvinnor. I betänkandet vi diskuterar behandlas också en motion som berör detta problem. Motionen föreslår ett nytt folkhälsomål: frihet från könsrelaterat våld.

Folkhälsoinstitutet skriver i sin rapport: ”Könsrelaterat våld är ett uttryck för strukturellt kvinnoförtryck och bristande jämställdhet i samhället. Mörkertalen är stora när det gäller att uppskatta förekomsten av könsrelaterat våld i befolkningen. Den verkliga våldsbrottsligheten brukar uppskattas till åtminstone tre gånger så stor som den polisrapporte-

rade.” Folkhälsoinstitutet säger också att frihet från könsrelaterat våld bör bli ett nytt delmål inom folkhälsopolitiken.

Vi menar att detta är ett viktigt ställningstagande som underlättar arbetet med att föra ut problemen från en snäv inom-familjen-problematik till att ses som ett samhällsproblem där halva befolkningen – kvinnorna – är särskilt utsatta. Det är, om man ska göra en drastisk jämförelse, en betydligt mer påtaglig pandemi än fågelinfluensan.

Herr talman! Vi måste fortsätta att diskutera och fördöma mäns våld mot kvinnor, både här i kammaren och ute på gator och torg. Nyss var det ledamöterna i justitieutskottet som diskuterade frågan, och nu är det vi i socialutskottet som fortsätter den här diskussionen. Det är viktigt att vi gör det. Mäns våld mot kvinnor är ett stort folkhälsoproblem. Så småningom tror jag också att vi kommer att enas om ett nytt mål inom folkhälsopolitiken: frihet från könsrelaterat våld.

Regeringen gav i juli 2005 Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att ta fram underlag till ett nationellt program för att förebygga självmord. Jag tror att vi är överens om att det är ett viktigt och nödvändigt uppdrag, och det har också kommenterats tidigare under debatten. Ett enigt socialutskott har också som bekant lämnat tillkännagivanden i frågan. Det nationella programmet för självmordsprevention ska bidra till att minska antalet självmord och självmordsförsök i befolkningen.

Det finns studier som tyder på att självmordstankar och självmordsförsök är betydligt vanligare bland homosexuella, bisexuella och transpersoner än bland befolkningen generellt. Vänsterpartiet anser att det är angeläget att analysera huruvida samhällets fördomar och den förhärskande heteronormativiteten tar sig uttryck i ökad självmordsfrekvens hos HBT-personer. Det är därför vi har motionerat om att regeringen bör ge Statens folkhälsoinstitut och Socialstyrelsen ett tilläggsdirektiv där det framgår att HBT-personers situation samt verktygen för att förebygga självmord inom denna grupp ska redovisas särskilt inom ramen för det nationella programmet för självmordsprevention. Tyvärr fick vi inte majoritet för vårt yrkande i utskottet.

Herr talman! Jag vill ta upp ytterligare en fråga som Vänsterpartiet fortsätter att envist argumentera för, nämligen folkhälsoläget för utrikesfödda svenskar. Vi som deltar i denna debatt vet att det finns stora skillnader i hälsa mellan utrikes- och inrikesfödda svenskar där alltså utrikesfödda har sämre hälsa. Och det gäller inte bara utrikesfödda; nyligen kunde vi läsa meddelanden från FN:s särskilde rapportör Paul Hunt som påtalade ohälsa bland samerna och bristande insatser för den gruppen.

Folkhälsoinstitutet har i en rapport presenterat folkhälsoläget för utrikesfödda svenskar. Rapporten visade att det finns överrisker för insjuknande i hjärt- och kärlsjukdomar och psykisk ohälsa hos flera invandrargrupper jämfört med svenskfödda. Det räcker inte att vi konstaterar att läget är så här. Vänsterpartiet anser att det krävs riktade åtgärder och har därför föreslagit att Folkhälsoinstitutet bör få i uppdrag att fördjupa studien om utrikesfödda och återkomma med förslag till åtgärder.

Herr talman! Regeringen har aviserat att den ska komma med en skrivelse, *Folkhälsopolitisk rapport*, under våren 2006. Vi lär alltså få anledning att fortsätta debatten om dessa viktiga frågor.

Anf. 156 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag och Centerpartiet har tillsammans med ett eller flera av de övriga allianspartierna ett antal reservationer till dagens folkhälso-
betänkande. Vi framhåller särskilt nödvändigheten av åtgärder för en
nollvision för självmord till följd av psykisk ohälsa. Vi pekar på geogra-
fiska och regionala hälsoklyftor, klyftor som folkhälsopolitiken måste
medverka till att tillsluta. Vi tar upp HBT-personers psykosociala situa-
tion, viktiga bemötandefrågor, frågor om elöverkänslighet, behovet av en
helhetssyn på hälsa och miljö samt hur viktigt det är att en hälsofräm-
jande hälso- och sjukvård uppnås i större utsträckning än i dag.

På dessa områden har Centerpartiet reservationer, vilka jag självfallet
står bakom. Jag nöjer mig dock med att yrka bifall till reservation 10,
som handlar om trygga och goda uppväxtmiljöer – för vad kan vara vik-
tigare?

Herr talman! Vi har nästan vant oss vid att det allmänna hälsotillstän-
det i landet är bättre än i de flesta andra länder. På senare år har vi dock
sett allvarliga tecken på växande folkhälsoproblem. Särskilt oroande är
den alarmerande ökningen av barns och ungdomars psykiska ohälsa, den
kraftiga ökningen av antalet personer som är arbetslösa, långtidssjuk-
skrivna eller förtidspensionerade samt den kraftigt ökade användningen
av alkohol och narkotika.

Barn och ungdomar, kvinnor, utrikesfödda och unga vuxna är bärare
av den nya ohälsan. Vi måste öka kunskaperna om varför barn och ung-
domar mår allt sämre.

Vi kan göra mycket för att förebygga. Vi kan börja med familjen. Vi
kan erbjuda ett bättre och utvecklat föräldrastöd. Vi kan se till att våra
barn i skolan mår bättre än i dag. Vi kan jobba med miljön. Vi kan jobba
med att barnen blir sedda. Vi kan jobba med att öka vuxenkontakterna
och skolhälsovården. Vi kan förebygga mobbning och så vidare. Kompi-
sar och föreningsliv är mycket viktigt. Det är viktigt att skapa framtids-
tro, att man har ett jobb när man har studerat färdigt, och att om så be-
hövs göra tidiga ingripanden. När det gått så långt måste bland annat
barn- och ungdomspsykiatri ha mer resurser än i dag för att klara sina
insatser.

Men det är fler i alla åldersgrupper som uppger sig må dåligt, ha
sömnsvårigheter och känna stress. I det socialdemokratiska Sverige ökar
också hälsoskillnaderna mellan sociala grupper, bostadsområden och
regioner. Många människor känner att de varken har makt över sin till-
varo eller sin hälsa. Jag tror att det är en förklaring till den ”nya ohälsan”.

Centerpartiet vill öka människors makt över sin livssituation, till ex-
empel genom att sänka skatten för dem som har låga inkomster, ge män-
niskor makt över sin vardagliga välfärdsservice samt föra en politik som
leder till fler jobb och möjlighet för fler att känna sig behövda och kunna
försörja sig på sin egen lön. Vi vill satsa på de sociala gemenskaperna –
familjerna, grannskapen och föreningslivet – för att förebygga ensamhet
samt öka människors känsla av mening och livskvalitet.

Vi vill också mer konkret öka människors möjlighet att förstå och påverka sin hälsa. Det handlar om att vårdens personal får en tydligare roll att göra sina patienter delaktiga och ge dem kunskap om hur de kan förbättra sin hälsa. Det handlar också om att förbättra möjligheterna till egenvård. I rapporten *Själv är bästa läkare* presenterar vi från Centerpartiet tankar för en modern hälsopolitik med individen i centrum. Vi utvecklar där ett individuellt hälsopass kopplat till ett nationellt hälsönät. Här ges patienten tillgång till den egna journalen, liksom tillgång till skräddarsydd och interaktiv hälsoinformation via nätet.

Hälsotorg på apoteken är ett nytt initiativ som också bör finnas i de nya företag som kommer att sälja läkemedel när apoteksmonopolet upphört. Samverkan landsting, kommun, föreningsliv och intresseorganisationer kan göra viktiga insatser. Engagemanget som kommer underifrån, som mobiliserar, inspirerar och motiverar är särskilt viktigt. Medborgar-engagemanget är helt nödvändigt i kampen mot den höga alkoholkonsumtionen. Där kan mycket mer göras.

Mycket mer kan göras både nationellt och internationellt för att begränsa bruket av alkohol. Gabriel Romanus har i vanlig ordning förtjänstfullt lyft fram frågan och pekat på hur viktigt det är att ett arbete i EU leder till resultat.

Det är bra att vi i Sverige är överens om att tillsammans med övriga nordiska länder jobba för att ändra införselkvoterna, som ju är helt orimliga. Men det får inte bara bli prat och deklarationer. Det måste också verkligen jobbas hårt för att det ska leda till resultat. Där undrar jag om inte majoritetens företrädare kan hjälpa till att sätta lite tryck på regeringen så att det händer någonting, så att vi får en förändring på den punkten.

Nästa ordförandeland i EU är Finland. Och Finland har ju tillsammans med bland annat oss agerat för att få en ändring. Jag tycker att den som har bäst kontakter med ansvarig i regeringen skulle ge en liten signal för att se till att agera för att Finland får upp ögonen för att detta borde vara en väldigt viktig fråga att sätta på dagordningen.

Herr talman! Även hälso- och sjukvården måste få en tydligare hälsoorientering och mobilisera individens eget engagemang och egna hälsoresurser. Detta synsätt måste genomsyra all verksamhet, men speciellt primärvården, som således tydligare bör prioritera förebyggande insatser i form av till exempel motiverande samtalsmetodik. Generellt vill vi även öka inte minst de offentliga chefernas kompetens när det gäller ett mer hälsofrämjande ledarskap.

Ett konkret förslag som Centerpartiet och övriga i alliansen tycker är särskilt viktigt är att införa en lokalt utformad, flexibel finansiell samordning som tar resurser från de passiva sjukförsäkringarna och lägger på att korta vårdköer, rehabilitera och jobba hälsofrämjande. Att det ska vara så svårt att få socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att inse att detta ger muskler och kraft i arbetet för det hälsofrämjande arbetet. Det tycker jag är en gåta.

Herr talman! Vi måste lyfta fram det förebyggande hälsoarbetet som den strategiska utvecklingsfråga det är, en förutsättning för tillväxt i samhället, inte en liten del av sjukvårdspolitik. Det är viktigt att prioritera resurser, att investera i hälsa är lönsamt för alla parter. Vi måste, som jag tidigare framhållit, göra människorna engagerade i sin egen hälsa och ta deras engagemang till vara.

Det är också angeläget att stödja insatser som görs till exempel av nätverket för Hälsofrämjande sjukhus. Det är projekt som alkoholprevention, rådgivning i kostfrågor och utveckling av modeller för fysisk aktivitet på recept också i sjukhusmiljö. Centerpartiet har i budgetsammanhang föreslagit ekonomiska resurser till nätverket, vilket tyvärr har avslagits.

Herr talman! Ett friskare Sverige i alla avseenden är vad Centerpartiet arbetar för.

Anf. 157 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Socialutskottets betänkande *Folkhälsa* behandlar 57 motioner från 2004 och framåt. Totalt är det alltså 84 yrkanden som utskottet har tagit ställning till. Utskottsmajoriteten har valt att avstyrka samtliga kreativa förslag som riksdagsledamöterna har tagit fram i sina motioner.

Eftersom Miljöpartiet finns med på 8, varav 7 egna, av de totalt 23 reservationerna förstår ni att jag inte till alla delar instämmer i utskottsmajoritetens ställningstagande. Jag tror dock inte att motsättningarna egentligen är så stora när det gäller folkhälsofrågor. I huvudsak uppfattar jag att vi drar åt samma håll.

Miljöpartiet instämmer exempelvis i utskottets tydliga konstaterande att målet för det nationella folkhälsoarbetet ska vara att skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor åt alla. Jag tror även att de flesta, liksom jag, känner stor sympati för de ganska likartade motionerna från Folkpartiet och Vänsterpartiet om hälsokonsekvensbedömningar, både lokalt och nationellt, inför politiska beslut. Miljöpartiet hade mycket väl kunnat ställa sig bakom den gemensamma reservationen från Vänsterpartiet och Folkpartiet.

Ställningstaganden från utskottets sida tycker jag är en balansgång. Jag tror att det är många med mig som tycker att det tassas mycket och ryts för lite. När det till exempel redan pågår ett utvecklingsarbete på ett område och när många instanser ute i samhället tillämpar det som efterfrågas i motionen kan det om utskottet och riksdagen ställer ett krav uppfattas som att man slår in öppna dörrar.

Jag kan hålla med om att man inte ska kritisera i onödan, men det kan i så fall också bli svårt att synliggöra de olika partiernas politik. Jag tycker att det var väldigt svårt att avgöra om det var rätt att reservera sig eller att inte reservera sig till exempel i fråga om hälsokonsekvensbedömningar. Med hänsyn till hur det faktiskt ser ut ute i verksamheten i många kommuner och hur Folkhälsoinstitutet arbetar valde jag den här gången att tassa, att följa utskottsmajoriteten och avstå från en markering. Det betyder emellertid inte att jag har någon lägre ambition än Folkpartiet och Vänsterpartiet när det gäller att få till en lagstiftning för hälsokonsekvensbeskrivningar.

Herr talman! Eftersom jag avstod från att ställa mig bakom reservationen från Folkpartiet och Vänsterpartiet om hälsokonsekvensbedömningar, trots att det egentligen är mitt partis politik, med motivet att bol-len redan är i rullning, förstår ni säkert att jag inte är särskilt förvånad om andra partier väljer att behandla förslaget från mitt parti på samma sätt. Skulle emellertid Folkhälsoinstitutets utvecklingsarbete kring hälsokonsekvensbeskrivningar stanna upp är jag övertygad om att det går att

samla en majoritet i riksdagen bakom Vänsterpartiets och Folkpartiets förslag.

Av samma anledning är jag övertygad om att om vi inte inom ett par år väsentligen har ökat våra kunskaper kring orsakerna bakom de tydliga skillnaderna i folkhälsa mellan grupper av olika etniskt ursprung i vårt land, kommer det att finnas en majoritet i riksdagen som driver igenom det förslag som nu avstyrks på den punkten. Den gemensamma reservationen nr 6 från Miljöpartiet och Vänsterpartiet om krav på fördjupade studier är egentligen ett självklart krav för alla partier i riksdagen. Men vi gör helt klart olika bedömningar av vikten av att markera olika frågor inom ramen för folkhälsopolitiken.

I de budgetförhandlingar som just nu pågår råkar jag känna till att det kommer förslag från regeringen som till stor del möter upp mot de krav som Miljöpartiet ställer beträffande krav på trygga och goda uppväxtvillkor i vår reservation nr 11. Vi har nog alla väntat på att det ska komma en större satsning på barn och unga med psykiska besvär. Som jag förstår det sker det nu, trots att utskottet avstyrker vår motion i frågan. För mig är det naturligtvis självklart inte särskilt viktigt om vår motion bifalles eller inte. Det viktiga är naturligtvis att riksdagen beslutar – när förslaget kommer – att öka satsningarna på alla de barn och unga som har behov av ökat stöd.

Miljöpartiet har även motionerat om behovet av att vi inför ett nationellt barnhälsoindex. Vi har gjort det med inspiration från Rädda Barnen. Det finns många undersökningar som visar att det råder brist på systematik och brist på kunskap kring hur barn har det i vårt land. Barn är utsatta för så mycket nytt i vårt snabba och föränderliga samhälle. Det är så mycket som stressar. Vi har i vår motion särskilt pekat på stress som en ny ohälsfaktor som spelar allt större roll i barnens uppväxtmiljö.

Egentligen tror jag att samtliga partier i riksdagen skulle ha kunnat ställa sig bakom de yrkanden som behandlas under rubriken *Trygga och goda uppväxtvillkor* i Miljöpartiets motioner So691 och So699 och faktiskt även stå bakom de reservationer som är kopplade till motionerna. Men ni andra kanske var bättre informerade än vad jag var om vad som var på gång i tilläggsbudgeten.

Det är naturligtvis bra med ökade resurser som går till förebyggande insatser och till barn och unga med stora behov. Det kanske kan tyckas onödigt att reservera sig när nu saker är på gång med nya pengar till området, men jag tycker ändå att det är viktigt med en särskild markering. Jag yrkar därför bifall till reservation 12. Jag har valt den. Avsikten med debatterna – som jag har sagt tidigare i riksdagen – och vårt arbete samt voteringarna är inte bara resultatet utan också att de olika partiernas politik ska bli synlig.

Förmodligen är vi också tämligen överens i frågan om buller. Utskottet har tidigare framfört sitt ställningstagande. Det är ett tilltagande hälsoproblem. Inte minst barnen far i allt större utsträckning illa. Kraftiga insatser måste snarast till om inte de flesta i vårt samhälle ska drabbas av verkligt allvarliga bullerskador. Att vi inte får något stöd i utskottet för ett sådant krav beror antagligen inte på att utskottsmajoriteten i den frågan har en annan uppfattning än den vi i Miljöpartiet har när det gäller allvaret i de tilltagande bullerproblemen. Jag utgår från att orsaken till att motionen om buller avstyrks är att man anser att bollen redan är i rull-

ning. Man anser att det redan görs mycket och att problemen är på väg att hanteras. Jag tror däremot inte att utskottets majoritet i den här frågan anser att problemen med buller är på väg att lösas. Så starkt tror jag inte att utskottets ställningstagande i den frågan ska tolkas. Hanteringen av frågan om buller är därför ett exempel på hur svårt det är att tyda ut vad betänkandena egentligen säger. Jag tror att majoriteten ser allvarligt på problemet med buller men att man har förtroende för att regeringen jobbar på efter bästa förmåga. Därför tycker man inte att det behövs någon ytterligare signal från riksdagen. Men Miljöpartiet står naturligtvis bakom även den reservationen.

Orsaken till att jag väljer att yrka bifall även till reservation 16 är att den skiljer sig något från övriga reservationer. När det gäller problemet med elöverkänslighet vet jag att det inte finns en majoritet i riksdagen. Avslag på motioner inom det ämnesområdet beror inte på att man anser – som för övriga motioner där jag har gissat vad man anser – att man är på väg att lösa problemet. När det gäller elöverkänsliga fortsätter samhället att förneka fakta. Man väljer att blunda för att tusentals människor lever i misär på grund av en skada som vetenskapen ännu inte förstår sig på.

För mig är det svårt att förstå varför riksdagen inte skulle kunna peka med hela handen och lägga fram regler som gör det möjligt för kommuner att inrätta områden som skyddas från den typen av påverkan som de människorna tar skada av. Lågstrålande zoner efterfrågas, men lagen ger i dag inte möjlighet att försvara sådana områden. Jag tror att det är en av de största och dyrbaraste misstagen vi begår i dag.

Den kanske mest intressanta motionen som Miljöpartiet väckte under allmänna motionstiden och som behandlas i det här betänkandet är den om vad hushållskemikalier och kemi i vardagsmiljön betyder för folkhälsan. Den skulle jag kunna prata länge om, men jag ser att talartiden närmar sig sitt slut.

Jag tänkte bespara kammaren några fler omröstningar, men jag tycker ändå att ni ska läsa Mj592. Visst har ohälsa många andra orsaker, och jag vill inte påstå att det här är den gyllene lösningen. Men det finns många okända substanser runtomkring oss, och de blir fler och fler för varje år. Det kommer rapporter om att man har hittat nya främmande ämnen i blodet, i fettceller och ibland även i hjärnceller på djur och människor. Vår vardagsmiljö håller helt enkelt i snabb takt på att bli alltmer främmande för de biologiska varelser vi är, och livsmiljön vi vistas i blir alltmer olämplig. Att ohälsa, både fysisk och psykisk ohälsa, frodas i en sådan miljö är inte konstigt.

Naturligtvis står vi bakom samtliga våra reservationer, även dem jag inte har hunnit att argumentera för. Egentligen borde jag yrka bifall till dem allesammans. De tar upp så oerhört angelägna frågor. Men jag gör som kulturen är i kammaren, nämligen att jag för tids vinnande nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 12 och 16.

För övrigt, herr talman, anser jag som vanligt att Banverket snarast möjligt ska bygga dubbelspåret mellan Falun och Borlänge.

Anf. 158 MARINA PETTERSSON (s):

Herr talman! I dag debatterar vi socialutskottets betänkande 2005/06:SoU18 *Folkhälsa*. Redan inledningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Hälsa är ett subjektivt ord och upplevs olika av individerna. Även om man kan ha lite småkrämpor och även en hel del vällevnadssjukdomar kan den enskilda människan uppleva ett relativt gott hälsotillstånd. Man är medveten om att man äter lite för mycket och att man väger kanske lite för mycket. Man vet också att rökning och alkohol skadar kroppen, och man vet att även lite för lite motion gör att rörelseapparaten och den fysiska och psykiska hälsan går förlorad.

Allt detta vet den enskilde medborgaren, och ändå har vi så stora bekymmer i dag med vällevnadssjukdomar och beroende av olika stimulantia, till exempel alkohol, droger och rökning. Vi lever i ett paradigmskifte där medvetenheten om den osunda livsstilen och faran för sin egen kropps välmående växer fram starkt bland våra beslutsfattare, våra myndigheter samt bland invånarna i våra kommuner och landsting.

När det gäller att skapa medvetenhet om det sunda och goda är vi en bit på väg. Mycket återstår i form av kunskap, forskning och information och av strategiska, återkommande översyner av folkhälsopolitiken, men vi är på väg, och vi har folket med oss.

Herr talman! I detta motionsbetänkande behandlas ett 80-tal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2004 och 2005. Detta visar också på att de förslag till förbättringar som finns hos alla partier i vår riksdag är mycket angelägna. I detta betänkande är det också oftast så att motionerna är tillgodosedda och att arbetet är i full gång med utvecklingen av hälsopolitiken i den riktningen som påbjudits i motionerna. Detta är ju gott. Utgångspunkten för regeringen är just att hälsopolitiken har behov av stöttning och uppföljning. Det är förändringar som måste följas upp systematiskt, och detta gäller särskilt när många aktörer är på plats för att genomförandet av den nya folkhälsopolitiken långsiktigt ska bli gott.

Folkhälsoinstitutet ombildades 2001 och fick uppdraget att ansvara för den sektorsövergripande uppföljningen och utvärderingen av insatser inom folkhälsoområdet och att vara ett nationellt kunskapscenter för metoder och strategier på området. Resultatet redovisas i rapporter. Den första kom 2005 och följs nu upp av den folkhälsopolitiska skrivelsen, som kommer i maj. Bland annat har Folkhälsoinstitutet för budgetåret 2006 också uppdraget att redovisa alla indikatorer som institutet i samråd med andra aktörer identifierat. Detta ska ske i tidsserier så att vi kan utläsa just utvecklingstrender gällande den rådande folkhälsosituationen i landet. Här ska särskilt också beaktas socioekonomisk ställning, etnicitet och förutsättningarna för barns, äldres, funktionshindrades och homo- respektive bisexuellas hälsa. Rapporten kommer senast att lämnas 2009 till Socialdepartementet.

Herr talman! Det övergripande nationella målet för folkhälsan ska vara att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. För att nå detta mål krävs det ett långsiktigt, mål- inriktat och sektorsövergripande arbete inom samtliga sektorer som har ett avgörande för och ett inflytande över hur folkhälsan ska utvecklas.

I den folkhälsopolitiska rapporten 2005 föreslogs från Folkhälsoinstitutet att man skulle införa hälsokonsekvensbedömningar, att de skulle regleras på samma sätt som miljökonsekvensbeskrivningar och att man alltid skulle belysa, när det var möjligt, risker och hälsoeffekter fördelade på de socioekonomiska grupperna, kön och etniskt ursprung. I detta be-

tänkande behandlas motioner i den andan, och utskottet avstyrker motionerna med hänvisning till den beredning som pågår inom regeringen. Majoriteten i utskottet skriver dock att det är väsentligt att hälsokonsekvensbedömningar används i så stor omfattning som möjligt. Det här görs också i en del av våra landsting och kommuner redan nu.

Herr talman! När det gäller ojämlikheter i hälsa och de regionala skillnaderna så måste ojämlikheterna motverkas så långt som möjligt. Hälsa, kvinnor, barn och ungdomar, individer med funktionshinder, integrationspolitiken, ja, överallt där det förekommer så är det vår främsta strävan att ojämlikheterna ska motverkas så långt som möjligt oavsett om det gäller nationell, regional eller lokal nivå. Av regleringsbrevet för Socialstyrelsen för budgetåret 2006 framgår att styrelsen ska redovisa utvecklingen av folkhälsan och de sociala förhållandena. Särskilt ska de grupper uppmärksammas som är eftersatta ur en hälsosynpunkt eller i socieekonomisk bemärkelse. Den här rapporteringen kommer att ske i slutet av denna månad.

I många motioner som behandlas i detta betänkande tas barns och ungdomars psykiska ohälsa upp, och dess yttersta konsekvens, suicid. Varje förlorat liv är ett misslyckande, och insatser riktade till barn och ungdomar och deras föräldrar för att förebygga psykosocial ohälsa måste utvecklas och utformas. Med anledning av utskottets tidigare tillkännagivande till regeringen har regeringen givit Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet i uppdrag att ta fram ett nationellt program för självmordsprevention, och regeringen ämnar återkomma angående organisationsformer också när det gäller Institutet för psykosocial medicin och former för en central expertfunktion inom självmordsområdet. Utskottet vill också lyfta fram detta i texterna och är enigt om den kompetens som finns hos Nasp, Nationellt centrum för suicidforskning, och vikten av det arbete som Riksorganisationen Spes utför när det gäller stöd, självmordspreventionsarbeten och stöd till efterlevande.

Herr talman! Det finns alla möjligheter att utveckla området en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Socialstyrelsen har i en rapport 2005 pekat på en rad åtgärder och att indikatorer och mätbara mål behöver utvecklas inom området. Utgångspunkten i arbetet är att det traditionella vårdande och behandlande synsättet i större utsträckning måste gå hand i hand med det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande synsättet. När man kartlägger den basala, nära sjukvården på vårdcentralerna visar det sig att det bedrivs ett systematiskt hälsoarbete i form av program och rutiner för rökning, övervikt, matvanor och fysisk aktivitet, men det är mindre vanligt när det gäller alkohol och stress. En minoritet av vårdcentralerna har också program där man erbjuder hälsokontroller och hälso-samtal.

Rutiner, program för levnadsvanor, livstidsrelaterad ohälsa och psykisk ohälsa är sjukdomsområden där metoder för det förebyggande arbetet bör utvecklas. Här har regeringen i sitt regleringsbrev för 2006 till Socialstyrelsen givit direktiv att redovisa arbetet med att ta fram indikatorer för en nationell uppföljning inom målområde 6, En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Rapporten bereds inom Regeringskansliet, och uppdraget att ta fram indikatorer fortlöper. Sammantaget är det så mycket i de motioner som har lagts fram som stämmer överens med vad utskottet

tycker, men det finns ingen anledning i nuläget att föregå den beredning som görs inom Regeringskansliet på detta breda område.

Herr talman! Till stor del finns det en samsyn kring de motioner som behandlas i betänkandet och frågor gällande spektrumet på de olika politikområdena inom folkhälsopolitiken. Ett av målområdena är nr 8, Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa. Ett av kraven är förbättrade och fler ungdomsmottagningar, där ett kunskapsbaserat preventivarbete kan utföras på bredare front än i dag. Jag vill lyfta fram motion So699, där man kräver att alla ungdomar ska ha möjlighet till kontakt med ungdomsmottagningar och att det är viktigt att alla killar känner sig välkomna till ungdomsmottagningarna. I proposition 2005/06:60, *Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar*, som just har lagts på riksdagens bord, gör regeringen följande bedömning: ”Ungdomsmottagningar och motsvarande verksamheter bör bättre tas till vara som en hörnsten i det förebyggande arbetet bland ungdomar. Särskilda ansträngningar bör göras för att nå ut till pojkar. Särskild uppmärksamhet bör även riktas till unga vuxna.” Regeringen säger också att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att ta fram just ett kunskapsunderlag och tydliga riktlinjer för hur ungdomsmottagningarna i vårt land och liknande verksamheter ska kunna bedriva ett kunskapsbaserat preventivt arbete riktat till barn och unga vuxna.

En av de bestämningsfaktorer som ligger under målområdet är oskyddat sex. Här har studier visat att vart fjärde samlag sker utan preventiva medel och utan önskan att få barn. STI-sjukdomarna kan bekämpas om människor skyddar sig, och individer kan undgå att i värsta fall drabbas av väldigt svåra komplikationer såsom ofrivillig barnlöshet genom klamydiainfektion, livmoderscancer genom kondylom eller hjärnhinneinflammation genom herpes och i värsta fall en hivinfektion där bot saknas och där smittade även riskerar stigmatisering och diskriminering.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag i detta anförande om ett så stort politiskt område som folkhälsan, och där så många motioner väckts, ta upp målområde 9 om ökad fysisk aktivitet och målområde 10 om goda matvanor och säkra livsmedel. Jag kan inte låta bli att ta upp dessa vanliga, vardagliga fritidsaktiviteter för barn och unga, vuxna och gamla i samhället.

Man behöver faktiskt inte springa maraton, herr talman, eller gå till en träningsstudio tre gånger i veckan för att förbättra sin kondition. Om man börjar med att gå runt kvarteret och sedan försöker utöka detta genom att gå lite längre för varje gång som man är ute och går har man gjort en hel del för att förbättra sin kondition. Om man letar efter nyckelhålsmärkta varor i livsmedelsbutiken och går förbi godishyllan fler gånger än man gräver i den när man också resultat vad gäller den egna hälsan.

Man kan påbörja ett friskare liv för att därmed minska risken för välbefinnadssjukdomar senare i livet. Det är så enkelt som att ifall man inte sköter om sin kropp så har inte själen någonstans att bo heller.

Anf. 159 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Marina om hon läst den folkhälso-politiska rapporten. Jag tar i mitt inledningsanförande upp att det finns väldigt mycket kvar att göra. Detta kan man också läsa i rapporten. Det

finns många bekymmer i Sverige på det område som vi nu diskuterar, alltså på det folkhälsopolitiska området.

Vi har tillsammans i den borgerliga alliansen lagt fram förslag om nolltolerans för självmord. Det är ett oerhört viktigt område, och ett viktigt mål, och skulle kunna innebära att mer kommer att ske. Min första fråga är därför: Varför kan inte Socialdemokraterna, majoriteten, gå med på det förslaget?

Anf. 160 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Att förhindra självmord till följd av psykisk ohälsa är en oerhört viktig fråga. Självmord är den enskilda människans sista utväg när man upplever att livet inte ger något mer, när man upplever en fullständig hjälplöshet. Som Anne Marie Brodén sade i sitt anförande är suicidoffren lika många som antalet dödade i trafiken.

Vi vill ha suicidprevention när det gäller alla målområden i princip. Vi vill att det görs insatser för att motverka psykisk ohälsa främst inom målområdet Barn och ungdomar. Vi har gjort en del framsteg, men vi socialdemokrater ser också att fler insatser behövs. Därför kommer vi att satsa ytterligare medel på preventionen bland barn och ungdomar och på att motverka psykisk ohälsa.

När det gäller det hälsofrämjande arbetet är det tråkigt att vi inte uppnått ett mindre antal suicidoffer. Socialstyrelsen har därför fått i uppdrag av regeringen att se över situationen.

Anf. 161 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt om jag fick svar på frågan varför man inte stöder vårt förslag. Jag sade i mitt anförande att det var 1 400 fall av självmord mot 500 dödade i trafiken. Jag sade också att 7 500 personer försöker begå självmord varje år. Man vet att dessa ofta återkommer.

Talen är alltså oerhört höga, och därför är jag förvånad över att man inte lägger mer pengar på detta och på ett mycket tydligare sätt stöder förslaget. Det gäller framför allt när jag vet, eftersom jag sitter i Folkhälsoinstitutets insynsråd, att man lägger mellan 60 och 90 miljoner på att flytta institutet till Östersund. Det hade väl varit bättre att lägga de pengarna på ett förebyggande arbete om barns och ungdomars psykiska ohälsa i landet. Det känns väldigt angeläget.

Frågan gäller fortfarande det som sägs i folkhälsorapporten. Om socialdemokraterna hade läst igenom den noga skulle de inte bara ha beskrivit läget och sagt att det är på gång, att det händer mycket, utan kanske också tillstyrkt flera av våra förslag i stället för att säga att de delvis är tillgodosedda. Då skulle de ha sagt att det händer för lite, att det måste ske mer i Sverige på det folkhälsopolitiska området. Det är just det som vi i alliansen säger.

Jag vill fortfarande ha ett svar av Marina på frågan varför de inte stöder förslaget om nolltolerans för självmord på grund av psykisk ohälsa.

Anf. 162 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater kommer att göra mer insatser på det här området. Vi kommer att se till att klyftorna minskar när det gäller hälsan. Det gäller även klass och inkomster, som ju också har ett starkt samband med hälsan.

Låt mig säga så här: Du talar om suicid och vill ha nolltolerans för suicid som ett särskilt målområde, men själva begreppet suicidprevention omfattar många områden där det behövs insatser. Och det behövs insatser snabbt. Vi ämnar återkomma, tidigast i samband med budgeten, med rejäla insatser för barn- och ungdomspsykiatri.

Anf. 163 GABRIEL ROMANUS (fp) replik:

Herr talman! Marina Petterssons anförande bekräftar väl att vi på detta område i hög grad är eniga både om mål och medel. Jag tror inte att jag övertolkar hennes anförande om jag uppfattar det så att utskottsmajoriteten delar den otålighet som kommer till uttryck i ett antal motioner och reservationer – även om de inte vill gå med på tillkännagivanden. Jag kan förstå att den otåligheten finns med tanke på hur lång tid det ofta tar från det att Socialdepartementet fått ett underlag från en myndighet till det att de kommer med ett förslag till riksdagen.

Jag skulle vilja vara konkret och fråga Marina Pettersson, som representerar utskottsmajoriteten: Vill ni hjälpa till att driva på så att vi får en skatt på till exempel alkohol? Regeringen hade utlovat det till den 22 mars, men vi fick inte något förslag trots att skatten redan finns i Tyskland och Frankrike. Också Danmark har fattat beslut om den. Vill ni driva på så att vi får en sådan skatt? Den har ju effekt, och jag tror att vi är väldigt ense om att vi behöver göra något åt alkoholen.

Den andra frågan är: Vill ni hjälpa till att driva på så att frågan om att ta tillbaka kontrollen över införseln av alkohol tas upp i alla kontakterna med EU, både med de andra medlemsstaternas regeringar och med parlamentet och kommissionen? Ibland måste vi prioritera och visa vad som är viktigt, och alla som har sysslat med folkhälsa vet att en av de största hoten mot folkhälsan är den ström av billig alkohol som väller in i landet.

Vill ni hjälpa till och driva på i dessa två frågor?

Anf. 164 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Gabriel Romanus efterfrågar en signal, och jag ska svara rakt på sak genom att säga att den signalen redan har gått. Vi är eniga. När det gäller höjd skatt på alkohol är det regeringens avsikt att försöka arbeta för det.

Alkohol är tilltalar ungdomar. De dricker den, och spriten i den innebär skadeverkningar för ungdomarna. Alkohol är en farlig läsk. Den innehåller socker, och den är tilltalande. Vi ska göra allt vi kan för att få en höjd skatt på alkohol.

När det gäller din fråga om arbetet med införselkvoterna i EU ska vi absolut jobba tillsammans för att minska införselkvoterna, som ju ställer till så mycket för folkhälsan.

Anf. 165 GABRIEL ROMANUS (fp) replik:

Herr talman! Det var bra besked. Vi hade hoppats på att få ett förslag om skatt på alkohol. Nu har vi inte fått det. Man grubblar över definitioner. Ja, kan man definiera vad alkohol är i de andra länderna måste det väl gå även i Sverige. Därför litar jag på att vi nu tillsammans kommer att driva på så att vi får en skatt som gör att den här väldigt cyniska spekulanten i att göra ungdomar beroende av alkohol – det är ju det som det handlar om – tillbakavisas så långt det är möjligt.

Jag litar också på att vi tillsammans ska se till att vi gör vad som går att göra för att återta kontrollen över införseln av alkohol. Det räcker då inte med att man säger detta någon enstaka gång. Det finns tecken på att de som representerar Sverige inte prioriterar det här så högt och tar den fajten, men i kontakterna med de andra medlemsstaterna måste man visa att det här är viktigt för oss. Det är väldigt viktigt för oss därför att det hotar folkhälsan. Det hotar våra ungdomar. Då får vi vara beredda på att kohandla, göra upp med de andra länderna för att få det här. Det ska inte vara några sådana här mera ideologiska idéer om att varor ska få röra sig fritt hur som helst.

Vi importerar alkoholdrycker, men vi ska kunna lägga den skatt som vi tycker är folkhälsopolitiskt motiverat. Då måste detta vara högprioriterat i alla våra kontakter med EU – det gäller både medlemsstater och kommission. Och jag litar på att vi tillsammans kan göra detta efter den här deklarationen, som jag tackar för.

Anf. 166 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, vi är väldigt överens, Gabriel Romanus. Och signalen har, som sagt var, redan getts. Det handlar om samarbete när det gäller Nordiska rådet och om att utöva påtryckningar på EU. Sedan handlar det om att vi kan få en samstämmighet och en lägre införselkvot. Det arbetet har startat.

Anf. 167 ULRİK LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Angående en uppgift i ett tidigare replikskifte vill jag återknyta till det som Marina Pettersson då felaktigt uppgav, att det var lika många offer för självmord som i trafiken. Jag kan nämna det exakta talet. År 2003 tog 1 376 sitt liv, och i trafiken var det 440 döda förra året. Det är alltså en stor skillnad på antalet offer. Dessutom är det, som Anne Marie Brodén har redogjort för, ett stort antal människor, flera tusen, som försöker ta sitt liv varje år.

Under flera år har oppositionen i varierande former begärt att vi skulle få det här nationella programmet för självmordsprevention. Det har varit trögt, men till slut, för ett år sedan, lyckades vi få en majoritet i riksdagen för att vi skulle få det här programmet. Nu är det utlovat till december detta år. Men den här trögheten och det faktum att vi liksom har fått lov att släpa Socialdemokraterna till det här beslutet gör ändå att frågan måste ställas om Socialdemokraterna nu menar allvar fullt ut.

Vi vet också att psykiatrisamordnaren Anders Milton har visat upp en skoningslös kritik när det gäller hur psykiatrin har fått hamna i bakvattnet under flera år. Och här har inte heller Socialdemokraterna mäktat med att ta ett långsiktigt grepp. Alliansen har visat upp att det åtminstone behövs en tioårig uthållighet där man också är beredd att anvisa ordentligt med pengar.

På området, som fordrar insatser mot självmordsprevention, ser vi inte den här uppslutningen från Socialdemokraterna. Och Gabriel Romanus tog tidigare också upp alkohol- och drogområdet i sitt replikskifte. Jag undrar alltså: Kan vi lita på att Socialdemokraterna nu tar den här frågan på allvar?

Anf. 168 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, vi tar den här frågan på allvar. Folkhälsoinstitutet har fått i uppgift att ta fram det nationella programmet för suicidprevention. Psykiatrisamordnaren Anders Milton har gett en rad förslag på förbättringar inom barn- och ungdomspsykiatrin. Vi kommer inte att ge oss utan kommer att försöka att utveckla det här området. Vi kommer också att tillföra resurser. Det behövs resurser. Det behövs kompetens, och det behövs en utveckling på olika områden. Det gäller från den lägsta åldern och uppåt i livet, och här kommer vi då att lägga fram förslag.

Anf. 169 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Jag kan inte heller med denna replik se att vi har fått någon större klarhet. Marina Pettersson anför att det kommer att tillföras resurser. Vi vet alltså i dag egentligen inte var Socialdemokraterna står. Vi får på något sätt lita på framtida besked som kommer någon gång. Och det är inte särskilt tillfredsställande när vi har haft så många år av tröghet i arbetet med att komma fram till ett nationellt program mot självmord.

Beträffande, igen, jämförelsen med trafiken vet vi att det har haft stor betydelse att det har funnits en central myndighet, Vägverket, som har hållit i arbetet med nollvisionen när det gäller trafikdöden. Frågan är: Vem får huvudansvaret för det nationella programmet för självmordsprevention? Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet ska ta fram programmet; det är klart uttalat. Men sedan gäller frågan genomförandet. Vem blir huvudansvarig?

I tidigare replikskiften har Marina Pettersson sagt att regeringen ska återkomma om en expertfunktion. Ja, det är bra så. Expertfunktion är en sak. Men frågan, igen, är alltså: Vilken instans kommer att vara drivande för genomförandet av programmet? Jag undrar om Socialdemokraterna har tänkt någonting här, om man nu menar allvar med att det nu verkligen ska genomföras ett verksamt nationellt program mot självmord.

Beträffande drogfrågorna vill jag återkomma till det tidigare besked som Marina Pettersson inte har gett, tycker jag, angående vad som egentligen har vidtagits för att hävda den nordiska gemensamma positionen, som intogs för ett och ett halvt år sedan, om halverade införselkvoter till Sverige.

Jag kan inte se att vi har fått något svar under vårens tidigare debatter då vi har frågat vilka åtgärder som har vidtagits. Kan Marina Pettersson i dag berätta om en enda åtgärd som har vidtagits från svensk sida för att hävda denna nordiska position, ett och ett halvt år efter att den har intagits?

Anf. 170 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, Ulrik Lindgren ställer frågor. När det gäller suicidprevention behöver naturligtvis insatser göras på alla de områden som berör människor när de är i behov av hjälp och stöttning och har en utsatt psykosocial situation. Här kommer vi att förbereda ett antal förslag. Anders Miltons förslag går ju ända från BVC och MVC och upp i åldrarna. Enligt hans förslag ska det ske ett arbete tvärssektoriellt, och det är väldigt gott. När det handlar om att se till barns psykosociala situation och till barns utsatthet gäller det ju att se sammanhanget kring individen och att

följa relationer i skolan, relationen mellan förälder och barn och så vidare. Då behövs det en samlad kompetens kring barnet.

Vi kommer att gå vidare med förslag, och vi kommer att utveckla det här området.

Prot. 2005/06:97
29 mars

Folkhälsa

Anf. 171 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Marina Pettersson sade att hälsoskillnaderna var ett område som särskilt skulle prioriteras. Jag hänvisade till att det verkligen är någonting som behövs därför att det som hittills har gjorts i det avseendet lyser med sin frånvaro.

Marina säger också, om jag tolkar henne rätt, att Socialstyrelsen har i uppdrag att titta på detta och redovisa. Jag vill bara erinra om en sak. Är det något som Socialstyrelsen gör, som man har gjort många gånger, senast i går, så är det att redovisa hur utvecklingen ser ut.

I går presenterade Socialstyrelsen en rapport, *Social rapport 2006*. Den överlämnades till regeringen i går. Det var när det gäller hälsoskillnader en mörk läsning. Segregationen har ökat, är rubriken. Jag ska bara återge vad som står under rubriken Svårigheter för unga vuxna: Antalet ungdomar som inte har någon känd sysselsättning har ökat under den senaste tioårsperioden. Det handlar om ungdomar som varken arbetar, studerar eller söker arbete. Dessa unga vuxna löper stor risk att marginaliseras även på lång sikt. Att ha problem i övergången mellan utbildning och arbetsliv ökar också risken för andra problem, till exempel ohälsa och missbruk. Så står det i Socialstyrelsens rapport.

Det behövs inte flera uppdrag för att påvisa hälsoskillnader. Vad som behövs är åtgärder. Vad som behövs är åtgärder för att bekämpa den ungdomsarbetslöshet som vi i dag har på uppemot 140 000 ungdomar. Det är åtgärder som vi vill se, inte flera uppdrag till Socialstyrelsen.

Anf. 172 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi gör väldigt stora insatser för att bekämpa arbetslösheten. Det är ju vårt mål att bekämpa och få ned arbetslösheten till 4 %.

När det gäller insatser för ungdomar är det ytterst viktigt att bereda dem jobb direkt när de går ut från gymnasium, högskola eller universitet. De insatserna ska göras.

Vi gör en hel del och kommer att göra mer för att få ned arbetslösheten.

Anf. 173 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Stora insatser görs. Men ungdomsarbetslösheten ökar. Den är uppe i 140 000. Man vet vad det innebär, om man har egna barn eller om man har erfarenheter av barn och ungdomar, att se ögonen på en ung människa som har studerat och förberett sig för arbetslivet och som möts av ett samhälle som säger: Du behövs inte. Jag tycker att det är ett hårt samhälle. Det är ett samhälle som i alla fall jag aldrig kan acceptera. Vi måste bekämpa det och göra insatser. Vi måste agera för att vi ska få ned ungdomsarbetslösheten.

Jag förmodar att fuskklappen tog upp frågan om ungdomsavtal. Jag kan tänka mig det. Och jag tar den kritik som eventuellt kommer. Jag tar den därför att jag är stolt över att det finns ett parti, Centerpartiet, som lyfter upp frågan om ungdomars arbete på dagordningen. Jag vet att det

finns kritiska synpunkter, men vi tar det. Jag tycker att de kritiska synpunkterna och demonstrationerna ska riktas mot de partier som ställer ungdomar utanför, för det är vad regeringspartierna gör i dag. Och glöm inte att ungdomsarbetslösheten ökar!

Från Centerpartiet säger vi: fler företag. Entreprenörskapet ska ge-nomsyra hela ungdomsskolan och uppåt. Det behövs en annan gymnasi-
eutbildning, en lärlingsutbildning, och vi behöver en rad åtgärder. Vi kan
aldrig acceptera de siffror som Socialdemokraterna redovisar i dag när
det gäller ungdomsarbetslösheten.

Anf. 174 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Nej, det behövs ingen fusklapp, för man ser på tv och så
vidare de demonstrationer som Frankrikes lagstiftning har ställt till med
när det gäller ungdomarnas villkor därnere. Det är klart att man kan ju
inte låta bli att replikera när ni vill ta bort arbetsrätten för ungdomar
under 26 år.

Nej, Kenneth, det blir nog självmål den här gången när det gäller
ungdomsarbetslösheten, för vår ambition är att stärka arbetsrätten för
ungdomar och att se till att de kommer i arbete så fort som möjligt. När
det inte finns arbete ska det för ungdomar finnas just det som du själv tog
upp, lärlingsutbildningar och så vidare.

Anf. 175 LARS LILJA (s):

Herr talman! Jag trodde att jag var tillbaks i arbetsmarknadsutskottets
debatt som vi hade för några veckor sedan, men uppenbarligen är det inte
så.

I dag debatterar vi de folkhälsopolitiska målen. Jag ska säga några
ord om det elfte målområdet och det som där handlar om missbruk av
dopningspreparat.

Dopning är ett samhällsproblem som ofta underskattas. Dopning för
ofta tankarna till elitidrott. Svensk idrott har under många år bedrivit ett
framgångsrikt arbete mot dopning, framför allt i Sverige men även inter-
nationellt. Mycket få svenska idrottare har fällts för dopning de senaste
åren och knappast någon elitidrottare. Tillhör man den yppersta eliten får
man räkna med oanmälda test i samband med träning och tävling många
gångar per år.

Herr talman! Tyvärr är dopning ett långt större problem utanför idrot-
ten. De preparat som i första hand används är anabola androgena stero-
ider, förkortat AAS. Dessa preparat används av personer som styrketrä-
nar för att få en snabb ökning av muskelmassan. Denna träning sker ofta
i publika miljöer som gym och då på både offentligt och privat ägda
anläggningar. På ett antal orter i landet bedrivs samarbetsprojekt mellan
gym och bland annat idrottsrörelsen för att motverka användandet av
dopningsmedel.

Biverkningarna av AAS är allvarliga. Forskningsläget är inte helt
klart, men mycket tyder på psykiska bieffekter som depression men
framför allt okontrollerat humör och aggressivitet. Flera av de senaste
årens uppmärksammade övervåldsbrott, där gärningsmannen varit besin-
ningslös i sitt våldsutövande, har begåtts av personer som missbrukat
AAS. Flickvänner till AAS-missbrukare har också vittnat om rädslan för
pojkvännens humörsvängningar och våldsbenägenhet.

AAS används av brottslingar för att tagga upp sig när de ska genomföra till exempel grova rån där våld kan bli ett inslag i gärningen. Även i fängelsemiljöer förekommer missbruk av dopningspreparat likväl som av narkotika.

Tillgången till AAS är i likhet med narkotika stor. Under de senaste fem åren har tillgången på den illegala marknaden stadigt ökat. Medlen är lätta att få tag på via Internet. I vissa länder kan man köpa AAS på apoteken utan recept. Förutom Internethandeln förekommer en omfattande smuggling. Denna smuggling sker ofta i samband med narkotika-smuggling. Enligt polisen anträffas narkotika vid vart tredje beslag av AAS.

Problemen och riskerna med missbruk av AAS är att jämföra med narkotikamissbruk. För personer som är beroende av narkotika finns vedertagna behandlingsmetoder. Sådana finns inte för personer som vill ha hjälp med att komma ur ett missbruk av dopningspreparat. Kunskapen inom primärvården och även inom missbrukarvården är bristfällig. Detta är ett problem.

I betänkandet hänvisas till Dopingjouren. De gör ett utmärkt arbete i första hand med information och kunskapsinsamling. På sin hemsida säger de dock följande: "Det som är mest frustrerande för oss är att vi inte har någonstans att hänvisa dem som är vårdsökande och ringer till oss med biverkningar och en önskan om hjälp och stöd att sluta." Dopingjouren har tillsammans med Maria Beroendecentrum en försöksmottagning för några få personer som de hoppas kunna utvidga och utveckla. I övrigt finns en liten enhet i Örebro och en i Göteborg som arbetar med en helhetssyn på dopningsproblematiken.

Herr talman! Tyvärr räcker inte detta för att på allvar ta sig an detta problem som jag skulle kunna berätta mycket mer om. Jag hoppas i alla fall att tydliga myndighetsuppdrag och mer resurser kan tillföras detta område framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)

17 § Konstnårsfrågor – särskild ordning

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU18
Konstnårsfrågor – särskild ordning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)

18 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositioner
2005/06:140 Offentliga uppköpserbjudanden på aktiemarknaden

Prot. 2005/06:97
29 mars

Folkhälsa

Framställning

2005/06:RS4 Ändringar av ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter
Utrikesutskottets betänkande

2005/06:UU15 Mänskliga rättigheter, FN-systemet m.m.

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2005/06:MJU12 Vissa miljöfrågor

19 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 29 mars

2005/06:328 av *Camilla Sköld Jansson* (v) till statsrådet Sven-Erik Österberg

Upphandlingskommittén och ratificeringen av ILO-konvention 94

2005/06:329 av *Ulf Nilsson* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan

Kränkningar i skolan

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 29 mars

2005/06:1319 av *Hans Backman* (fp) till statsminister Göran Persson
Regeringens underlåtande att genomföra riksdagsbeslut

2005/06:1320 av *Sven Gunnar Persson* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Konsekvenser för konsumenter av EU-förslag om ekologiska livsmedel

2005/06:1321 av *Anne Marie Brodén* (m) till finansminister Pär Nuder
Flygskattens effekter

2005/06:1322 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Carin Jämtin
Biståndet till Aceh

2005/06:1323 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Ibrahim Baylan
Friskolor och segregation

2005/06:1324 av *Kent Olsson* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Yrkesfiskaravdraget

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 29 mars

2005/06:1233 av *Torsten Lindström* (kd) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Konkurrens mellan byggnadsmaterial

2005/06:1234 av *Sofia Larsen* (c) till socialminister Berit Andnor
Tolksituationen i Örebro län

2005/06:1235 av *Sven Gunnar Persson* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Utökad rätt att skydda hägnat vilt

2005/06:1237 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till utrikesminister Laila Freivalds

Kraftigt höjda viseringsavgifter

2005/06:1240 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg

Språkanalyser i asylutredningar

2005/06:1241 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Måltillströmningen vid landets domstolar

2005/06:1242 av *Erling Wälivaara* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Rättvisa villkor för speciallivsmedel

2005/06:1243 av *Camilla Sköld Jansson* (v) till statsrådet Hans Karlsson
Nyrekryteringar till Ams i Östersund

2005/06:1244 av *Rosita Runegrund* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Barnsexturism

2005/06:1245 av *Lars Gustafsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Säkerheten vid hamnar

2005/06:1246 av *Margareta Andersson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
A-kassa vid deltidstudier

2005/06:1247 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Lokalisering av arbetstillfällen till Kristianstad

2005/06:1248 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Information om mångkulturåret

2005/06:1249 av *Gunnar Nordmark* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Våld och hot mot lärare i grundskola och gymnasium

2005/06:1250 av *Else-Marie Lindgren* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Alkoholundervisning i körkortsutbildning

2005/06:1251 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Bredband till glesbygden i Gävleborg

2005/06:1252 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till statsrådet Lena Hallengren

Ungdomsstyrelsens bidrag till organisationen Opus Dei

2005/06:1253 av *Krister Hammarbergh* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan

Förbättringar av gymnasieskolan

2005/06:1254 av *Helena Höij* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Förverkande av bilar
2005/06:1255 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Kulturhistoriska järnvägsbyggnader
2005/06:1256 av *Linnéa Darell* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Sjukskrivning och insatser från arbetsförmedlingen
2005/06:1259 av *Laila Bjurling* (s) till statsrådet Ylva Johansson
Skakande av spädbarn
2005/06:1260 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Miljökonsekvenser i äldreboenden
2005/06:1261 av *Elina Linna* (v) till statsrådet Ylva Johansson
Mat som medicin
2005/06:1262 av *Anne Ludvigsson* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Friår för deltidsanställda
2005/06:1263 av *Carl B Hamilton* (fp) till näringsminister Thomas Östros
Lika behandling av gamla vd-avtal i statliga bolag
2005/06:1264 av *Lars Tysklind* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Utbyggnaden av E 6
2005/06:1265 av *Ulla Löfgren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Transportstöd
2005/06:1266 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Äldres perspektiv vid postutredning
2005/06:1268 av *Jörgen Johansson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Lodjur och andra arter i Västmanlands län
2005/06:1270 av *Jan-Olof Larsson* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Yrkesfiskaravdrag
2005/06:1271 av *Annelie Enochson* (kd) till försvarsminister Leni Björklund
Göteborgsmusiken
2005/06:1273 av *Luciano Astudillo* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Engagemang mot brottslighet
2005/06:1274 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Återköp av tidigare militär mark
2005/06:1275 av *Kerstin Andersson* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Smuggling av hundar
2005/06:1276 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Lagstiftning om uppehållstillstånd för *trafficking*-offer
2005/06:1277 av *Magdalena Andersson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Översyn av sekretesslagen

2005/06:1278 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Illegalt timmer

2005/06:1279 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Förseeningen av trafikskolornas alkoholutbildning

2005/06:1280 av *Bertil Kjellberg* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Satsningen på E 14

2005/06:1281 av *Henrik von Sydow* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Presstöd som partistöd

2005/06:1282 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till försvarsminister Leni Björklund
Själv mord bland värnpliktiga

2005/06:1283 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Utlandsstyrkans befogenheter att överlämna gripna

2005/06:1284 av andre vice talman *Kerstin Heinemann* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Våld och brott mot funktionshindrade

2005/06:1285 av *Lennart Fremling* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Utsläpps rätter i klimatpolitiken

2005/06:1287 av *Holger Gustafsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Avstängda vägar i Skaraborg

2005/06:1293 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Upplysning om den svenska vargstammen

2005/06:1299 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Bedövning vid kastring av renar

2005/06:1300 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Herdehundar som skydd för boskap

2005/06:1301 av *Christin Hagberg* (s) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Tillgången på pellets

2005/06:1302 av *Hans Backman* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Inkludering av transpersoner i den skyddande lagstiftningen

2005/06:1303 av *Marita Aronson* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Läkemedelsnära förbrukningsartiklar

2005/06:1304 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Pensionsregler för scenkonstnärer

2005/06:1306 av *Kenneth Johansson* (c) till näringsminister Thomas Östros
Prissättning på läkemedel inom EU

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 7 § anf. 61 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 110 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 146 (delvis),
av talmannen därefter till och med 16 § anf. 158 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte

den 23–24 mars.....	1
Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	1
Anf. 2 CARL B HAMILTON (fp)	5
Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	5
Anf. 4 CARL B HAMILTON (fp)	6
Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	6
Anf. 6 ULF HOLM (mp).....	6
Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	7
Anf. 8 ULF HOLM (mp).....	8
Anf. 9 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	8
Anf. 10 LARS LINDBLAD (m).....	8
Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	9
Anf. 12 LARS LINDBLAD (m).....	9
Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	9
Anf. 14 SYLVIA LINDGREN (s).....	10
Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	10
Anf. 16 SYLVIA LINDGREN (s).....	10
Anf. 17 PER BILL (m).....	10
Anf. 18 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	11
Anf. 19 PER BILL (m).....	11
Anf. 20 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	12
Anf. 21 JAN ANDERSSON (c)	12
Anf. 22 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	12
Anf. 23 JAN ANDERSSON (c)	13
Anf. 24 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	13
Anf. 25 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	13
Anf. 26 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	13
Anf. 27 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	14
Anf. 28 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	14
Anf. 29 KENNETH G FORSLUND (s).....	15
Anf. 30 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	15
Anf. 31 KENNETH G FORSLUND (s).....	15
Anf. 32 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	15
Anf. 33 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	15
Anf. 34 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	16
Anf. 35 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	16
Anf. 36 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	16
Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	17
Anf. 38 BJÖRN VON DER ESCH (kd).....	17
Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	18
Anf. 40 BJÖRN VON DER ESCH (kd).....	18
Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	19
Anf. 42 LOTTA HEDSTRÖM (mp)	19
Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	19
Anf. 44 LOTTA HEDSTRÖM (mp)	20

Anf. 45	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	20
Anf. 46	BERNDT EKHOLM (s)	20
Anf. 47	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	20
Anf. 48	TOMAS ENEROTH (s)	21
Anf. 49	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	21
Anf. 50	TOMAS ENEROTH (s)	21
Anf. 51	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	21
Anf. 52	AXEL DARVIK (fp)	22
Anf. 53	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	22
Anf. 54	KENNETH KVIST (v)	22
Anf. 55	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	23
Anf. 56	KENNETH KVIST (v)	23
Anf. 57	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	24
2 §	Justering av protokoll	24
3 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	24
4 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	25
5 §	Hänvisning av ärenden till utskott	25
6 §	Förnyad bordläggning	25
7 §	Genomförande av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening, och Genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning	25
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU8	25
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU9	25
Anf. 58	TOBIAS BILLSTRÖM (m)	25
Anf. 59	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	28
Anf. 60	SVEN BRUS (kd)	30
Anf. 61	KALLE LARSSON (v)	32
Anf. 62	BIRGITTA CARLSSON (c)	35
Anf. 63	MONA JÖNSSON (mp)	36
Anf. 64	GÖTE WAHLSTRÖM (s)	37
Anf. 65	KALLE LARSSON (v) replik	40
Anf. 66	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	40
Anf. 67	KALLE LARSSON (v) replik	41
Anf. 68	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	41
Anf. 69	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	42
Anf. 70	SVEN BRUS (kd) replik	44
Anf. 71	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	44
Anf. 72	SVEN BRUS (kd) replik	44
Anf. 73	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	45
Anf. 74	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	45
Anf. 75	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	46
Anf. 76	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	46
Anf. 77	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	46
Anf. 78	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	47

Anf. 79	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	47
Anf. 80	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	47
Anf. 81	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	48
Anf. 82	KALLE LARSSON (v) replik	48
Anf. 83	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	49
Anf. 84	KALLE LARSSON (v) replik	49
Anf. 85	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	50
Anf. 86	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	50
Anf. 87	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	51
Anf. 88	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	51
Anf. 89	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	51
	(Beslut fattades under 15 §.)	52
8 §	Vissa radio- och tv-frågor	52
	Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU30	52
Anf. 90	HENRIK S JÄRREL (m)	52
Anf. 91	HELENA BARGHOLTZ (fp)	53
Anf. 92	INGVAR SVENSSON (kd)	54
Anf. 93	KERSTIN LUNDGREN (c)	56
Anf. 94	ANDERS BENGTTSSON (s)	56
Anf. 95	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	57
Anf. 96	ANDERS BENGTTSSON (s) replik	58
Anf. 97	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	58
Anf. 98	ANDERS BENGTTSSON (s) replik	58
Anf. 99	HENRIK S JÄRREL (m) replik	58
Anf. 100	ANDERS BENGTTSSON (s) replik	59
Anf. 101	HENRIK S JÄRREL (m) replik	59
Anf. 102	ANDERS BENGTTSSON (s) replik	59
Anf. 103	INGVAR SVENSSON (kd) replik	60
Anf. 104	ANDERS BENGTTSSON (s) replik	60
Anf. 105	INGVAR SVENSSON (kd) replik	60
Anf. 106	ANDERS BENGTTSSON (s) replik	61
Anf. 107	MATS EINARSSON (v)	61
Anf. 108	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	62
Anf. 109	MATS EINARSSON (v) replik	62
Anf. 110	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	63
Anf. 111	MATS EINARSSON (v) replik	63
Anf. 112	INGVAR SVENSSON (kd) replik	63
Anf. 113	MATS EINARSSON (v) replik	64
Anf. 114	INGVAR SVENSSON (kd) replik	64
Anf. 115	MATS EINARSSON (v) replik	65
	(Beslut fattades under 15 §.)	65
9 §	Tillämpningen i Sverige av den europeiska arresteringsordern	65
	Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU15	65
Anf. 116	LEIF BJÖRNLOD (mp)	65
Anf. 117	JOE FRANS (s)	66
Anf. 118	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	66
Anf. 119	JOE FRANS (s) replik	67

Anf. 120	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	67
Anf. 121	JOE FRANS (s) replik	68
	(Beslut fattades under 15 §.)	68
10 §	Våldsbrott och våldsoffer	68
	Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU18	68
Anf. 122	HILLEVI ENGSTRÖM (m)	68
Anf. 123	KARIN GRANBOM (fp)	71
Anf. 124	PETER ALTHIN (kd)	74
Anf. 125	ROLF OLSSON (v)	76
Anf. 126	JOHAN LINANDER (c)	77
Anf. 127	LEIF BJÖRNLOD (mp)	79
Anf. 128	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	80
Anf. 129	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	81
Anf. 130	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	81
Anf. 131	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	81
Anf. 132	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s)	82
Anf. 133	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	86
Anf. 134	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	86
Anf. 135	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	87
Anf. 136	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	87
Anf. 137	JOHAN LINANDER (c) replik	88
Anf. 138	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	88
Anf. 139	JOHAN LINANDER (c) replik	89
Anf. 140	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	89
Anf. 141	PETER ALTHIN (kd) replik	90
Anf. 142	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	90
Anf. 143	PETER ALTHIN (kd) replik	91
Anf. 144	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	91
	(Beslut fattades under 15 §.)	92
11 §	Fakultativt protokoll till barnkonventionen	92
	Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU20	92
	(Beslut fattades under 15 §.)	92
12 §	Anmälningsskyldighet, säkerhet och tillsyn inom psykiatrisk tvångsvård	92
	Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU14	92
Anf. 145	MAGDALENA ANDERSSON (m)	92
Anf. 146	JAN EMANUEL JOHANSSON (s)	93
Anf. 147	MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	96
Anf. 148	JAN EMANUEL JOHANSSON (s) replik	97
Anf. 149	MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	97
Anf. 150	JAN EMANUEL JOHANSSON (s) replik	98
Anf. 151	Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp)	98
	(Beslut fattades under 15 §.)	99
13 §	Folkhälsa	99
	Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU18	99
Anf. 152	ANNE MARIE BRODÉN (m)	99
Anf. 153	GABRIEL ROMANUS (fp)	101

Anf. 154 ULRIK LINDGREN (kd).....	103	Prot. 2005/06:97
(forts. 16 §).....	106	29 mars
Ajournering.....	106	
Återupptagna förhandlingar	106	
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 23 mars	106	
TU11 Luftfartsfrågor	106	
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	108	
SfU8 Genomförande av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening	108	
SfU9 Genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning	109	
KU30 Vissa radio- och tv-frågor	110	
JuU15 Tillämpningen i Sverige av den europeiska arresteringsordern	111	
JuU18 Våldsbrott och brottsoffer	111	
JuU20 Fakultativt protokoll till barnkonventionen	113	
SoU14 Anmälningsskyldighet, säkerhet och tillsyn inom psykiatrisk tvångsvård	113	
Meddelande om votering torsdagen den 30 mars	113	
16 § (forts. från 13 §) Folkhälsa (forts. SoU18)	113	
Anf. 155 ELINA LINNA (v).....	113	
Anf. 156 KENNETH JOHANSSON (c)	116	
Anf. 157 JAN LINDHOLM (mp).....	118	
Anf. 158 MARINA PETTERSSON (s).....	120	
Anf. 159 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	123	
Anf. 160 MARINA PETTERSSON (s) replik.....	124	
Anf. 161 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	124	
Anf. 162 MARINA PETTERSSON (s) replik.....	124	
Anf. 163 GABRIEL ROMANUS (fp) replik	125	
Anf. 164 MARINA PETTERSSON (s) replik.....	125	
Anf. 165 GABRIEL ROMANUS (fp) replik	125	
Anf. 166 MARINA PETTERSSON (s) replik.....	126	
Anf. 167 ULRIK LINDGREN (kd) replik	126	
Anf. 168 MARINA PETTERSSON (s) replik.....	127	
Anf. 169 ULRIK LINDGREN (kd) replik	127	
Anf. 170 MARINA PETTERSSON (s) replik.....	127	
Anf. 171 KENNETH JOHANSSON (c) replik	128	
Anf. 172 MARINA PETTERSSON (s) replik.....	128	
Anf. 173 KENNETH JOHANSSON (c) replik	128	
Anf. 174 MARINA PETTERSSON (s) replik.....	129	
Anf. 175 LARS LILJA (s).....	129	
(Beslut skulle fattas den 30 mars.).....	130	
17 § Konstnärfrågor – särskild ordning.....	130	
Kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU18	130	
(Beslut skulle fattas den 30 mars.).....	130	

Prot. 2005/06:97
29 mars

18 § Bordläggning.....	130
19 § Anmälan om interpellationer	131
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	131
21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	132
22 § Kammaren åtskildes kl. 17.39.	135

Elanders Gotab, Stockholm 2006